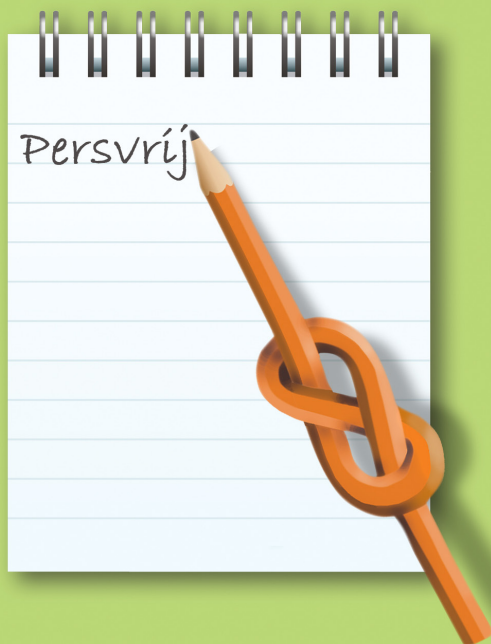

PERSVRIJHEIDSMONITOR

Nederland

2009

Wouter Hins
Marga Groothuis
Chris Wiersma

PERSVRIJHEIDSMONITOR NEDERLAND 2009

PERSVRIJHEIDSMONITOR NEDERLAND 2009

Wouter Hins
Marga Groothuis
Chris Wiersma

2010
AMB
Diemen

*Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt met steun van het
Stimuleringsfonds voor de Pers en de Nederlandse Vereniging van
Journalisten.*

ISBN 97890 79700 23 3

© 2010, A.W. Hins e.a., Persvrijheidsfonds Amsterdam & AMB Diemen
Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan
ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Lay-out: Ingeborg Stahl

Ontwerp omslag: Van Marum Graphics

Uitgeverij AMB – Postbus 7 – 1110 AA Diemen

info.amb@xs4all.nl – www.amb-press.nl

Inhoudsopgave

Afkortingenlijst vi

1 Ten geleide 1

KRONIEK

2 Vrijheid van nieuwsgaring 5

- 2.1 Inleiding 5
- 2.2 Toegang tot nieuwsrelevante gebeurtenissen 5
  - 2.2.1 Toegang tot plaatsen 5
  - 2.2.2 Geweld tegen journalisten 6
  - 2.2.3 Dreigen met geweld tegen journalisten 9
  - 2.2.4 Onrechtmatige nieuwsgaring 12
- 2.3 Bronbescherming 16
  - 2.3.1 Plicht tot getuigen 16
  - 2.3.2 Huiszoeking en inbeslagneming 18
  - 2.3.3 Afluisteren en aftappen 27
- 2.4 Zorgplicht overheid 38
  - 2.4.1 Wet openbaarheid van bestuur 38
  - 2.4.2 Informatievoorziening aan de pers – overige aspecten 51

3 Uitingsvrijheid 53

- 3.1 Inleiding 53
- 3.2 Feitelijke beperkingen 53
- 3.3 Juridische aansprakelijkheid voor publicaties 54
  - 3.3.1 Staatsgeheimen en vertrouwelijke stukken 54
  - 3.3.2 Intellectuele eigendom 56
  - 3.3.3 Haat zaaien en groepsbelediging 59
  - 3.3.4 Smaad, laster en bedreiging 61
  - 3.3.5 Privacy en Eer en goede naam 64
- 3.4 Rechtsgang 87

EVALUATIE

4 Blikvangers van 2009 91

- 4.1 De skifoto's van Willem-Alexander 91
- 4.2 Bronbescherming van journalisten 94
- 4.3 Openbaarheid van overheidsinformatie 98

Jurisprudentieregister 103

Over de auteurs 109

Afkortingenlijst

ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State
Awb	Algemene wet bestuursrecht
boek9	< www.boek9.nl >
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden
GiEA	Gerecht in Eerste Aanleg
HR	Hoge Raad
iept	< www.iept.nl >
LJN	Landelijk Jurisprudentie Nummer (LJN nummers zijn te vinden op < www.rechtspraak.nl >)
NOvA	Nederlandse Orde van Advocaten
P-G	procureur-generaal
Rb.	rechtbank
R-C	rechter-commissaris
Vzr.	voorzieningenrechter
Wob	Wet openbaarheid van bestuur
Wbp	Wet bescherming persoonsgegevens
Wiv 2002	Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002
WvSr	Wetboek van Strafrecht
WvSv	Wetboek van Strafvordering

1 Ten geleide

Het doel van deze publicatie is het geven van een overzicht van de ontwikkelingen op het gebied van de persvrijheid in Nederland in 2009. Op verzoek van de Stichting Persvrijheidsfonds hebben wij, juristen verbonden aan de Universiteit Leiden (centrum eLaw en afdeling Staats- en bestuursrecht) en de Universiteit van Amsterdam (Instituut voor Informatierecht), het onderzoek uitgevoerd. Steun werd verleend door het Stimuleringsfonds voor de pers en de Nederlandse Vereniging van Journalisten.

Het zou een illusie zijn te streven naar een beschrijving en analyse van alle gebeurtenissen die op enigerlei wijze houden met de persvrijheid. Wij hebben ons geconcentreerd op ons vakgebied, de rechtsgeleerdheid. Wat wij in kaart hebben willen brengen is de rechtsontwikkeling, zoals die blijkt uit wetgeving, kamerstukken en jurisprudentie. Een uitzondering is het onderwerp ‘geweld tegen journalisten’. Hoewel daarover betrekkelijk weinig rechtszaken plaats vinden, mocht dit onderwerp naar onze mening niet ontbreken. De berichten over incidenten die gepaard gingen met geweld of dreiging met geweld zijn ontleend aan diverse algemeen toegankelijke bronnen, zoals dagbladen.

Een netelige vraag is wat verstaan moet worden onder ‘pers’ en ‘persvrijheid’. Bij de selectie van relevante gebeurtenissen hebben we ons laten leiden door twee vragen. Heeft de kwestie betrekking op de vrijheid van nieuwsgaring of de vrijheid van meningsuiting? Gaat het om openbare informatievoorziening door een professioneel medium? Alleen als het antwoord op beide vragen bevestigend was kreeg de gebeurtenis meteen een plaats in de monitor. Zo niet, dan viel het onderwerp in beginsel buiten de boot. In beginsel, want als een rechter principiële uitspraken doet over uitingen op de website van een particulier kan dit ook voor professionele media van belang zijn. Om pragmatische redenen maakten we dan een uitzondering. Niet elke principiële uitspraak over de vrijheid van meningsuiting is echter in de monitor terecht gekomen. Zaken over antenne-

verboden of openbare manifestaties vonden wij te ver verwijderd van het begrip 'persvrijheid'.

De opzet van dit boek is als volgt. Het eerste deel, een kroniek, is van beschrijvende aard. Hierin wordt eerst ingegaan op de vrijheid van nieuwsgaring en vervolgens op de vrijheid van meningsuiting. In het tweede deel, dat een evaluerend karakter heeft, worden drie thema's uitgelicht die kenmerkend waren voor het jaar 2009. Hier hebben wij onze afstandelijke houding laten varen en eigen commentaar toegevoegd. Ook bood dit hoofdstuk de gelegenheid verbanden te leggen met de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.

Twee personen willen we ten slotte bedanken. Thomas Bruning, algemeen secretaris van de NVJ gaf ons nuttige tips bij de organisatie van deze monitor. Damiaan van Eeten, archivaris en webredacteur van de NVJ hielp ons aan allerlei achtergrondinformatie. Zijn aantekeningen over geweld tegen journalisten hebben we grotendeels kunnen overnemen.

Leiden en Amsterdam, april 2010

Wouter Hins

Marga Groothuis

Chris Wiersma

KRONIEK

2 Vrijheid van nieuwsgaring

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de vrijheid van nieuwsgaring centraal. In dat kader komen drie belangrijke thema's aan de orde: a) toegang tot nieuwsrelevante gebeurtenissen, b) bronbescherming en c) de zorgplicht voor de overheid, in het bijzonder ten aanzien van openbaarheid van bestuur.

2.2 Toegang tot nieuwsrelevante gebeurtenissen

2.2.1 Toegang tot plaatsen

Kamervragen over perstoegang bij het ruimen van geiten

Marianne Thieme (Partij voor de Dieren) heeft Kamervragen gesteld aan de ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over perstoegang bij het ruimen van geiten (in het kader van de bestrijding van de Q-koorts). Zij vroeg of het waar is dat de ministers in een brief aan het genootschap van hoofdredacteuren gevraagd hebben om terughoudendheid te betrachten in de berichtgeving over de ruiming van drachtige geiten. Voorts vroeg zij of het waar is dat de ministers slechts één cameraploeg toegang hebben willen verstrekken tot een stal waar geiten gedood zullen worden en zo ja, wie de selectie heeft gedaan van de ploeg die toegelaten werd, op welke gronden deze selectie is gedaan en hoe deze selectie zich verhoudt tot vrije nieuwsgaring en een pluriforme pers in Nederland.

De ministers hebben geantwoord dat zij een verzoek van de geitenhouders tot terughoudendheid in de berichtgeving hebben doorgeleid aan het genootschap van hoofdredacteuren. Voorts hebben zij aangegeven dat er één cameraploeg (van Omroep Brabant) en één fotograaf (van ANP-foto) op het bedrijf aanwezig zijn geweest. Met de cameraploeg is afgesproken dat deze de beelden zonder selectie ter beschikking zou stellen aan andere media. Met de fotograaf is afgesproken dat deze foto's van de

ruiming beschikbaar zou stellen aan alle media. Ten aanzien van de vraag wie de selectie van de cameraploeg heeft gedaan en hoe deze zich verhoudt tot vrije nieuwsgaring hebben de ministers geantwoord dat de Directies Communicaties van de ministeries de selectie hebben gemaakt en dat deze zich daarbij hebben laten leiden door 'wat praktisch was.'

Vindplaats: [Aanhangsel Handelingen II 2009/10, nr. 1115](#) (kamervragen ingezonden 22 december 2009), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

Gemeente Kampen boycot regionaal dagblad Stentor gedurende twee weken

De gemeente Kampen heeft de redactie van het regionale dagblad de Stentor geboycot voor een periode van twee weken: de krant was in die periode niet welkom bij persconferenties en andere bijeenkomsten voor de media van de gemeente. Bovendien heeft de hele gemeentelijke organisatie de opdracht gekregen niet in te gaan op verzoeken om informatie van de krant.

De burgemeester van Kampen, Jan Oosterhof, uit daarmee zijn boosheid over een artikel waarin de handelwijze van een bouwinspecteur in Kampen aan de kaak wordt gesteld. Hij vindt dat de ambtenaar door het artikel wordt beschadigd. De redactie van de Stentor stelt dat het niet gaat om de persoon, maar om de willekeur waarmee de gemeentelijke bouwinspectie te werk gaat. De hoofdredacteur van de Stentor Alex Engbers betreurt de boycot.

Bron: Villamedia; Nederlands Dagblad, 4 juni 2009.

2.2.2 Geweld tegen journalisten

Het nu volgende overzicht van gebeurtenissen betreffende geweld tegen de pers is geselecteerd uit het nieuwsarchief van <www.villamedia.nl>, alsmede berichtgeving in Nederlandse dagbladen:

Peter R. de Vries aangevallen in auto

Tv-programmamaker Peter R. de Vries is gewond geraakt toen hij in zijn auto werd aangevallen door Steve Brown, een voormalig drugshandelaar met wie hij al jaren een conflict heeft. De Vries werd aangevallen toen hij bij de RAI in Amsterdam voor een stoplicht stond. Brown trok volgens de misdaadverslaggever het portier plotseling open en begon te slaan en te schoppen. Omstanders wisten De Vries te ontzetten. Brown ging er uiteindelijk vandoor. Peter R. de Vries heeft aangifte gedaan van de mishandeling.

Bron: Villamedia; AD, 24 januari 2009.

Fotograaf doet aangifte tegen politie

Fotograaf Menno Bausch heeft aangifte gedaan bij de politie nadat hij een aanvaring kreeg met een agent en zijn camera beschadigd raakte. Bausch maakte foto's van de reddingsoperatie van hulpverleners bij een ernstig verkeersongeluk in Woudenberg. Om onduidelijke reden moest hij weg. 'Ik had een politieperskaart bij me, maar werd na een discussie in de nek gegrepen en meegesleurd.' Zijn camera viel en zit onder de krassen en butsen. Bausch heeft aangifte gedaan van vernieling van persoonlijke eigendommen en gaat tevens een officiële klacht indienen bij de Utrechtse politie over het handelen van de betreffende agent.

Bron: Villamedia; De Telegraaf, 26 januari 2009.

Telegraaf-verslaggever aangevallen

Telegraafverslaggever John van den Heuvel is in Bergschenhoek aangevallen door een man, die hij wilde aanspreken op diens malafide praktijken. Van den Heuvel liep een blauw oog en een gekneusd jukbeen op. Hij was met een camerateam van SBS6 op pad voor zijn nieuwe TV-programma *Das je goed recht*. Toen de verslaggever Johan B. bij een winkelcentrum in Bergschenhoek zag, wilde hij hem aanspreken. Voordat iemand in de

gaten had wat er gebeurde, begon de man op Van den Heuvel in te slaan.

Bron: Villamedia; De Telegraaf, 28 januari 2009.

FD fotograaf aangevallen

De voormalig LPF-voorzitter Ed Maas ging in Amsterdam bij de rechtbank aan de Parnassusweg FD-fotograaf Gerard Til te lijf toen deze hem wilde fotograferen. De vastgoedinvesteerder stopte de aanval toen hij in de gaten had dat een andere fotograaf de actie vastlegde. Maas was in gezelschap van advocaat Oscar Hammerstein om voor de rechtbank te verschijnen in verband met een voorkenniszaak. Hij wilde niet gefotografeerd worden en viel de fotograaf aan, totdat hij beseftte dat het tafereel door andere media vastgelegd werd.

Bron: Villamedia; Het Financieele Dagblad, 3 maart 2009.

Fotograaf BN/DeStem krijgt rake klappen

BN/DeStem-fotograaf Chris van Klinken heeft aangifte gedaan van mishandeling door de eigenaar van cafetaria 't Smulhoekje in Lepelstraat. Van Klinken kreeg enkele vuistslagen in zijn gezicht toen hij een foto wilde maken van het werk aan de nieuwbouw van de cafetaria. Er ontstond een worsteling waarbij hij nog een klap opliep. De eigenaar ging Van Klinken daarna met een stalen pijp te lijf, maar de fotograaf wist die aanval af te weren en zich uit de voeten te maken. De cafetariahouder wilde niet op de mishandeling reageren. De politie gaat contact opnemen met de man.

Bron: Villamedia; BN/DeStem, 15 mei 2009.

Fotograaf en scheidsrechter mishandeld na voetbalwedstrijd

Vier politiewagens moesten komen om de rust te bewaren na afloop van de nacompetitiewedstrijd Koningslust-Olympia Boys. Enkele mensen konden het verlies van Olympia Boys zo slecht verkroppen dat ze na het laatste fluitsignaal het veld opliepen en scheidsrechter Koos Beurskens tegen de grond sloegen. Ook

de aanwezige fotograaf van dagblad *De Limburger* kreeg rake klappen. De scheidsrechter en fotograaf hebben aangekondigd aangifte te gaan doen bij de politie. De Nederlandse voetbalbond KNVB stelt een onderzoek in.

Bron: Villamedia; Eindhovens Dagblad, 19 mei 2009.

Persfotograaf geschopt en geslagen

De Amsterdamse persfotograaf Ronald Bakker is geschopt en geslagen door een man die niet gefotografeerd wilde worden. Fotograaf Paul van Weel nam op de Haarlemmerstraat in Amsterdam een foto van een klein autootje met een reusachtige Red Bullreclame. Een voorbijfietsende man riep 'no pictures'. Van Weel zei dat hij helemaal niet in beeld was geweest, waarop hij vol in het gezicht werd gespuugd. De man fietste in de richting van het station en collega fotograaf Ronald Bakker reed hem achterna. Bij de pont aan de De Ruyterkade zette Bakker hem op de foto. Bakker is toen door de man geschopt en tegen het hoofd geslagen. Hij heeft direct bij de politie aangifte gedaan van mishandeling.

Bron: Villamedia; De Telegraaf, 29 juli 2009.

2.2.3 Dreigen met geweld tegen journalisten

Het nu volgende overzicht van gebeurtenissen betreffende dreiging met geweld tegen journalisten is geselecteerd uit het nieuwsarchief van <www.villamedia.nl>, alsmede berichtgeving in Nederlandse dagbladen:

AT5-verslaggever met de dood bedreigd

Een verslaggever van televisiezender AT5 is met de dood bedreigd in de Kolenkitbuurt. Een AT5-ploeg was in de Kolenkitbuurt een reportage aan het draaien over een buurtbeveiligingsproject. Toen de ploeg klaar was en wilde vertrekken werd de achterbak opengetrokken en de camera uit de auto gepakt. De dief ging er op een fiets vandoor. De verslaggever ging er meteen achteraan. Toen hij de dief bijna te pakken had werd hem toe-

geschreeuwd: 'Ik ga je schieten! Ik schiet je dood'. Toevalligerwijs fietste de dief in de richting van een groepje buurtbeveiligers dat hem probeerde aan te houden. Het lukte hen niet de dief te pakken, maar hij moest wel de camera los laten om te ontsnappen. De schade aan de camera loopt in de duizenden euro's.

Bron: Villamedia; AT5, 13 februari 2009.

Verslaggever bedreigd na artikel over 'bumperkleven'

Doodsbedreigingen en grove scheldpartijen vielen verslaggever Edward de Vries Lentsch van dagblad *Gooi- en Eemlander* ten deel na een luchtig geschreven weblogbijdrage over 'bumperkleven'. Met zijn stuk riep de verslaggever de toorn van *GeenStijl* over zich af. De site ergerde zich mateloos aan de column waarin De Vries Lentsch beschrijft hoe hij bumperklevers dwarsboomt. *GeenStijl* riep tussen de regels door lezers op de auto van de verslaggever te vernielen. Sindsdien kwamen heftige reacties binnen op de site van *GeenStijl* en op het weblog van de krant.

Bron: Villamedia; BN/DeStem, 26 oktober 2009.

Werkstraf na mails met bedreigingen aan Clairry Polak

De politierechter in Hilversum heeft een 29-jarige man veroordeeld tot een werkstraf van tachtig uur, waarvan de helft voorwaardelijk. De man heeft bekend dat hij hatemails heeft gestuurd aan NOVA-presentatrice Clairry Polak.

B. vertelde dat hij kwaad was geworden omdat hij vond dat Marokkanen in het televisieprogramma *NOVA* in een kwaad daglicht werden gesteld. Hij stuurde twee mails naar de website van *NOVA* waarin hij stelde dat hij haar zou afslachten, net als Van Gogh.

De officier stelde vast dat bedreigingen in Hilversum aan de orde van de dag zijn. De aanklager eiste veertig uur waarvan de helft voorwaardelijk. De politierechter kwam tot een hogere

straf. De rechter woog daarbij het belang mee dat journalisten ongestoord hun werk kunnen doen.

Bron: De Volkskrant 22 oktober 2009; NRC Handelsblad 22 oktober 2009.

OM onderzoekt mogelijkheid van 'extra straf' voor bedreigen journalist

Het Openbaar Ministerie (OM) bekijkt of er een 'aparte status' nodig is voor journalisten die bedreigd worden. Daarover wordt overlegd met de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ), meldt *NRC Handelsblad*. Dat kan ertoe leiden dat het bedreigen van journalisten zwaarder wordt bestraft. De NVJ pleit daarvoor. Het OM doet dat al bij bedreigingen van bijvoorbeeld ambulancepersoneel en agenten. De NVJ heeft om de aparte status gevraagd naar aanleiding van de werkstraf die een bedreiger van journaliste Clairly Polak in 2009 kreeg. De straf (80 uur werkstraf waarvan 40 uur voorwaardelijk) was twee keer zwaarder dan geëist.

Bron: Villamedia 29 oktober 2009.

Boete voor bedreiging van Duitse journalist

Een Arnhemmer die de Duitse correspondent Helmut Hetzel met de dood bedreigde, heeft een boete gekregen van 110 euro. Hij bedreigde Hetzel per e-mail nadat die in het televisieprogramma *EénVandaag* had gezegd dat Nederland zich moest schamen dat het de beveiliging van Ayaan Hirsi Ali in het buitenland niet betaalt. Hetzel deed aangifte, waarna de Arnhemmer hem opnieuw mailde en eiste dat de aangifte werd ingetrokken omdat hij in de war was geweest. Hetzel weigerde.

Bron: Villamedia; Elsevier, 14 november 2009.

Onderzoek naar hinderen van journalisten door politiemensen en beveiligers

De NVJ heeft op initiatief van het Persvrijheidsfonds en in samenwerking met de Universiteiten van Utrecht en Amsterdam

onderzoek verricht naar het hinderen van journalisten in de uitoefening van hun werk door politiemensen en beveiligers. De resultaten van dit onderzoek, uitgevoerd door prof. dr. Frank Bovenkerk en Marjolein Odekerken MSc MA, zijn gepubliceerd op <www.nvj.nl/stop-politie>.

Bron: Nederlandse Vereniging van Journalisten, 13 april 2010.

2.2.4 Onrechtmatige nieuwsgaring

Aangifte tegen onderzoeksjournalist Alberto Stegeman wegens binnendringen van hangar op Schiphol.

Luchtvaartmaatschappij KLM en Schiphol hebben aangifte gedaan tegen onderzoeksjournalist Alberto Stegeman van het SBS-programma *Undercover in Nederland*. De programmamaker slaagde er eind vorig jaar in om op Schiphol-Oost door de beveiliging te dringen. Daardoor kon hij ongestoord bij het regeringstoestel komen waarvan koningin Beatrix, leden van de koninklijke familie en de Nederlandse ministers gebruikmaken. Schiphol heeft aangifte gedaan omdat Stegeman zonder toestemming op verboden terrein is geweest. De KLM heeft vervolgens aangifte tegen Stegeman gedaan, omdat de maatschappij wil dat de journalist niet 'ongestraft zijn gang kan blijven gaan'. Stegeman zelf vindt de aangiftes van Schiphol en de KLM 'de wereld op zijn kop'.

Bron: Villamedia 19 januari 2009; De Volkskrant 19 januari 2009. (Na afsluiting van deze Monitor 2009 heeft het OM aan Stegeman een boete van 2500 euro opgelegd; *bron:* Villamedia 28 januari 2010).

Kamervragen over onderzoek NVJ 'Rot op met die camera!'

Martin Bosma (Partij voor de Vrijheid) heeft Kamervragen gesteld aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) over het onderzoek van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) 'Rot op met die camera!'. Het Kamerlid vroeg of de minister kennis had genomen van het nieuwsbericht over dit onderzoek op de website van de NVJ. Voorts vroeg het

Kamerlid: 'Welke maatregelen kunt u met het oog op de persvrijheid nemen om te zorgen dat journalistiek werk ongestoord kan worden uitgevoerd in de (veelal geïslamiseerde) Vogelaarwijken, opdat wij voor nieuwsvoorziening uit de prachtwijken niet afhankelijk worden van beroepsallochtonen en linkse goedpraters?'

Op de eerste vraag antwoordt de minister bevestigend. Op de tweede vraag antwoordt de minister: 'Uit oogpunt van onafhankelijke journalistiek is het van belang dat journalisten ongestoord hun werk kunnen doen. Wanneer zij daarin belemmerd worden, moet daartegen corrigerend worden opgetreden. Dat is een kwestie van openbare orde. Handhaving van de openbare orde is de verantwoordelijkheid van de politie.'

Vindplaats: [Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 1979](#) (kammervragen ingezonden 6 maart 2009), op <<https://zoek.officiële bekendmakingen.nl/>>.

Vzr. Rb. Amsterdam 17 juli 2009 (Albert Verlinde c.s. tegen BNN) – heimelijk gemaakte opnamen

Sophie Hilbrand en Filemon Wesselink, presentatoren bij televisiezender BNN, hebben op 10 juli 2009 tijdens een uitzending van het televisieprogramma *RTL Boulevard* aan presentator Albert Verlinde een prijs uitgereikt, een beeld met als opschrift 'Het Gouden Oor'. Het beeld bevatte verborgen afluisterapparatuur, die van afstand kon worden geactiveerd en beluisterd. BNN was van plan om hiermee heimelijk gemaakte geluidsopnamen van gesprekken in de werkkamer thuis bij Verlinde, waar het beeld uiteindelijk terecht was gekomen, uit te zenden in één van haar televisieprogramma's. Dit plan is door Hilbrand en Wesselink aan Verlinde medegedeeld voorafgaand aan de geplande uitzending. Verlinde c.s. vorderen bij de voorzieningenrechter in deze zaak een preventief publicatie- en uitzendverbod ten aanzien van de uit te zenden opnamen, en daarnaast afgifte van alle originele geluidsopnamen.

De rechter wijst het publicatie- en uitzendverbod toe omdat niet gebleken is dat Verlinde toestemming tot uitzending heeft

gegeven en niet kan worden gezegd dat in dit geval een zodanige misstand aan de orde wordt gesteld, die uitzending van de met de verborgen afluisterapparatuur opgenomen geluidsfragmenten geoorloofd maakt. BNN heeft ter zitting ook erkend dat het niet noodzakelijk is om de geluidsfragmenten uit te zenden om het door haar beoogde doel, het verkennen en aan de kaak stellen van de grenzen van de roddeljournalistiek, te bereiken.

De vordering tot afgifte wordt afgewezen. Er waren geen aanwijzingen dat BNN nog geluidsopnamen in haar bezit had.

Vindplaats: [LJN BJ4470](#), Mediaforum 2009-9, nr. 25 m.nt. R.D. Chavannes

**Rb. Den Haag 23 november 2009 – strafzaak tegen
hoofdredacteur REVU (computervredebreuk – hacken
mailbox Staatssecretaris van Defensie)**

In het eindejaarsnummer van *REVU* is een artikel verschenen waarin wordt aangegeven dat, en op welke wijze door een hacker toegang is verkregen tot de privé-mailbox van de Staatssecretaris van het Ministerie van Defensie Jack de Vries. Tevens wordt beschreven dat, nadat toegang was verkregen, een backup programma is geïnstalleerd waardoor alle e-mails die binnenkwamen in de mailbox ook direct, onzichtbaar voor De Vries, binnen zouden komen in het programma van de hacker. Met behulp daarvan zijn een aantal mails doorgestuurd waaronder twee privéberichten van De Vries, aangever in de onderhavige zaak.

De hoofdredacteur van *REVU* wordt strafrechtelijk vervolgd wegens het feitelijk leidinggeven aan computervredebreuk (feit 1) en het medeplegen en feitelijk leidinggeven aan het doorsturen van e-mails door middel van een geautomatiseerd werk waarin hij zich wederrechtelijk bevindt (feit 2).

De hoofdredacteur heeft betoogd dat het plegen van de onderhavige strafbare feiten noodzakelijk was voor de onderbouwing van de stelling in het artikel dat het schortte aan de beveiliging van privé-mailboxen van bewindslieden.

De politierechter in deze zaak wil wel aannemen dat, om effect te sorteren, feitelijke onderbouwing noodzakelijk is. De vraag is dan of de hoofdredacteur voor een minder verstrekkend alternatief had kunnen kiezen. Van een dergelijk alternatief is volgens de politierechter ten aanzien van de verweten computervredebreuk (feit 1) echter niet gebleken. Immers een verhaal over het binnendringen van een fictief e-mailaccount, zoals de officier van justitie heeft aangegeven, heeft beduidend minder journalistieke waarde en dus ook minder gevolgen dan wanneer het daadwerkelijk gaat om de privé-mailbox van een bewindspersoon. Strafvervolging voor feit 1 is naar het oordeel van de politierechter in strijd met het in art. 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) neergelegde recht op vrijheid van meningsuiting zodat ontslag van alle rechtsvervolging dient te volgen.

Dit geldt echter niet voor feit 2. Met het slagen van de hackpogingen was het journalistieke doel bereikt. Er was immers aangetoond dat de beveiliging van de privé-mailbox van de staatssecretaris niet optimaal was. Vaststaat dat vervolgens kennis is genomen van de inhoud van de mailbox (die op dat moment leeg was) en dat een programma is geïnstalleerd waardoor alle e-mails die binnen zouden komen in de mailbox ook direct, niet zichtbaar voor De Vries, binnen zouden komen in het programma van de hacker. Een aantal e-mails zijn daardoor ter kennis gekomen van de hacker en de auteur van het artikel (de journalist Kivits), waaronder twee privéberichten van de staatssecretaris. Naar het oordeel van de politierechter kan hiervoor geen rechtvaardiging gevonden worden in het algemene publieke belang en belemmert strafvervolging van de hoofdredacteur met betrekking tot dit feit hem niet in de in art. 10 EVRM neerlegde vrijheid van meningsuiting. Geldboete van € 450,-.

Vindplaats: [LJN BK4065](#).

Rb. Den Haag 23 november 2009 – vrijspraak van medeplegen computervredesbreuk voor REVU-journalist

Journalist Nick Kivits heeft op verzoek van de redactie van het tijdschrift *REVU* een artikel geschreven over de gebrekkige beveiliging van privé-mailboxen van bewindslieden (zie over dit artikel het bovenstaande, over de strafzaak tegen hoofdredacteur *REVU*). Kivits heeft bij het schrijven van zijn artikel gebruik gemaakt van de informatie van een hacker, met wie hij door de redactie in contact was gebracht. Kivits wordt strafrechtelijk vervolgd wegens medeplegen en uitlokking van computervredesbreuk.

De rechtbank stelt vast dat niet gebleken is dat Kivits zelf (uitlokkings)handelingen heeft verricht of toegang heeft gehad tot de gehackte e-mailaccount van staatssecretaris Jack de Vries, aangever in deze zaak. Er zijn onvoldoende aanwijzingen dat sprake is van medeplegen van deze gedragingen. Niet is komen vast te staan dat sprake was van in dit verband voldoende nauwe en bewuste samenwerking met degene die daadwerkelijk heeft ingebroken in de privé-emailaccount van De Vries. Evenmin is gebleken dat Kivits deze feiten heeft uitgelokt. Vrijspraak.

Vindplaats: [LJN BK4047](#).

2.3 Bronbescherming

2.3.1 Plicht tot getuigen

Preadvies van Commissie Strafrecht NOvA over voorontwerp voor Wet bronbescherming in strafzaken

De Commissie Strafrecht van de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) heeft op 25 januari 2009 een preadvies uitgebracht over het voorontwerp voor de Wet bronbescherming in strafzaken.

De Adviescommissie kan zich vinden in de ruime definitie van 'de journalist' die in het wetsvoorstel wordt gegeven en in de

memorie van toelichting nader wordt uitgelegd. Voor het overige doet de Adviescommissie de navolgende aanbevelingen:

1. De Adviescommissie kan ook instemmen met het aanscherpen van de waarborgen bij een gijzeling van een verschoningsgerechtigde, met dien verstande dat deze aanscherping voor alle potentiële verschoningsgerechtigden, dus ook de familiair verschoningsgerechtigden zou moeten gelden.

2. Ook gegevens die zijn verkregen anders dan van een klasieke bron dienen te vallen onder de bescherming van art. 218a eerste lid (nieuw), waarbij de rechter-commissaris de in het tweede lid (nieuw) genoemde belangenafweging kan maken voor de doorbreking ervan.

3. Voor gegevens/informatie die aan de journalist/verschoningsgerechtigde zijn toevertrouwd zou een strengere eis moeten gelden ten aanzien van de mogelijkheid dit verschoningsrecht te doorbreken en aansluiting moeten worden gezocht bij de Belgische regeling op dit gebied. Deze regeling staat een inbreuk op het verschoningsrecht slechts toe indien het vrijgeven van de informatiebronnen strekt ter voorkoming van misdrijven (toegevoegd zou kunnen worden: beëindiging van misdrijven) die een ernstige bedreiging opleveren voor de fysieke integriteit van één of meer personen of ter voorkoming van terroristische misdrijven waarbij cumulatief moet worden voldaan aan de voorwaarden dat: a) de gevraagde informatie van cruciaal belang is voor het voorkomen van deze misdrijven en b) de gevraagde informatie kan op geen andere wijze verkregen worden.

4. Waar het gaat om het toepassen van opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen kan niet worden volstaan met de Aanwijzing toepassing dwangmiddelen bij journalisten van het College van procureurs-generaal, maar dient de doorwerking van het verschoningsrecht in de dwangmiddelenregeling bij wet geregeld te worden, bij voorbeeld naar analogie van de wijze waarop dit bij de positie van de bestaande professioneel verschoningsgerechtigden is vormgegeven.

Vindplaats: Preadvies van Commissie inzake voorontwerp voor Wet bronbescherming in strafzaken, 25 januari 2010, op <www.advocatenorde.nl/wetenregelgeving/adviezen.asp>.

2.3.2 Huiszoeking en inbeslagneming

Europees Hof voor de Rechten van de Mens 31 maart 2009 (Sanoma tegen Nederland)

Sanoma Uitgevers BV (hierna: Sanoma) is een in Nederland gevestigde uitgever van (onder meer) het blad *Autoweek*. Op 12 januari 2002 werd op een industrieterrein aan de rand van Hoorn een illegale autorace gehouden. Journalisten van *Autoweek* woonden de race bij, op uitnodiging van de organisatoren. Zij kregen de gelegenheid foto's te maken van de straatrace, de auto's en de deelnemende personen. Alvorens zij toestemming kregen om de foto's te maken werd de journalisten gevraagd aan de deelnemers te verzekeren dat hun identiteit niet zou worden onthuld. De straatrace werd beëindigd door de politie, die aanwezig was en uiteindelijk ingreep. De politie heeft die dag niemand gearresteerd.

De journalisten hadden als doel een artikel over illegale autoraces te publiceren in de *Autoweek* van 6 februari 2002. Bij dit artikel zouden foto's worden opgenomen van de autorace van 12 januari. Deze foto's zouden op een zodanige wijze worden bewerkt dat de deelnemende auto's en personen niet herkenbaar zouden zijn, om aldus de anonimiteit van de deelnemers aan de race te kunnen garanderen. De originele foto's, opgeslagen op een CD-rom, werden bewaard op het redactie-bureau van een ander tijdschrift dat door Sanoma werd uitgegeven (niet *Autoweek*).

Op 1 februari 2002 vorderen opsporingsambtenaren en later ook de officier van justitie, op grond van art. 96a Wetboek van Strafvordering (WvSv), meermalen van de redactie van *Autoweek* uitlevering van al het fotografisch materiaal dat betrekking heeft op de straatrace van 12 januari 2002. Namens Sanoma weigert de hoofdredacteur de foto's uit te leveren, waarbij hij stelt dat uitlevering zou indruisen tegen de door de

journalisten gegeven garantie van anonimiteit. Later die dag wordt aan de advocaat van Sanoma meegedeeld dat het zou gaan om een kwestie van leven of dood. Een nadere toelichting wordt niet gegeven, terwijl niet wordt ingegaan op het verzoek van de advocaat de vordering aan te passen. De strafvorderlijke autoriteiten dreigen met detentie van de hoofdredacteur gedurende het weekend van 2 en 3 februari 2002, wegens overtreding van art. 184 Wetboek van Strafrecht (WvSr) (niet voldaan aan een ambtelijk bevel) en met sluiting van bedrijfspanden van de rechtspersoon ten behoeve van doorzoeking. Dat laatste zou aanzienlijke financiële schade opleveren voor de rechtspersoon, in verband met de voorbereiding van de publicatie van artikelen met betrekking tot het huwelijk van de kroonprins op 2 februari 2002. De hoofdredacteur wordt die avond inderdaad enkele uren aangehouden op verdenking van overtreding van art. 184 WvSr.

Na overleg tussen Sanoma, advocaten en officieren van justitie wordt contact gezocht met de rechter-commissaris. Deze stelt vast dat het belang van het strafvorderlijk onderzoek zwaarder weegt dan het journalistieke verschoningsrecht. Op 2 februari 2002 wordt de CD-ROM onder protest uitgeleverd aan de officier van justitie, die de CD-ROM in beslag neemt.

Op 15 februari 2002 verzoekt Sanoma de Rechtbank Amsterdam om een last tot teruggave van de CD-ROM, tot vernietiging van kopieën van op de CD-ROM opgeslagen informatie en een verbod tot kennisneming daarvan. Bij de behandeling van het verzoek geeft de officier van justitie aan dat het bevel tot uitlevering noodzakelijk was in het kader van een strafvorderlijk onderzoek naar enkele overvallen op geldautomaten, waarbij er aanleiding was om te vermoeden dat een tijdens de straatrace gebruikte voertuig tot identificatie van de daders zou kunnen leiden. Op 19 september 2002 acht de Rechtbank het beklag gegrond voor zover het gaat om de teruggave van de CD-ROM en gelast die teruggave, omdat belangen van het onderzoek zich daartegen niet verzetten. Voor het overige wordt het verzoek afgewezen, op de grond dat de inbeslagname rechtmatig was omdat het belang van het strafvorderlijk

onderzoek in deze zaak zwaarder weegt dan het recht van vrije nieuwsgaring. Het cassatieberoep van Sanoma wordt door de Hoge Raad op 3 juni 2003 niet-ontvankelijk verklaard, wegens het ontbreken van een belang van de rechtspersoon, nu het verzoek tot teruggave is gehonoreerd.

REPORTAGE
Illegale streetraces

Rokend rubber in een wereld vol bravoure

Het is snel, opwindend, spannend, beregezellig en... verboden. Geen wonder dat het voornamelijk jongeren zijn die meedoen aan de illegale street-races die her en der in Nederland georganiseerd worden. Wat ze doen? Volgens kenners hun auto's zwaar vernachelen. We namen eens een kijkje.

Text: Hans Pees, foto's René Oudestroom

Zaterdagavond, rond de klok van half negen 's avonds. Het is stil op de windige carpoolplaats bij de A7. Normaal is het op deze plek al niet echt druk – carpools is nooit een succes gebieden – maar nu staat er zélf een schrijver één auto. Toch is dit vanaavond het meetingpoint voor een streetrace. Tussen 20.30 en 21.30 uur wordt hier verzameld om erjens – waar weet nog niemand – tegen elkaar te gaan racen. Niet op een legaal circuit, maar op een geheime, openbare locatie en volgens de gebruiken van het dragracen: auto tegen auto over een afstand van drie, vierhonderd meter en dan maar zien wie als eerste de meet passeert. Prijzen zijn er niet te verdienen en vaak is het voor niemand echt duidelijk wie er nu het snelste was. Maar daar gaat het niet om. Het gaat juist en alleen om de kick van het racen. Welkom in de wereld van jonge automobilisten die houden van snelle auto's. Opens, als of erjens een blik is opengetrokken, wordt de carpoolplaats belaagd door allerlei auto's in indanentoo. Veel Subaru's Impreza, Honda's van het type CRX, natuurlijk Gullies GTI en andere wagens die te boek staan als echte jongensauto's. De één is nog dikker met spoilers en skirts behangen dan de ander. Veel lichtmetaal met brede banden. En dat er in het interieur een audio-installatie met gigaveel watt is gemonteerd, spreekt eigenlijk voor zich.

De locatie

lets voor negenen verschijnt Kees 'Streetrace' in zijn krijgshaltige Toyota Supra. Kees is de man om wie de Amsterdamse scene (er is ook een Rotterdamse ploeg en ook in andere steden wordt volop geracet) zo'n beetje draait. Kees had voorspeld dat er een autootje of dertig zou komen ("Het is nu winter en omdat we vanwege de vorst een paar weken weinig hebben kunnen rijden, reken ik daar wel op"), maar het zijn er veel en veel meer. Uit allerlei hoeken en gaten komen auto's aanzetten. En omdat er maar geen besluit wordt genomen waar deze avond de motoren zullen gieren, trekt de volle parkeerplaats de aandacht van een toevallig passerende agent. Niet dat hij er iets tegen kan doen – parkeren op een parkeerplaats is niet verboden – maar het is wel duidelijk dat de politie die avond het hele zwakke in de gaten zal houden. Kees springt daarom op een picknicktafel en staat voor naar het westelijk havengebied van Amsterdam te gaan. Wordt toch te link gevonden. Nadat Haarlem en Wijk aan Zee de revue hebben gepasseerd, wordt het uiteindelijk Hooft. Daar, op bedrijventerrein Hooft 80, ligt een ideaal stukje asfalt: recht, geen verkeer en je kunt er nog

Alleen het instructieboekje is nog origineel

Driver: Pascal uit Zaandam
Auto: Subaru Impreza GT Turbo
Power volgens eigen zeggen: 320 pk
"Ik wacht ook op een nieuw (spek)voeding die ze in de toekomst gebruiken. Kost twee mille, maar dan kan ik de kracht in de auto ook echt benutten en dan hoort niemand me meer bij. Ik weet het niet zeker, maar ik denk dat dit de laatste Impreza is in Nederland. En dat is de kick. Ik denk dat alleen de instructieboekjes nog origineel te zijn, kost wel drie paar centen. Ik heb 'm gekocht voor een halve ton en er zit snel voor een rag of vijftien aan auto's voorhanden op. Ik heb wel een geproefde voorde mogelijkheid en nu heb ik het geld bij elkaar geharkt. En verder, dat dit is gewoon gezellig."

30 | AutoWeek 7 - 2002

Uit: *Autoweek* 2002-7

Op 1 december 2003 dient Sanoma een klacht in bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. Zij klaagt over schending van art. 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) omdat zij is gedwongen informatie te verstrekken die zou kunnen leiden tot de identificatie van journalistieke bronnen. Op 23 maart 2006 besluit het Hof de merites van de klacht tegelijkertijd met de ontvankelijkheid daarvan te beoordelen.

Het Hof stelt in zijn uitspraak voorop dat de illegale straatrace in deze zaak niet kan worden vergeleken met een openbare demonstratie. Een demonstratie is bedoeld om informatie en ideeën te verspreiden; de straatrace daarentegen was bedoeld om plaats te vinden buiten het oog van het publiek.

Onafhankelijk van wat in *Autoweek* is gepubliceerd na de inbeslagname van de CD-rom, was de daarin opgeslagen informatie niet bekend bij politie en justitie voordat het werd uitgeleverd. Er is derhalve sprake van een inbreuk op de rechten van Sanoma als verspreider van informatie. Daaraan doet niet af dat politieagenten aanwezig waren bij de straatrace, nu zij de desbetreffende informatie niet hebben vergaard.

In de Nederlandse rechtspraak wordt een journalistiek verschoningsrecht erkend. Beperkingen daarop dienen in overeenstemming te zijn met art. 10, tweede lid, EVRM. Meer gedetailleerde richtlijnen staan voor politie en justitie in een Instructie van het College van Procureurs-Generaal. Er is nog geen wettelijke regeling van het journalistieke verschoningsrecht; wel is recent een voorontwerp voor een zodanige regeling is gepubliceerd.

In het kader van de onderhavige zaak merkt het Hof art. 96a WvSv aan als wettelijke grondslag voor de inbreuk. Terwijl in die bepaling niet is voorzien in voorafgaande rechterlijke controle, neemt het Hof in de onderhavige zaak in aanmerking dat een rechter-commissaris in de procedure is betrokken en daarin kennelijk een beslissende rol heeft gespeeld. Hoewel het Hof zorgen uit over wettelijke procedurele waarborgen, acht het Hof het, wegens de betrokkenheid van de rechter-commissaris in

deze zaak, niet noodzakelijk in casu daarover een oordeel te vormen.

De inbreuk had tot doel de voorkoming van wanorde of criminaliteit. Daaraan doet niet af dat de autoriteiten bij de verdeling van de CD-rom hebben geweigerd gedetailleerde informatie aan Sanoma BV te geven.

Het Hof merkt op dat het bedrijfspannd van Sanoma niet is doorzocht. Het voegt hieraan toe dat het toch niet om een verwaarloosbare inbreuk op de rechten van Sanoma gaat. Indien de rechtspersoon niet was bezweken voor de uitgeoefende druk, zouden niet alleen de kantoren van de redacteurs van *Auto-week*, maar ook die van andere tijdschriften van Sanoma voor een significante periode zijn gesloten. Dat had kunnen leiden tot late publicatie en gedateerdheid van berichtgeving over actuele gebeurtenissen. Nieuws heeft een korte levensduur en uitstel van publicatie, ook voor een korte periode, kan zeer wel het belang en de waarde daarvan te niet doen. Dat risico, zo overweegt het Hof, was duidelijk aanwezig en dient als ernstig te worden opgevat.

In deze zaak werd niet beoogd de bronnen van Sanoma te identificeren ten behoeve van strafvervolging, maar om een voertuig te identificeren in verband met delicten die niet gerelateerd waren aan de straatrace. Gedwongen uitlevering van journalistiek materiaal kan een 'chilling effect' hebben op de uitoefening van de journalistieke vrijheid van meningsuiting. Dat brengt evenwel niet met zich mee dat het de autoriteiten in dergelijke zaken nimmer is toegestaan een dergelijke uitvoering te vorderen. Of dat zo is, is afhankelijk van de omstandigheden van het geval. In het bijzonder worden de nationale autoriteiten er niet van weerhouden een balans te zoeken in de tegengestelde belangen die worden gediend door enerzijds de vervolging van strafbare feiten en anderzijds de bescherming van het journalistieke verschoningsrecht. Daarbij zijn relevant de aard en ernst van de strafbare feiten in kwestie, de exacte aard en inhoud van de informatie die wordt gevorderd, het bestaan van alternatieven om de noodzakelijke informatie te verkrijgen en

beperkingen die bestaan in verband met verkrijging en gebruik van de informatie.

In het onderhavige geval ging het om (strafrechtelijk onderzoek naar) ernstige delicten, namelijk het openbreken van geldautomaten door met een shovel tegen openbare gebouwen te rijden. Het betrof delicten die niet alleen tot verlies van eigendom leidden maar ook de potentie hadden fysiek gevaar voor het publiek te veroorzaken. Bij één van de overvallen hadden de daders gebruik gemaakt van een vuurwapen. Pas na de dreiging van potentieel dodelijk geweld werden politie en justitie bewogen tot vordering van uitlevering van informatie waarvan zijn wisten dat Sanoma daarover beschikte.

Het Hof geeft aan ervan overtuigd te zijn dat de op de CD-ROM opgeslagen informatie relevant was met betrekking tot deze strafbare feiten en geschikt om de daders te identificeren. Gelet op het feit dat de deelname van het verdachte voertuig pas na afloop van de straatrace bekend werd bij de politie, is het Hof overtuigd dat er geen redelijk alternatief bestond om het voertuig op enig moment te identificeren. Niet is gesteld, noch blijkt overigens dat de autoriteiten de verkregen informatie voor enige ander doel dan voor de identificatie en vervolging van de daders van de overvallen hebben gebruikt.

Het Hof neemt tot slot de mate van rechterlijke betrokkenheid in deze zaak in aanmerking. Het overweegt dat het verontrustend is dat voorafgaande betrokkenheid van een rechter-commissaris niet langer een wettelijke voorwaarde is. Toch heeft de officier van justitie in deze zaak, zonder daartoe verplicht te zijn, de toestemming van een rechter-commissaris verkregen. Gelet op dit feit, en het feit dat Sanoma de mogelijkheid had de rechtmatigheid van de inbeslagneming post factum door een rechter te laten toetsen, is het Hof van oordeel dat in deze zaak is voldaan aan de voorwaarden van art. 10 EVRM.

Het Hof geeft aan het met de Rechtbank Amsterdam eens te zijn dat het optreden van politie en justitie in deze zaak gekenmerkt zijn door een betreurenswaardig gebrek aan gematigdheid. In de zeer bijzondere omstandigheden van deze zaak is het Hof evenwel van oordeel dat de redenen voor de inbreuk rele-

vant en voldoende waren en evenredig ten opzichte van de nagestreefde doelen.

Het Hof oordeelt unaniem dat de klacht ontvankelijk is. Met vier stemmen tegen drie oordeelt het Hof dat art. 10 EVRM niet is geschonden. Aan de uitspraak is een *dissenting opinion* gehecht van rechter Power, waarbij de rechters Gyulumyan en Ziemele zich hebben aangesloten.

Vindplaats: EHRM 31 maart 2009, [appl. no. 38224/03](#), op <www.echr.coe.int/echr/homepage_en>; zie ook: NJB 2009, p. 1453-1454 (bron voor deze vertaling); NJ 2009, 450 m.nt. E.J. Dommering, Mediaforum 2009/5, nr. 17 (p. 222-228) en een artikel van A.W. Hins over deze uitspraak (p. 202-206).

Beeld van de zitting van het Hof in Straatsburg op 6 januari 2010.
Tekening van Chris Roodbeen in *De Telegraaf* d.d. 7 januari 2010.

Grote Kamer van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens accepteert verwijzing van de zaak Sanoma tegen Nederland

Op 14 september 2009 heeft een college van vijf rechters die afkomstig zijn uit de Grote Kamer van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens besloten de zaak Sanoma tegen Nederland in behandeling te nemen. Op 6 januari 2010 heeft een zitting

plaatsgevonden. De uitspraak van de Grote Kamer wordt in 2010 verwacht.

Bron: [Persbericht EHRM 'Referrals to the Grand Chamber' 1 oktober 2009](#), <www.coe.int>.

Rb. Den Haag 20 mei 2009 (Maurice de Hond t. Staat der Nederlanden) – uitingen in media over huiszoeking

Maurice de Hond stelt in deze zaak dat de Staat onrechtmatig jegens hem heeft gehandeld door a) een doorzoeking van zijn woning en b) het doen van uitingen in de media over de doorzoeking van zijn woning.

Ter onderbouwing heeft De Hond in de eerste plaats betoogd dat de huiszoeking in strijd met de wet was. De rechtbank overweegt dat er voldoende basis was voor een redelijk vermoeden van schuld van De Hond aan (uitlokken van/medeplegen van/medeplichtigheid aan) overtreding van artikel 138a WvSr (computervredebreuk). De doorzoeking en inbeslagneming waren mede op deze verdenking gebaseerd, hetgeen de wet ook toestaat (artikel 97 jo. 67, eerste lid sub b WvSv). Reeds daarom is van strijd met de wet zoals door De Hond is betoogd geen sprake. Dat, achteraf, kan worden vastgesteld dat tijdens en na de doorzoeking geen (nadere) belastende informatie is gevonden en dat de strafzaak tegen De Hond uiteindelijk is geseponeerd op grond van de informatie die ook al bekend was vóór de doorzoeking, doet, anders dan De Hond kennelijk meent, niet af aan het bestaan van een redelijk vermoeden van schuld ten tijde van de doorzoeking. Het betreft hier immers een toetsing ex tunc, dat wil zeggen op basis van de toen voorhanden zijnde informatie.

De Hond heeft voorts aangevoerd dat de Staat er voor had kunnen en moeten kiezen om het onderzoek naar documenten in zijn computers direct in de woning te laten plaatsvinden zodat geen digitale kopie van alle documenten, waaronder zijn privé-documenten, gemaakt had hoeven worden. Aldus zou de Staat in strijd hebben gehandeld met fundamentele vereisten, in het bijzonder de eis van proportionaliteit. De rechtbank over-

weegt dat zonder meer begrijpelijk is dat het feit dat politie en Openbaar Ministerie kennis hebben kunnen nemen van allerlei privé-informatie van De Hond en dat deze informatie vervolgens ruim negen maanden in hun bezit is gebleven, bij De Hond een gevoel van onbehagen teweeg heeft gebracht. Dit maakt de wijze van aanpak van de Staat echter nog niet onrechtmatig. Alles afwegende, is de rechtbank van oordeel dat de door eiser gewraakte werkwijze niet onrechtmatig is. Van belang is onder meer dat de digitale kopieën en back-ups na de sluiting van het onderzoek tegen De Hond zijn vernietigd. De rechtbank concludeert dat geen sprake is van strijd met de wet of veronachtzaming van fundamentele vereisten.

Vervolgens behandelt de rechtbank de vraag of juist is de stelling van De Hond dat de Staat onrechtmatig heeft gehandeld door de media in te lichten over het plaatsvinden van de doorzoeking. Dat het Openbaar Ministerie in de media een korte verklaring over de reden van de doorzoeking heeft gegeven, acht de rechtbank gelet op de aandacht die deze doorzoeking in de media al had gekregen, gerechtvaardigd. De inhoud van deze verklaring is gelet op hetgeen toen reeds uit onderzoek naar voren was gekomen, verder voldoende genuanceerd en terughoudend. De rechtbank concludeert dat geen sprake is van onrechtmatig handelen van de Staat in het kader van het optreden in de media. De vorderingen van De Hond worden afgewezen.

Vindplaats: [LJN BJ0906](#).

Hoge Raad 18 september 2009 (Stichting Ostade Blade t. Staat) – huiszoeking ter inbeslagneming op kantoor van blad *Ravage*

Ostade Blade eist schadevergoeding van de Staat wegens onrechtmatige daad. Volgens Ostade Blade heeft de Staat onrechtmatig gehandeld door op het kantoor van het onder de verantwoordelijkheid van Ostade Blade uitgegeven blad *Ravage* huiszoeking ter inbeslagneming te verrichten in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek tegen de daders van drie in

oktober 1995, januari 1996 en april 1996 gepleegde bomaanslagen. Tijdens de huiszoeking werd gezocht naar een claim-brief. Toen de brief niet werd aangetroffen is overgegaan tot inbeslagneming van overig journalistiek materiaal. Volgens Ostade Blade was de huiszoeking in strijd met de artikelen 8 (recht op respect voor privé-leven) en 10 (vrijheid van meningsuiting) van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

In een eerdere uitspraak van de Hoge Raad van 2 september 2005 is het oordeel van het Gerechtshof 's-Gravenhage dat de huiszoeking en inbeslagneming niet onrechtmatig waren, geassocieerd en verwezen naar het Gerechtshof Amsterdam. De Hoge Raad overwoog dat wanneer de Staat wordt aangesproken wegens inbreuk op art. 10 EVRM, het niet aan Ostade Blade is om aan te tonen dat er minder ingrijpende opsporingsmiddelen waren, maar aan de Staat om te bewijzen dat de huiszoeking noodzakelijk was en in overeenstemming met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. In een arrest van het Gerechtshof Amsterdam van 29 november 2007 is geoordeeld dat de huiszoeking grotendeels rechtmatig was. Ostade Blade kreeg geen schadevergoeding toegewezen.

De Hoge Raad verwierpt het hiertegen gerichte cassatieberoep. Het door het gerechtshof verrichte onderzoek of was voldaan aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit is niet in strijd met de wijze waarop deze toetsing dient plaats te vinden. Het gerechtshof heeft evenmin de stelplicht en bewijslast op Ostade Blade gelegd.

Bron: Mediaforum 2009/10, p. 367.; *Vindplaats:* [LJN BI7191](#).

2.3.3 Afluisteren en aftappen

Brief Minister van BZK over Toezichtrapport inzake toepassing door AIVD van art. 25 en 27 Wiv 2002

Bij brief van 20 februari 2009 heeft Minister Ter Horst van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de Tweede Kamer het openbare deel van het Toezichtrapport inzake toepassing door de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst

(AIVD) van art. 25 (aftappen) en 27 (selectie van ongericht ontvangen niet-kabelgebonden telecommunicatie) van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv 2002) van de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) toegezonden.

De commissie concludeert ten aanzien van art. 25 Wiv 2002, dat de AIVD, behoudens een klein aantal operaties, in overeenstemming met de normen, zoals die in de Wiv 2002 zijn weergegeven, heeft gehandeld. Ten aanzien van art. 27 Wiv 2002 concludeert de commissie dat de AIVD in de motivering van die bijzondere bevoegdheid veelal onvoldoende duidelijk maakt waarom de betreffende persoon of organisatie wordt onderzocht.

In haar rapport gaat de commissie niet alleen inhoudelijk in op de door haar onderzochte zaken. Ook gaat de commissie uitvoerig in op de reikwijdte van de beginselen die moeten worden gehanteerd bij de toepassing van de bijzondere bevoegdheden. Daarnaast geeft de commissie een beschouwing van het begrip 'nationale veiligheid' voor zover dit betrekking heeft op de reikwijdte van de inlichtingentaak buitenland. In deze beschouwing kan de minister zich vinden.

De minister deelt niet alle bevindingen waarbij de gevolgtrekking wordt gemaakt dat de inzet van de bijzondere bevoegdheden in strijd zou zijn met de beginselen van noodzakelijkheid en proportionaliteit. Zij bespreekt haar standpunt naar aanleiding van verschillende elementen uit het rapport.

Vindplaats: [Kamerstukken II 2008/09, 29 924, nr. 29](#) (brief van de minister aan de Kamer van 4 februari 2009) met [bijlage](#) (Toezichtrapport inzake de toepassing door de AIVD van art. 25 art. 27 Wiv 2002).

**Rb Den Haag, Nevenzittingsplaats Haarlem 23 juli 2009 –
klaagschriftprocedure Telegraafjournaliste over inbeslagname goederen**

Deze uitspraak betreft een klaagschrift op grond van art. 552a van het Wetboek van Strafvordering (WvSv) tegen inbeslagname van goederen bij een journaliste van *De Telegraaf*. Tegen de

journaliste bestond de verdenking dat zij staatsgeheime informatie had gekregen van een medewerkster van de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) en haar partner, welke informatie zou zijn gebruikt voor reeds gepubliceerde artikelen in *De Telegraaf*. Op 18 juni 2009 heeft een doorzoeking in de woning van de journaliste plaatsgevonden.

De rechtbank oordeelt er een ‘*an overriding requirement in the public interest*’ aanwezig was voor de rechter-commissaris om de journaliste om afgifte van de goederen te verzoeken en – na weigering van die afgifte – tot doorzoeking in de woning over te gaan teneinde de staatsgeheime informatie terug te brengen bij de AIVD. De rechtbank is van oordeel dat de doorzoeking proportioneel was en dat voldaan is aan het subsidiariteitver-eiste.

Met betrekking tot de inbeslagneming en kennisneming aangaande de staatsgeheime stukken speelt het gevaar van het bekend raken van de identiteit van bronnen naar het oordeel van de rechtbank geen rol meer, nu de identiteit van die bronnen reeds bekend was. Ten aanzien van alle voorwerpen en gegevens die geen betrekking hebben op de staatsgeheime stukken, speelt de bronbescherming mogelijk-erwijs wel. De voortd-uring van het beslag op die voorwerpen acht de rechtbank dan ook een ontoelaatbare inbreuk op de vrije nieuwsgaring, zodat alleen ten aanzien van die goederen het klaagschrift gegrond wordt verklaard. De rechtbank geeft de rechter-commissaris de opdracht om de gegevens die betrekking hebben op de staatsgeheime informatie te selecteren.

Vindplaats: [LJN BJ3535](#).

Vzr. Rb. Amsterdam 23 juli 2009 (De Telegraaf e.a. t. De Staat der Nederlanden) – bijzondere bevoegdheden AIVD – afluisteren journalisten

In dit vonnis is bepaald dat het de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst wordt verboden nog langer gebruik te maken van bijzondere bevoegdheden, zoals het afluisteren van telefoons, die waren gericht tegen een drietal journalisten (onder

wie de hoofdredacteur en de adjunct-hoofdredacteur) van *De Telegraaf*. Tevens is in dit vonnis bepaald dat het de AIVD niet is toegestaan om informatie die zij tot op dit moment heeft verkregen zelf te gebruiken of over te dragen aan het Openbaar Ministerie.

De Telegraaf heeft op 28 maart 2009 een artikel gepubliceerd over de rol van de AIVD in de aanloop naar de oorlog tegen Irak in 2003. Op 4 juni 2009 is een artikel gepubliceerd over de beveiliging van de Dalai Lama tijdens zijn bezoek aan Nederland. Naar aanleiding van deze artikelen heeft de AIVD vastgesteld dat informatie vanuit de AIVD was gelekt naar journalisten van *De Telegraaf*. Om dit lek op te sporen heeft de AIVD gebruik gemaakt van zijn bijzondere bevoegdheden, te weten het af luisteren van telefoons van een drietal journalisten van *De Telegraaf* en het volgen en observeren van één van hen. Dit blijkt uit een door de AIVD ten behoeve van het Openbaar Ministerie opgesteld ambtsbericht.

De Telegraaf heeft gevorderd dat het de AIVD wordt verboden deze bevoegdheden nog langer te gebruiken en dat de AIVD informatie die zij reeds heeft verkregen niet aan het Openbaar Ministerie mag overdragen. Verder heeft *De Telegraaf* gevorderd dat de reeds verkregen informatie moet worden vernietigd.

De voorzieningenrechter in deze zaak wijst de vordering tot vernietiging van de informatie af. Deze vordering heeft een onomkeerbaar karakter en leent zich daarom niet gemakkelijk voor toewijzing in een kort geding, waarin alleen voorlopige voorzieningen kunnen worden toegewezen. Wel wordt het de AIVD verboden in deze informatie inzage te hebben of deze informatie op andere wijze te gebruiken.

De voorzieningenrechter wijst de andere vorderingen toe. De rechter oordeelt dat in dit geval het recht op journalistieke bronbescherming zwaarder weegt dan het door de Staat gestelde belang van de nationale veiligheid dat erin bestaat een lek bij de AIVD zo spoedig mogelijk op te sporen. De Staat heeft, zo overweegt de voorzieningenrechter, niet aangetoond dat het lek eveneens had kunnen worden opgespoord zonder dat dit een schending zou opleveren van het recht op journalistieke bron-

bescherming dan wel op andere – voor de journalisten minder belastende – wijze.

Bij het toewijzen van de vorderingen is onderscheid gemaakt tussen de verschillende journalisten. Eén journaliste, mede-auteur van beide artikelen, heeft volgens het ambtsbericht direct contact gehad met de AIVD-medewerkster die ervan wordt verdacht het lek te vormen. Ten aanzien van deze journaliste wordt geoordeeld dat de vorderingen slechts tijdelijk kunnen worden toegewezen, te weten in afwachting van de klachtprocedure op grond van de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2002. Daarbij wordt de Commissie van Toezicht, die toezicht houdt op de AIVD, ingeschakeld. Het ligt op de weg van deze commissie, die – in tegenstelling tot de voorzieningenrechter ook kan beschikken over geheime informatie – om zich erover uit te spreken of de AIVD tegen deze journaliste terecht bijzondere bevoegdheden, zoals het af luisteren van telefoons, heeft ingezet. Ten aanzien van de twee andere journalisten, van wie niet is gebleken dat zij contact hebben gehad met het lek, worden de vorderingen toegewezen.

Vindplaats: [LJN BJ3552](https://lkn.nl/BJ3552).

telespoort • **CONTADOR OOK IN TIJDRIJDT ONGENAAKBAAR**

De Telegraaf
Dagelijks meer dan 2 miljoen lezers!

HAAL UIT!
6 pagina's
AMSTERDAM

No. 24.802 1175 Jaargang Hoofdstad: Amsterdam 28 pagina's vrijdag 24 juli 2009

AFLUISTEREN JOURNALISTEN MOET STOPPEN
Rechter roept AIVD halt toe

Ter Horst op het matje
Kamer eist opheldering bespioneren De Telegraaf

Van onze parlementaire redactie
DEN HAAG, vrijdag
Minister Ter Horst (Binnenlandse Zaken) moet opheldering geven waarom ze maandelijks toediening heeft gegeven voor het af luisteren van Telegraaf-journalisten. Dat eist de Tweede Kamer, nu de rechter de AIVD keihard heeft terzeggelaten.

Uit: *De Telegraaf* 24 juli 2009

Kamervragen over inval van Rijksrecherche bij Telegraaf-journaliste

Ronald van Raak (SP) heeft Kamervragen gesteld aan de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over een inval bij een journaliste van *De Telegraaf*. Hij vroeg wat de aanleiding voor de Rijksrecherche om een inval te doen in de woning van een journaliste van *De Telegraaf* was en welke informatie de Rijksrecherche hoopte aan te treffen in het huis van deze journaliste. Voorts vroeg hij welke aanwijzingen de ministers hebben dat het hier gaat om informatie die een bedreiging voor de nationale veiligheid is. Ook vroeg hij hoe deze inval zich verhoudt tot het verschoningsrecht van journalisten, het belang van waarheidsvinding en de noodzaak van bronbescherming.

De ministers hebben geantwoord dat documenten 'staatsgeheim' worden geclassificeerd wanneer ze informatie bevatten die schadelijk kan zijn voor de belangen van de Staat wanneer deze terechtkomt in handen van personen die niet gerechtigd zijn van de informatie kennis te nemen. Het onrechtmatige bezit en openbaar maken van dergelijke informatie is strafbaar.

Voorts hebben de ministers aangegeven dat de aanleiding voor het onderzoek een ambtsbericht van de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst was waaruit bleek dat de journaliste hoogstwaarschijnlijk in het bezit was van staatsgeheime documenten en/of informatie.

In antwoord op de vraag wat het doel van het bezoek aan de journaliste was, hebben de ministers aangegeven dat dit was: in beslag nemen van de documenten ten aanzien waarvan de verdenking van het schenden van staatsgeheimen is ontstaan, niet het achterhalen van bronnen van de journaliste. De rechter-commissaris heeft eerst de journaliste verzocht de staatsgeheime informatie vrijwillig af te staan ter inbeslagname. Met het oog op het verschoningsrecht van de journaliste is haar daarbij toegezegd dat het beslag verzegeld in bewaring zou worden genomen door de rechter-commissaris teneinde haar de gelegenheid te geven een beklagprocedure te starten voordat het

Openbaar Ministerie van de inbeslaggenomen voorwerpen gebruik kan maken. Nadat haar de gelegenheid was geboden te overleggen met de redactie en haar advocaat heeft de journaliste aangegeven geen medewerking te zullen verlenen. Vervolgens heeft onder leiding van de rechter-commissaris een doorzoeking van de woning plaatsgevonden. De daarbij inbeslaggenomen voorwerpen zijn door de rechter-commissaris verzegeld en in bewaring genomen, teneinde de journaliste de gelegenheid te geven een beklagprocedure te starten, aldus de ministers.

Vindplaats: [Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 3768](#) (Kamervragen ingezonden 19 juni 2009), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

Kamervragen over afluisteren van journalisten

Ronald van Raak (SP) heeft Kamervragen gesteld aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het afluisteren van journalisten. Hij vroeg waarom de minister tot vier keer toe toestemming heeft gegeven voor het laten afluisteren en/of volgen van journalisten van *De Telegraaf*. Ten tweede vroeg hij wat de reactie van de minister is op de uitspraak van de kortgedingrechter in Amsterdam van 23 juli 2009 dat de Algemene inlichtingen- en veiligheidsdienst (AIVD) onmiddellijk moet stoppen met het afluisteren, uitpeilen en volgen van journalisten van *De Telegraaf*. Ten derde vroeg hij welke gevolgen deze uitspraak heeft voor de inzet van bijzondere bevoegdheden tegen politici, journalisten, advocaten en andere beroepsgroepen die niet kunnen functioneren zonder een afdoende bronbescherming.

De minister heeft geantwoord dat de AIVD op basis van de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002) bijzondere bevoegdheden kan inzetten jegens organisaties en personen die aanleiding geven tot het ernstige vermoeden dat zij een gevaar vormen voor het voortbestaan van de democratische rechtsorde, dan wel voor de veiligheid of andere gewichtige belangen van staat. Ook journalisten kunnen onderwerp van onderzoek zijn van de AIVD, aldus de minister. De minister heeft

voorts aangegeven dat aan elke inzet van bijzondere bevoegdheden een zware afweging vooraf gaat inzake noodzakelijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit. Ten aanzien van de inzet van bijzondere inlichtingenmiddelen jegens beperkt verschoningsgerechtigden, zoals journalisten, geldt de toestemming hiervoor één maand, in plaats van de gebruikelijke drie maanden.

Ten aanzien van deze specifieke zaak heeft de minister aangegeven dat zij kennis heeft genomen van de uitspraak in kort geding van de rechtbank Amsterdam. In reactie daarop heeft zij aangekondigd in hoger beroep te gaan. In afwachting van het verdere verloop van de procedure, wilde zij niet vooruitlopen op eventuele gevolgen van deze uitspraak in eerste aanleg voor de inzet van bijzondere bevoegdheden. Ten slotte heeft zij opgemerkt dat uit het door de AIVD uitgebrachte ambtsbericht – waaraan in het artikel in *De Telegraaf* van 24 juli jl. wordt gerefereerd – niet blijkt dat tot vier keer toe toestemming is gegeven voor het laten afluisteren en/of volgen van journalisten van *De Telegraaf*.

Vindplaats: [Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 3787](#) (Kamervragen ingezonden 27 juli 2009), op <<https://zoek.officiële bekendmakingen.nl/>>.

Gerechtshof Amsterdam 13 oktober 2009
(Staat t. De Telegraaf c.s.) – werkwijze AIVD jegens
Telegraafjournalisten

In dit arrest is de Staat veroordeeld tot het staken van het gebruik van bijzondere bevoegdheden en de daaruit verkregen informatie met betrekking tot Joost de Haas en Sjuul Paradijs, journalist respectievelijk hoofdredacteur van *De Telegraaf*. Tevens is de Staat veroordeeld tot het staken van het gebruik van bijzondere bevoegdheden met betrekking tot journaliste Van der Graaf, totdat de Commissie van Toezicht (op grond van de Wet op de Inlichtingen en Veiligheidsdiensten (Wiv 2002) zich heeft uitgesproken over een door haar in te dienen klacht.

Het hof gaat ervan uit dat de bijzondere bevoegdheden zijn ingezet tegen Van der Graaf, De Haas en Paradijs, aangezien de

Staat in hoger beroep geen uitsluitel heeft gegeven over het tegendeel.

Het hof zet het beoordelingskader van art. 10, tweede lid van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) uiteen. Het hof geeft daarbij aan dat een beperking van het journalistieke verschoningsrecht slechts geoorloofd is:

ter bescherming van één of meer van de in artikel 10, tweede lid EVRM genoemde belangen,
mits daarbij gebruik wordt gemaakt van bevoegdheden die bij wet zijn voorzien,
de aard van het (vermoedelijk) bedreigde belang en de mate waarin dat wordt bedreigd, het gebruik van die bevoegdheden kan rechtvaardigen,
het oordeel dat ter bescherming van het (vermoedelijk) bedreigde belang moet worden opgetreden op een toereikende feitelijke basis berust, en
de door toepassing van deze bevoegdheden veroorzaakte inbreuk op het journalistieke verschoningsrecht de toets aan proportionaliteit en subsidiariteit kan doorstaan, waarin besloten ligt dat het voorgenomen gebruik van de inbreukmakende bevoegdheid in redelijkheid als onvermijdelijk kan worden beschouwd.

Binnen dit kader oordeelt het hof dat voorshands niet kan worden aangenomen dat de Algemene inlichtingen- en veiligheidsdienst (AIVD) de drie betrokken journalisten op steekhoudende gronden heeft kunnen aanmerken als ‘targets’ in de zin van art. 6, tweede lid aanhef en onder a, Wiv 2002. Gelet op het maatschappelijk belang bij instandhouding van de voorwaarden voor een vrije nieuwsgaring, heeft de Staat in dit geding onvoldoende gesteld dat het werkelijk onvermijdelijk was om te grijpen naar onderzoeksmethoden die er naar hun aard op gericht waren het journalistieke verschoningsrecht van zijn effect te ontdoen. Hetgeen de Staat verder nog naar voren heeft gebracht aan gegevens die in de loop van het AIVD-onderzoek zijn achterhaald brengt hierin geen wijziging. De klachtprocedure uit de WIV 2002 valt niet als ‘effective remedy’ in de zin van art. 13

EVRM te beoordelen. Het hof bekrachtigt het vonnis waarvan beroep.

Vindplaats: [LJN BK0003](#), Mediaforum 2009-11/12, nr. 31 m.nt. I.J. de Vré

Brief Minister Ter Horst van BZK over onderzoek AIVD naar publicatie van het dagblad *De Telegraaf*

Minister ter Horst van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de Kamer op 23 oktober 2009 per brief geïnformeerd over het onderzoek van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) ten gevolge van een publicatie van het dagblad *De Telegraaf* op 28 maart 2009.

In de brief bespreekt de minister de kaders waarbinnen de AIVD bijzondere bevoegdheden kan inzetten. Daarbij besteedt zij in het bijzonder aandacht aan deze kaders daar waar het journalisten betreft, aan de afwegingen die in het onderzoek door haar zijn gemaakt en aan het verloop van het onderzoek zelf. Tot slot gaat zij in op het arrest van het Gerechtshof te Amsterdam d.d. 13 oktober 2009, *LJN BK0003*.

Vindplaats: [Kamerstukken II 2009/10, 30977, nr. 24](#), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>

Brief Minister Ter Horst van BZK over advies CTIVD inzake de klacht *De Telegraaf* betreffende gedragingen AIVD

Volgens de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) heeft de Algemene inlichtingen- en veiligheidsdienst (AIVD) in de zaak over het lek van een tweetal stukken (over Irak en over de Dalai Lama) naar *De Telegraaf* in het algemeen zorgvuldig gehandeld. Dat heeft minister Ter Horst op 4 december 2009 bericht aan *De Telegraaf*, die een klacht had ingediend over de handelwijze van de AIVD ten opzichte van drie journalisten van de krant. Daarbij neemt zij het advies van de CTIVD over. Omdat de minister zich ook ten opzichte van de Tweede Kamer wilde verantwoorden over deze zaak, heeft zij de brief aan de klagers met daarbij het advies van de CTIVD ook naar de Kamer gestuurd.

Naar het oordeel van de CTIVD zijn beide gelekte stukken terecht als staatsgeheim gerubriceerd. De betrokken Telegraaf-journalisten mochten worden aangemerkt als ‘targets’ en de inzet van bijzondere bevoegdheden ten opzichte van hen was in overeenstemming met de vereisten van noodzakelijkheid en subsidiariteit. De AIVD had, aldus de commissie, niet kunnen volstaan met lichtere middelen om het doel van het onderzoek te behalen. De klacht van de krant hierover wordt dan ook ongegrond verklaard. Ook de klacht van de hoofdredacteur van *De Telegraaf*, dat hij is afgeluisterd, wordt ongegrond verklaard. De CTIVD constateert dat de AIVD ten opzichte van hem geen enkele bijzondere bevoegdheid heeft ingezet.

Wel plaatst de CTIVD een kanttekening bij de start van het onderzoek. Omdat er toen geen sprake was van concrete aanwijzingen dat meer stukken waren gelekt of zouden lekken, diende het belang van journalistieke bronbescherming in die fase volgens de commissie zwaarder te wegen. Vanaf het verschijnen van het tweede artikel (over de Dalai Lama) vindt de commissie de inzet van bijzondere bevoegdheden ten opzichte van de journalisten wel proportioneel. Dat maakte immers duidelijk dat er mogelijk nog andere documenten waren uitgelekt en verder werd mogelijk de veiligheid van de Dalai Lama in gevaar gebracht. De klacht op dit punt wordt gedeeltelijk gegrond verklaard. Ten slotte constateert de commissie enkele onzorgvuldigheden bij het uitwerken en vastleggen van tagesprekken, die geen betrekking hadden op het onderzoek naar het lek. Dit (impliciete) klachtonderdeel is volgens de CTIVD gegrond. Minister Ter Horst heeft ook dit advies overgenomen en heeft de AIVD opgedragen de ten onrechte vastgelegde gegevens te vernietigen.

Vindplaats: [Kamerstukken II 2009/10, 30977, nr. 26](#) en bijlage, op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

2.4 Zorgplicht overheid

2.4.1 Wet openbaarheid van bestuur

Vragen en antwoorden inzake de openbaarmaking van het rapport van de commissie-Beel betreffende het Koninklijk Huis

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties¹, heeft 13 vragen voorgelegd aan de regering over de brief van 28 oktober 2008 inzake de openbaarmaking van het rapport van de commissie-Beel betreffende het Koninklijk Huis (Kamerstuk 31 700 III, nr. 14). De regering heeft deze vragen beantwoord bij brief van 27 januari 2009.

Drie van de 13 vragen betroffen de scheidslijn tussen stukken van louter privébelang en stukken van publiek belang. Deze vragen luiden als volgt:

Is de minister-president bereid tot het (laten) opstellen van een actuele inventarisatie van het Koninklijk Huisarchief? Zo nee, waarom niet?

Wat is het bezwaar om een onafhankelijke commissie – bijvoorbeeld bestaande uit de directeur van het Koninklijk Huisarchief, de directeur van het Nationaal Archief en een onafhankelijk historicus – te laten bepalen welke stukken tot het Koninklijk Huisarchief behoren en welke tot het Nationaal Archief?

Is de minister-president bereid door een onafhankelijke derde onderzoek te laten doen in het Koninklijk Huisarchief, om zo te bepalen welke stukken van louter privébelang zijn, en welke van publiek belang zijn?

In antwoord op deze vragen schreef de regering:

“Het Koninklijk Huisarchief is een particulier archief. Een overzicht van archivalische en documentaire bestanden is gepubliceerd in 1992. De rijksoverheid is wettelijk niet bevoegd inventarisaties te (laten) opstellen van particuliere archieven of de ordening hiervan te laten bepalen door derden. Dit zou ook onverenigbaar zijn met privaatrechtelijke rechtsverhoudingen en in de Grondwet en verdragen opgenomen grondrechten zoals het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Ten

aanzien van stukken met betrekking tot het staatshoofd die mogelijk kunnen worden aangemerkt als archiefbescheiden in de zin van de Archiefwet bestaan er goede afspraken tussen de directeurs van het Koninklijk Huisarchief, het Kabinet der Koningin en het Nationaal Archief.”

Vindplaats: [Kamerstukken II 2009/10, 31 700 III, nr. 16](#) (27 januari 2009), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

ABRvS 27 mei 2009 (De Volkskrant t. Minister van Buitenlandse Zaken) – afwijzing verzoek om openbaarmaking documenten Irak

De *Volkskrant* heeft een verzoek ingediend bij de Minister van Buitenlandse Zaken om openbaarmaking van drie documenten inzake de Nederlandse positie ten aanzien van een eventuele aanval op Irak.

Het door De *Volkskrant* ingediende verzoek om openbaarmaking heeft betrekking op een memorandum van de waarnemend directeur Noord-Afrika en Midden-Oosten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van 19 augustus 2002, een codebericht van de Nederlandse ambassadeur te Washington van 8 februari 2003 en een bericht van de permanente vertegenwoordiger van Nederland bij de Verenigde Naties van 25 februari 2003.

De rechtbank heeft geoordeeld dat de minister dit verzoek, behalve wat de eerste vijf alinea's onder het kopje 'Toelichting' van het memorandum betreft, in redelijkheid heeft kunnen afwijzen. Tegen deze uitspraak van de rechtbank heeft de *Volkskrant* hoger beroep ingesteld.

De *Volkskrant* betoogt dat de rechtbank heeft miskend dat de documenten reeds openbaar zijn gemaakt, zodat de minister deze zonder meer aan haar ter beschikking had moeten stellen. Zij voert daartoe aan dat de documenten aan een aantal media zijn verstrekt, hetgeen onder verantwoordelijkheid van de minister moet zijn geschied, omdat aangenomen moet worden dat de documenten aanvankelijk uitsluitend bij hem of bij onder zijn verantwoordelijkheid werkende personen hebben berust.

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (verder: de Afdeling) oordeelt dat dit betoog faalt. De minister heeft gesteld dat hij de documenten niet heeft verstrekt aan personen voor wie deze niet bestemd zijn. Uit de omstandigheid dat de documenten aanvankelijk uitsluitend bij hem of zijn ambtenaren hebben berust, volgt niet noodzakelijkerwijs dat de minister ermee heeft ingestemd dat de documenten aan derden zijn verstrekt. Dat de documenten derhalve kennelijk zonder zijn toestemming in het bezit van derden zijn gekomen, brengt niet met zich dat zij moeten worden geacht openbaar te zijn gemaakt in de zin van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).

De *Volkskrant* betoogt ook dat de rechtbank, door te overwegen dat art. 11, eerste lid, Wob zich tegen openbaarmaking van de documenten verzet, heeft miskend dat de documenten niet uitsluitend ten behoeve van intern beraad zijn opgesteld en niet uitsluitend persoonlijke beleidsopvattingen bevatten, althans dat de minister onvoldoende heeft gemotiveerd dat dat wel het geval is.

De Afdeling oordeelt dat ook dit betoog faalt. Na kennis te hebben genomen van de documenten is de Afdeling met de rechtbank van oordeel dat deze ten behoeve van intern beraad zijn opgesteld. Dat de documenten in het kader van overleg tussen landen zijn opgesteld, leidt niet tot een ander oordeel. Voor zover zij op dergelijk overleg betrekking hebben, is met de documenten beoogd om aan de minister en ambtenaren van zijn ministerie verslag te doen van hetgeen tussen Nederlandse en buitenlandse overheidsfunctionarissen in vertrouwen is besproken. Dat de documenten inmiddels in de publiciteit zijn gekomen, brengt niet met zich dat zij niet meer voor intern beraad zijn bestemd, aangezien deze publiciteit niet voortkomt uit een besluit van de minister om de in de documenten opgenomen opvattingen, voorstellen, aanbevelingen en conclusies als definitieve standpunten over te nemen en bekend te maken.

Het hoger beroep van De *Volkskrant* is ongegrond.

Vindplaats: [LJN BI4972](#), Mediaforum 2009-9, nr. 27 m.nt. L.A.J. Spaans en L.P.W. Mensink.

Twaalf Europese staten ondertekenen Verdrag inzake toegang tot officiële documenten

Op 28 juni 2009 hebben twaalf Europese staten het Verdrag inzake toegang tot officiële documenten ondertekend. Het betreft België, Estland, Finland, Georgië, Hongarije, Litouwen, Montenegro, Noorwegen, Servië, Slovenië, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en Zweden. Dit nieuwe verdrag, dat tot stand is gekomen binnen de Raad van Europa, is het eerste bindende internationale instrument dat een algemeen recht op toegang tot officiële documenten bij publieke overheden erkent.

Het verdrag stelt minimumnormen voor het verwerkingsproces van verzoeken om toegang tot officiële documenten. Het erkent het recht van een ieder, zonder enige discriminatie, op toegang op officiële documenten bij publieke overheden. Het verdrag bevat een lijst van relatieve uitzonderingsgronden, zoals nationale veiligheid en privacy, die kunnen worden ingeroepen 'if disclosure would or would be likely to harm any of the interests mentioned'. Het Verdrag legt voorts aan de lidstaten de verplichting op om via een 'review procedure' de effectieve afdwingbaarheid van het recht op toegang tot officiële documenten te waarborgen.

Bronnen: [Council of Europe Convention on Access to Official Documents](http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/205.htm), <<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/205.htm>>; [Council of Europe Press release 486\(2009\) 18 June 2009](#), 'Twelve Council of Europe member states sign the Convention on Access to Official Documents'; D. Voorhoof, 'Verdrag betreffende toegang tot officiële documenten open voor ondertekening', in: Mediaforum 2009/1, p. 12-13.

Kamervragen over uitblijven ondertekening Verdrag inzake toegang tot officiële documenten door Nederland

Mariko Peters heeft Kamervragen gesteld aan de Ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Buitenlandse zaken over het uitblijven van ondertekening van het Verdrag inzake toegang tot officiële documenten door Nederland.

Het kamerlid vroeg (o.m.) of het waar is dat Nederland als voorzitter van de voorbereidende commissie een van de initiatiefnemers was voor de totstandkoming van het Verdrag inzake toegang tot officiële documenten van de Raad van Europa. Ten tweede vroeg zij op welke termijn de minister een beslissing over ondertekening verwacht te nemen. Ten derde vroeg zij op welke onderdelen het Verdrag afwijkt van de Wob-wetgeving en praktijk.

De minister heeft geantwoord dat Nederland hecht aan een actieve bijdrage aan de onderhandelingen over verdragen die opgesteld worden binnen de Raad van Europa. Omdat het hier gaat om een verdrag met mogelijke gevolgen voor het nationaal recht, is Nederland van meet af vertegenwoordigd geweest in de expertgroep die de tekst heeft voorbereid en die door de Zweedse expert werd voorgezeten. Die expertgroep ressorteerde onder, en bracht geregeld verslag uit aan het Stuurcomité Mensenrechten van de Raad van Europa, dat in 2006 en 2007 onder Nederlands voorzitterschap stond. Dat Nederland actief meedenkt en onderhandelt over een verdrag wil nog niet zeggen dat een verdrag direct na de totstandkoming voor het Koninkrijk ondertekend hoeft te worden. Elk verdrag vergt een eigen inhoudelijke afweging, waarbij gekeken wordt naar de gevolgen voor de Nederlandse praktijk.

Voorts heeft de minister aangegeven dat een overzicht van de consequenties van implementatie van het Verdrag voor de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) in voorbereiding is. Daarvoor wordt een onderzoek uitgevoerd door de Universiteit Utrecht, waarin onder andere wordt onderzocht hoe aangesloten kan worden bij bepalingen in het Verdrag.

Op basis van het onderzoek wordt gesproken met alle partijen voor wie ondertekening consequenties zal hebben. Het kabinet streeft er naar in 2010 een beslissing over ondertekening te nemen, aldus de minister.

Vindplaats: [Aanhangsel Handelingen II 2009/10, nr. 1305](#) (kamervragen ingezonden 10 december 2009), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

Rb Amsterdam 9 juli 2009 (RTL Nieuws t. Minister van Algemene Zaken) – geen inzage in ministerraad-notulen over aanloop Irak-oorlog.

RTL Nieuws heeft bij de premier (Minister van Algemene Zaken) een verzoek ingediend tot inzage in de notulen van de ministerraad betreffende de aanloop van de oorlog in Irak. De minister weigerde deze inzage te geven. Na afwijzing van het bezwaar tegen dit besluit stelde RTL Nieuws beroep in bij de Rechtbank Amsterdam.

Na kennis te hebben genomen van de documenten is de rechtbank met de minister van oordeel dat de betreffende documenten ten behoeve van intern beraad zijn opgesteld, dat de documenten overwegend persoonlijke beleidsopvattingen bevatten en dat de feiten die daarin voorkomen zodanig met de persoonlijke beleidsopvattingen zijn verweven dat zij niet van elkaar kunnen worden gescheiden. De rechtbank is van oordeel dat opvattingen van ministers zoals die voorkomen in de hier aan de orde zijnde stukken, persoonlijke beleidsopvattingen zijn. De rechtbank deelt niet het standpunt van RTL Nieuws dat deze opvattingen, omdat zij van ministers zijn, geen persoonlijke beleidsopvattingen zouden zijn.

De rechtbank is voorts van oordeel dat in delen van de betreffende documenten het belang van de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties aan de orde is en dat de minister in redelijkheid dat belang zwaarder heeft kunnen laten wegen dan het belang van openbaarmaking. Voor deze delen van de documenten geldt dat de minister openbaarmaking op grond van art. 10, tweede lid, aanhef en onder a, van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) terecht heeft geweigerd.

De Rechtbank concludeert dat de Minister van Algemene Zaken terecht heeft geweigerd de notulen van de ministerraad en onderliggende stukken inzake de aanloop naar de oorlog in Irak openbaar te maken. Het beroep van RTL Nieuws is ongegrond.

Vindplaats: [LJN BJ2034](#).

ABRvS 22 juli 2009 (Pretium Telecom t. Consumentenautoriteit) – inzage in geanonimiseerde klachten

Bij e-mailbericht van 28 augustus 2007 heeft een journalist, werkzaam bij het *Haarlems Dagblad/de IJmuider Courant*, de Consumentenautoriteit om inzage verzocht van alle bij deze berustende klachten over telecombedrijf Pretium. Bij e-mailbericht van 28 augustus 2007 heeft de Consumentenautoriteit aan deze journalist te kennen gegeven dat zij inzage kan krijgen in de geanonimiseerde klachten.

Bij brief van 14 september 2007 heeft de Consumentenautoriteit aan een journalist, werkzaam bij *De Gooi- en Eemlander*, geanonimiseerde afschriften verstrekt van een aantal klachten over Pretium. Bij brief van 4 oktober 2007 heeft de Consumentenautoriteit aan Pretium te kennen gegeven dat zij twee journalisten op hun verzoek inzage heeft gegeven in de desbetreffende klachten.

Bij besluit van 23 januari 2008 heeft de Consumentenautoriteit het door Pretium tegen het e-mailbericht van 28 augustus 2007 en de brief van 14 september 2007 gemaakte bezwaar niet-ontvankelijk verklaard. Bij uitspraak van 30 oktober 2008 heeft de rechtbank Haarlem het door Pretium daartegen ingestelde beroep ongegrond verklaard. Tegen deze uitspraak heeft Pretium hoger beroep ingesteld.

Naast deze gerechtelijke procedure is nog een andere procedure van belang: bij brief van 5 april 2007 heeft Pretium de Consumentenautoriteit verzocht om afschriften van alle bij deze bekende klachten over haar aan haar te verstrekken. Hierbij heeft zij, voor zover nodig, beroep op de Wet openbaarheid van bestuur gedaan. Bij besluit van 19 april 2007 heeft de Consumentenautoriteit klachten van consumenten over Pretium in geanonimiseerde vorm openbaar gemaakt. Hiertoe heeft zij overwogen dat de door Pretium gevraagde informatie ook persoonsgegevens bevat en verstrekking van deze informatie het belang van de persoonlijke levenssfeer van de indieners van de klachten schaadt. Volgens de Consumentenautoriteit moet het verstrekken van de door Pretium verzochte informatie in niet-

geanonimiseerde vorm op grond van art. 10, tweede lid, aanhef en onder e, Wob achterwege blijven

Aan het besluit van 23 januari 2008 heeft de Consumentenautoriteit ten grondslag gelegd dat het verzoek van Pretium van 5 april 2007 is beoordeeld met toepassing van de Wob. Gezien het karakter van die wet als algemene openbaarmakingsregeling en het uitgangspunt dat informatie die eenmaal openbaar is gemaakt, dat blijft, zijn de geanonimiseerde klachten sinds het besluit van 19 april 2007 openbaar. Indien derden zich tot haar wenden met het verzoek om deze in te zien, is zij gehouden om inzage te verlenen. De verstrekking van de openbare geanonimiseerde klachten aan de journalisten, is geen rechtshandeling, als bedoeld in art. 1:3, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), aldus de Consumentenautoriteit.

Pretium betoogt dat de rechtbank, door aan te nemen dat de informatie die bij besluit van 19 april 2007 aan Pretium is verstrekt, op grond van de Wob openbaar is gemaakt, heeft miskend dat de ordners met de klachten ongevraagd, dan wel abusievelijk aan haar zijn toegezonden, zodat de Wob niet op deze verstrekking van toepassing is. Zij heeft de Consumentenautoriteit verzocht om toezending van niet-geanonimiseerde klachten. De ongevraagde toezending van de geanonimiseerde klachten is volgens haar louter een feitelijke handeling. De verstrekking van de geanonimiseerde klachten aan de journalisten is dan ook ten onrechte niet aangemerkt als een besluit in de zin van art. 1:3 Awb.

De Afdeling oordeelt dat dit betoog van Premium faalt. De rechtbank heeft terecht overwogen dat de Consumentenautoriteit de geanonimiseerde klachten bij besluit van 19 april 2007 krachtens de Wob openbaar heeft gemaakt. Zij heeft evenzeer terecht geen grond gevonden voor het oordeel dat de geanonimiseerde klachten per abuis aan Pretium zijn toegezonden. Bij dat besluit is op het verzoek van Pretium om de klachten openbaar te maken op grond van de Wob beslist. Hierbij heeft de Consumentenautoriteit het belang van openbaarheid afgewogen tegen het in art. 10, tweede lid, aanhef en onder e, Wob vermelde belang. Dat het verzoek daarbij gedeeltelijk is afgewezen,

omdat persoonsgegevens in de klachten zijn weggelakt, maakt dat niet anders. Het hoger beroep van Pretium is ongegrond.

Vindplaats: [LJN BJ3414](#).

**Rb Arnhem 22 september 2009 – Openbaar Vervoer
Ambassadeur geen bestuursorgaan, Wob niet van toepassing**

Journalist Brenno de Winter heeft de *Openbaar Vervoer Ambassadeur* Jeltje van Nieuwenhoven verzocht om verstrekking van alle notulen, gespreksverslagen, briefwisselingen, faxwisselingen en e-mailwisseling met betrekking tot het rapport 'De OV-chipkaart, de Reiziger en het Vertrouwen' (waarin een hoofdstuk over privacyproblemen met de OV-chipkaart was opgenomen).

Bij beslissing van 20 oktober 2008 is namens De Openbaar Vervoer Ambassadeur aan De Winter meegedeeld dat deze Ambassadeur niet is aan te merken als een bestuursorgaan, zodat de Wob niet van toepassing is. Het hiertegen ingestelde bezwaar van De Winter is ongegrond verklaard. Tegen dat besluit heeft De Winter beroep ingesteld bij de Rechtbank Arnhem.

Ingevolge art. 3, eerste lid, van de Wet openbaarheid van bestuur kan een ieder een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.

De rechtbank is van oordeel dat de Openbaar Vervoer Ambassadeur geen bestuursorgaan is als bedoeld in art. 1:1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). In dat kader overweegt de rechtbank dat de functie niet krachtens publiekrecht is ingesteld. Voor de instelling van de Openbaar Vervoer Ambassadeur bestaat geen publiekrechtelijke grondslag. Dat de Openbaar Vervoer Ambassadeur door de minister wordt benoemd, doet hieraan niet af. Uit de gedingstukken en het verhandelde ter zitting is gebleken dat zij als onafhankelijk extern adviseur haar taak vervult. Er kan dus niet worden gesproken van een onderdeel van de organisatie

van een krachtens publiekrecht ingestelde rechtspersoon of een daarin aangestelde functionaris.

Vervolgens onderzoekt de rechtbank of de Openbaar Vervoer Ambassadeur een bestuursorgaan is als bedoeld in art. 1:1, eerste lid, aanhef en onder b, Awb. Bepalend hiervoor is of aan de Openbaar Vervoer Ambassadeur een of meer overheidstaken zijn opgedragen en daarvoor publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend. Uit de taakomschrijving kan worden opgemaakt dat aan de Openbaar Vervoer Ambassadeur geen concrete overheidstaak is toebedeeld, maar dat haar taak veeleer is beperkt tot het voeren van overleg met de verscheidene actoren in het veld van het openbaar vervoer, teneinde de communicatie tussen de verschillende partijen te verbeteren. Voorts stelt de rechtbank vast dat de Openbaar Vervoer Ambassadeur niet de bevoegdheid heeft gekregen beslissingen te nemen die de rechtspositie van andere (rechts)personen wijzigen. Op grond hiervan kan niet worden gezegd dat zij een persoon of college is, die met enig openbaar gezag is bekleed.

De rechtbank concludeert dat de Openbaar Vervoer Ambassadeur niet kan worden aangemerkt als bestuursorgaan in de zin van art. 1:1, eerste lid, Awb. De rechtbank verklaart zich onbevoegd om van het beroep kennis te nemen.

Vindplaats: [LJN BJ8347](#).

Wijziging van de Wob in verband met Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen: verlenging van de beslistermijn bij Wob-verzoeken

Op 1 oktober 2009 is de Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen in werking getreden. In verband met de inwerkingtreding van deze wet is (o.m.) de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) gewijzigd. De wijziging betreft een verlenging van de beslistermijn ten opzichte van het tot 1 oktober 2009 geldende recht.

De nieuwe hoofdregel is vastgelegd in art. 6 eerste lid, Wob (nieuw): 'Het bestuursorgaan beslist op het verzoek om informatie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen vier weken ge-

rekend vanaf de dag na die waarop het verzoek is ontvangen.’ Dit is een verdubbeling ten opzichte van oud recht (tot 1 oktober 2009) waarin als hoofdregel een beslistermijn van twee weken gold.

Art. 6 tweede lid, Wob (nieuw) bepaalt dat de beslistermijn eenmaal kan worden verdaagd voor vier weken. Ook dit is een verdubbeling ten opzichte van het oude recht (tot 1 oktober 2009), waarin de termijn eenmaal voor twee weken kon worden verdaagd.

Voorts wordt een nieuwe bepaling toegevoegd over het opschorten van de beslistermijn in geval van het horen van derden-belanghebbenden (artikel 6, derde en vierde lid, Wob *nieuw*).

Voor verzoeken om milieu-informatie is een op enige punten afwijkende regeling getroffen. Die houdt verband met Richtlijn 2003/4/EG van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2003 inzake de toegang van het publiek tot milieu-informatie en tot intrekking van Richtlijn 90/313/EEG van de Raad (*PbEG* L 41).

Vindplaats: Wet van 18 juni 2009 tot wijziging van de Algemene wet bestuursrecht, de Wet openbaarheid van bestuur en enkele andere wetten in verband met de inwerkingtreding van de Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen, [Staatsblad 2009, 384](#); Memorie van toelichting bij voornoemde Wet van 18 juni 2009: [Kamerstukken II 2008/09, 31 751, nr. 3](#); Wet van 28 augustus 2009 tot aanvulling van de Algemene wet bestuursrecht met doeltreffendere rechtsmiddelen tegen niet tijdig beslissen door bestuursorganen (Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen), [Staatsblad 2009, 383](#), op <<https://zoek.officiële bekendmakingen.nl/>>.

ABRvS 14 oktober 2009 – Wob verzoek inzake ‘mindmaps’ over 100 dagen dialoog

Bij premier Balkenende (Minister van Algemene Zaken; verder: de minister) is een verzoek ingediend om openbaarmaking van documenten over de zogenoemde 100 dagen dialoog die het ka-

binet Balkenende IV vlak na zijn aantreden is aangegaan met burgers en maatschappelijke organisaties. De minister wees dit verzoek af.

De verzoeker diende vervolgens een bezwaarschrift in. De minister verklaarde hierop het bezwaar gedeeltelijk gegrond, maakte de correspondentie met rechtspersonen openbaar en verklaarde het bezwaar voor het overige ongegrond.

Bij uitspraak van 27 november 2008 heeft de rechtbank Den Haag het door verzoeker daartegen ingestelde beroep ongegrond verklaard. Tegen deze uitspraak heeft verzoeker (verder: appellant) hoger beroep ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS; verder; de Afdeling).

De minister stelt dat van de door het Ministerie van Algemene Zaken georganiseerde bijeenkomst op 21 mei 2007 geen verslag is gemaakt. Wel zijn van de gevoerde gesprekken zogenoemde 'mindmaps' gemaakt, waarin de opvattingen en beleidsvoorstellen van de aanwezigen kort zijn aangeduid. De minister heeft op grond van art. 11 van de Wet openbaarheid van bestuur geweigerd deze mindmaps openbaar te maken, omdat ze zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad en persoonlijke beleidsopvattingen bevatten.

Appellant betoogt dat de rechtbank ten onrechte heeft overwogen dat de mindmaps zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad. Appellant wijst daartoe op de opzet van de 100 dagen dialoog, de grootschalige aanwezigheid van burgers op de bijeenkomst en de gestructureerdheid van het beraad. Nu met de mindmaps slechts is beoogd de tijdens de gesprekken aan de orde gestelde onderwerpen inzichtelijk voor de betrokkenen te rangschikken, kunnen deze volgens appellant voorts niet worden aangemerkt als te zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad. Indien moet worden aangenomen dat de mindmaps wel zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad, bevatten deze volgens appellant geen persoonlijke beleidsopvattingen, doch slechts kernwoorden van hetgeen aan de orde is gekomen op de bespreking.

Ten aanzien van de mindmaps is de Afdeling, anders dan de rechtbank, van oordeel dat deze, nog daargelaten of ze zijn op-

gesteld in het kader van intern beraad, geen persoonlijke beleidsopvattingen bevatten. Appellant betoogt met juistheid dat de mindmaps slechts kernwoorden bevatten van hetgeen aan de orde is gekomen tijdens de verschillende gesprekken. Daarbij zijn op enkele plaatsen namen van gesprekspartners vermeld. Van opvattingen, voorstellen, aanbevelingen of conclusies van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid is geen sprake. Reeds daarom heeft de minister geanonimiseerde openbaarmaking daarvan ten onrechte met een beroep op art. 11, eerste lid, Wob, achterwege gelaten. Het hoger beroep van appellant is gegrond.

Vindplaats: [LJN BK0116](#), AB 2009, 390 m.nt. P.J. Stolk.

Journalist De Winter en NVJ dagen gemeente Kaag en Braassem voor de rechter

Onderzoeksjournalist Brenno de Winter en de Nederlandse Vereniging van Journalisten dagen de gemeente Kaag en Braassem voor de rechter. De Winter en de NVJ willen dat de heffing van leges voor informatieverzoeken van tafel gaat. De Winter deed op 15 maart een beroep op de Wet openbaarheid bestuur en vroeg Kaag en Braassem informatie over de uitvoering van het verplichte ICT-beleid. De gemeente stuurde hem de informatie plus een rekening. Daartegen maakte De Winter bezwaar, maar Kaag en Braassem ging niet op zijn argumenten in. De Winter en de NVJ willen door de gang naar de rechter duidelijk maken dat de toegang tot overheidsinformatie een wettelijk recht is.

Bron: Villamedia; AD/Groene Hart, 19 oktober 2009.

Kamervragen over Wet openbaarheid van bestuur

Mariko Peters (Groen Links) heeft kamervragen gesteld aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Zij vroeg waarom de minister geen gehoor heeft gegeven aan de aanbeveling in de laatste evaluatie van de Wob (2004) om op zeer korte termijn een standpunt en visie uiteen te zetten ten aanzien van openbaarheid en toegankelijkheid van overheidsinformatie in relatie

tot een vergroting van de transparantie van de overheid. Voorts vroeg zij of al opdracht is verleend tot het uitvoeren van een nieuwe evaluatie van de Wob, en zo nee, waarom niet. Ten derde vroeg zij op welke termijn een volgende evaluatie zal plaatsvinden.

De minister heeft op de eerste vraag geantwoord dat de betreffende aanbeveling aanleiding is geweest voor de opdracht voor de ontwikkeling van het Voorontwerp Algemene wet overheidsinformatie door de voormalige Minister van Bestuurlijke Vernieuwing. Een kabinetsreactie op het Voorontwerp is nog in voorbereiding.

Op de tweede en derde vraag heeft de minister (samengevat) geantwoord dat er geen opdracht is verleend voor een nieuwe evaluatie van de Wob. Er moet een aanleiding zijn voor een nieuwe evaluatie, voordat daartoe opdracht wordt gegeven. Het komende jaar zal besloten worden over een aantal mogelijke wijzigingen van de Wob. Pas daarna is een eventuele nieuwe evaluatie van de Wob aan de orde, aldus de minister.

Vindplaats: [Aanhangsel Handelingen II 2009/10, nr. 1256](#) (kamervragen ingezonden 21 december 2009), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

2.4.2 Informatievoorziening aan de pers – overige aspecten

Kamer stopt met openbaarmaking van inkomende poststukken

Sinds jaar en dag kregen parlementaire verslaggevers inzage in de brieven, rapporten en nota's die belangenorganisaties, lobbyisten en maatschappelijke organisaties sturen naar de Kamer. Deze stukken bevatten veel relevante informatie over beleidsonderwerpen, waarvan Kamerleden tijdens debatten dikwijls gebruik maken. Begin 2009 is de Kamer echter abrupt gestopt met openbaarmaking van deze stukken. Media zijn nu beroofd van deze informatiebron. Als argument voor de stopzetting van de openbaarmaking van de ingezonden stukken, verwijst de Kamer naar privacywetgeving, maar zonder dit te onderbouwen.

De Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) stelt daar tegenover dat de Kamer in strijd handelt met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, waarin het recht op vrije nieuwsgaring van de pers is gegarandeerd. De NVJ, de regionale omroepen en de Parlementaire Persvereniging (PPV) hebben de kwestie verschillende malen bij de Kamer aangekaart, zonder het gewenste resultaat.

Bron: Villamedia; NRC Handelsblad, 20 november 2009.

3 Uitingsvrijheid

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de uitingsvrijheid als onderdeel van de persvrijheid centraal. In dat kader wordt als eerste een onderscheid gemaakt tussen de thema's 'Feitelijke beperkingen' (§3.2) en 'Juridische aansprakelijkheid voor publicaties' (§3.3).

Bij het thema 'Juridische aansprakelijkheid voor publicaties' onderscheiden wij: 'Staatgeheimen en vertrouwelijke stukken' (§ 3.3.1), 'Intellectuele eigendom' (§ 3.3.2), 'Haat zaaien en groepsbelediging' (§ 3.3.3), 'Smaad, laster en bedreiging' (§ 3.3.4) en 'Privacy en Eer en goede naam' (§ 3.3.5).

Als laatste thema wordt 'Rechtsgang' (§ 3.4) bij kwesties over de uitingsvrijheid behandeld.

3.2 Feitelijke beperkingen

'Burgemeester Utrecht hield huis-aan-huiskrant tegen'

In de huis-aan huiskrant *Ons Utrecht* zou een artikel verschijnen waarin bestuursrecht deskundige Twan Tak stelt dat burgemeester Aleid Wolfsen van Utrecht een deel van zijn pensioenkostenvergoeding ten onrechte heeft ontvangen. Hoofdredacteur Robert-Jan van der Horst heeft in een interview laten weten dat Uitgeverij Holland Combinatie zonder zijn medeweten de opdracht heeft gegeven 120.000 nieuwe exemplaren van het weekblad te laten drukken zonder het bewuste artikel. Volgens Van der Horst heeft Wolfsen, toen hem het artikel werd voorgelegd voor wederhoor, geprotesteerd tegen publicatie ervan. In hierop volgende gesprekken heeft Wolfsen gesuggereerd dat publicatie van het artikel nadelige gevolgen zou kunnen hebben voor het blad, aldus Van der Horst. In *Ons Utrecht* worden alle gemeenteberichten van Utrecht gepubliceerd waarvoor de krant vergoedingen krijgt. Wolfsen ontkent dat hij uiteindelijk ook druk heeft gezet op de uitgever van het weekblad.

Op vragen van Tweede Kamerleden Bosma en Brinkman (beiden PVV) over de vermeende advertentieboycot van Wolfsen, hebben Minister Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Minister Ter Horst van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geantwoord dat de burgemeester van Utrecht in een spoeddebat in de gemeenteraad persvrijheid een van de fundamenteën van de democratie heeft genoemd en hierover het volgende heeft gezegd: 'Als ik op wat voor manier dan ook de indruk heb gewekt aan deze fundamenteën te hebben willen torren, dan spijt mij dat zeer'.

Bron: Villamedia; 'Burgemeester Utrecht hield huis-aan-huis-krant tegen', De Telegraaf, 14 april 2009; *vindplaats:* [Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 2494](#).

3.3 Juridische aansprakelijkheid voor publicaties

3.3.1 Staatsgeheimen en vertrouwelijke stukken

Boek *Becoming Tarden* door AIVD in beslag genomen

De Amerikaanse kunstenares Jill Magid heeft in opdracht van de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) tussen 2005-2008 als kunstproject meerdere werken gemaakt die als doel hadden de AIVD een menselijker gezicht te geven. Magid heeft, na volledig te zijn gescreend, contact gehad met diverse geheimagenten. Op eigen initiatief heeft Magid over haar ervaringen een boek geschreven, waarvan ze het manuscript aan de AIVD heeft voorgelegd. Magid kreeg naar eigen zeggen het boek 'onleesbaar' terug vanwege de daarin aangebrachte doorhalingen. De AIVD heeft vervolgens verboden het boek op eigen gelegenheid te publiceren. Er zouden anders rechtszaken worden aangespannen wegens het onthullen van staatsgeheimen. AIVD-directeur Theo Bot heeft uiteindelijk Magid de suggestie gedaan dat ze als alternatief het boek als kunstobject eenmalig zou kunnen tentoonstellen. Magid heeft dit daadwerkelijk gedaan, en het boek achter glas in het Londense Tate Museum gelegd. Kort na de jaarwisseling, na afloop van de ten-

toonstelling met als titel *Authority to remove*, heeft de AIVD het boek in beslag genomen om het in zijn archieven voorgeed op te bergen.

Bron: 'AIVD maakt zich zorgen over kunstwerk', NRCNext, 23 september 2009; 'AIVD neemt werk Jill Magid in beslag in Londense Tate', NRC Handelsblad, 7 januari 2010.

Vzr. Rb. Amsterdam 23 december 2009, (DNB t. RTL Nederland c.s.) – integrale publicatie interne stukken DNB

Op de website *rtl.nl* is op 16 december 2009 een artikel verschenen met de titel 'DNB liet DSB-problemen ontsporen'. Bij dit artikel is een hyperlink opgenomen naar een door *RTL-nieuws* op het internet geplaatst bestand dat een weergave bevat van een advies van advocatenkantoor Nauta Dutilh gericht aan De Nederlandse Bank (DNB). RTL heeft daarnaast verschillende brieven van DNB aan de directie, het bestuur en de raad van commissarissen van de DSB Groep en de DSB Bank op internet gezet.

DNB vordert in deze zaak bij de voorzieningenrechter een bevel tot verwijdering en een verbod tot verdere publicatie van de vertrouwelijke stukken. De rechter stelt voorop dat er geen rechtstreekse wettelijke grondslag is op grond waarvan RTL een plicht zou hebben de desbetreffende stukken geheim te houden. De geheimhoudingsplicht te vinden in de Wet Financieel Toezicht en de gedragsregels op grond waarvan advocaten een geheimhoudingsplicht hebben, richten zich niet tot RTL. Dat het hier gaat om stukken waarvoor een geheimhoudingsplicht geldt, maakt de publicatie van de stukken niet zonder meer onrechtmatig. Het is een omstandigheid die bij de afweging van de belangen moet worden betrokken. Ook is niet aannemelijk geworden dat RTL heeft meegewerkt aan het lekken van de stukken. De rechter oordeelt dat het belang van RTL om kritisch, informierend en opiniërend op te treden en daarbij haar kijkers en bezoekers van haar website zo goed mogelijk voor te lichten, dient te prevaleren boven het belang van DNB bij vertrouwelijkheid van gegevens die zij uitwisselt met die instellingen waar-

over zij toezicht uitoefent en dus om de verdere verspreiding van vertrouwelijke gegevens te voorkomen. Het integraal publiceren van de documenten is volgens de rechter een journalistieke en zorgvuldige werkwijze geweest. DNB heeft bovendien niet aangevoerd dat de stukken of de berichtgeving van RTL over DNB en de DSB-bank onjuistheden bevatten. De documenten betreffen verder ook geen kwetsende of gevoelige informatie over personen, maar hebben enkel betrekking op een bank die inmiddels failliet is. Het voorgaande betekent overigens niet dat RTL een vrijbrief heeft om alle in haar bezit zijnde stukken of stukken die zij nog verkrijgt aangaande het 'DSB-dossier' afkomstig van DNB of haar adviseurs te publiceren. Zoals RTL ook heeft beaamd, dient van geval tot geval te worden bezien of een publicatie van een dergelijk stuk rechtmatig is.

Vindplaats: [LJN BK7395](#).

3.3.2 Intellectuele eigendom

Vzr. Rb. Den Haag 4 juni 2009, (AD Nieuwsmedia t. GS Media) – AD Misdaadmeter uitgelekt op *geenstijl.nl*

Bovengenoemde voorzieningenrechter heeft een 'ex parte' bevel (geregeld in artikel 1019e Rv) gegeven aan GS Media (Geenstijl). De beheerder van de website *geenstijl.nl* moet een screenshot van en een hyperlink naar de *AD Misdaadmeter* van haar website verwijderen. *AD* was ten tijde van de beschikking voornemens de *AD Misdaadmeter* exclusief te publiceren. Voor het gemak stonden de gegevens op initiatief van *AD* wel online met de bedoeling de toegang later open te stellen. Geenstijl had het document weten te achterhalen, hoewel *AD* de inhoud van de databank nog niet aan het publiek ter beschikking had gesteld en ook aan niemand toestemming had verleend om dit te doen.

De voorzieningenrechter gaat in deze zaak mee met de stelling van *AD* dat de *AD Misdaadmeter* een databank is waarop *AD* een databankrecht heeft. De publicatie van Geenstijl vormt een inbreuk op dit recht. De voorzieningenrechter beveelt Geenstijl de plaatjes en de verwijzingen te verwijderen en verwijderd te houden op straffe van verbeurte van een dwangsom van

€ 100.000,- per dag. Geenstijl heeft aan de beschikking gehoor gegeven zonder gebruik te maken van de mogelijkheid in kort geding opheffing van het bevel te vorderen.

Vindplaats: gepubliceerd op <www.boek9.nl> (B9 7959) en <www.iept.nl> (IEPT20090604).

Vzr. Rb. Den Bosch 6 november 2009, (Hulpverleners Herculesramp t. Hans Matheeuwsen) – afgelegde verklaringen

Op 15 juli 1996 vond een noodlottig ongeluk plaats met het militaire Hercules-vliegtuig C 130. Hans Matheeuwsen is als journalist nauw bij de Herculesramp betrokken geweest en heeft voor het *Eindhovens Dagblad* destijds verslag gedaan over de ramp. Eisers in de onderhavige zaak waren als het eerste paramedisch personeel ter plaatse aanwezig en betrokken bij de hulpverlening aan de slachtoffers van het ongeval. De hulpverleners hebben in de periode na de ramp hun medewerking verleend aan diverse onderzoeken, waaronder een onderzoek door een onderzoekscommissie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Afdeling Inspectie Brandweezorg en Rampenbestrijding, met het doel de evaluatie en verbetering van rampenbestrijding in de toekomst.

De hulpverleners komen in deze zaak bij de voorzieningenrechter op tegen een boek met de titel *Herculesramp* dat Matheeuwsen ten tijde van de rechtszaak van plan was om te publiceren waarin de hulpverleners met naam en functie worden genoemd en meerdere passages uit een vertrouwelijk gesprek dat heeft plaatsgevonden tijdens het genoemde onderzoek, letterlijk worden weergegeven.

Bij de voorzieningenrechter vorderen de hulpverleners een preventief publicatieverbod van de genoemde passages. De hulpverleners hebben aangevoerd dat er een auteursrecht rust op de door hen tijdens het onderzoek afgelegde verklaringen. De voorzieningenrechter oordeelt dat de hulpverleners niet een auteursrecht kunnen doen gelden op de letterlijke weergave van hun verklaringen. De rechter merkt nog wel op dat een beroep

van de hulpverleners op hun auteursrecht, zo zij dat met vrucht hadden kunnen doen, in strijd zou komen met het recht op informatievrijheid dat onlosmakelijk is verbonden met het recht van vrijheid van meningsuiting.

Vindplaats: [LJN BK2290](#) (Deze zaak wordt wat betreft het oordeel over de goorloofdheid van publicatie van het boek van Matheeuwsen i.v.m. de persoonlijke levenssfeer van de hulpverleners beschreven in de paragraaf 3.3.5).

Vzr. Rb. Den Haag 9 december 2009, (Marcel Metze t. Rijkswaterstaat) – opdrachtvereenkomst boek over RWS

Marcel Metze, een bekend onderzoeksjournalist, gepromoveerd historicus en schrijver van een aantal bestsellers (over onder andere Philips, banken, crisis bij het CDA), had met Rijkswaterstaat (RWS) een opdrachtvereenkomst gesloten. Metze zou een onafhankelijk en kritisch boek schrijven over een ingrijpende reorganisatie die bij RWS plaatsvond in de periode 2003-2008. Bij de overeenkomst heeft Metze alle eventuele auteursrechten op geschreven teksten binnen het project overgedragen aan RWS, en RWS heeft uiteindelijke beslissingsbevoegdheid bedongen omtrent publicatie. De overeenkomst bepaalt ook dat indien RWS zou besluiten niet zelf tot publicatie over te gaan, Metze aan RWS om toestemming kan vragen om in eigen beheer te mogen publiceren, welke toestemming niet op onredelijke gronden mag worden onthouden. Aan de toestemming mogen wel voorwaarden worden verbonden. Eind maart 2009 is door RWS geweigerd de door Metze geschreven teksten te publiceren, en Metze mocht ook niet in eigen beheer publiceren.

Bij de voorzieningenrechter vordert Metze in deze zaak om RWS te bevelen publicatie van het boek toe te staan, eventueel onder voorwaarden die de rechter in de gegeven omstandigheden juist voorkomen. De rechter is van oordeel dat de vorderingen niet kunnen worden toegewezen, gezien de overdracht van auteursrecht door Metze en het plan van RWS op het moment van de zitting om zelf een bewerking van het manuscript van Metze te gaan publiceren. De voorwaarde waaronder door

Metze kan worden verzocht om toestemming tot het mogen uitgeven in eigen beheer, te weten dat RWS niet zelf publiceert, blijkt niet (meer) te zijn vervuld. De rechter overweegt nog wel dat Metze ter zitting terecht heeft aangegeven dat wanneer er geen boek zal verschijnen over het veranderingsproces bij RWS waaraan zijn naam zal zijn verbonden, er gegeven zijn betrokkenheid bij het project en de aankondiging, reputatieschade voor hem dreigt. RWS wordt door de rechter met klem in overweging gegeven om met Metze in overleg te treden omtrent de wijze waarin RWS haar ter zitting uitgesproken bereidheid tot het doen uitgaan van een persbericht hierover vorm zal geven.

Uit antwoorden van Minister Eurlings van Verkeer en Waterstaat, op vragen van Tweede Kamerlid Roefs (PvdA), blijkt dat RWS Metze inmiddels toestemming heeft verleend het manuscript in eigen beheer te publiceren. Afwijkende of negatieve meningen zijn niet uit het manuscript verwijderd. Wel heeft Metze een aantal passages die betrekking hebben op de persoonlijke levenssfeer van een aantal ambtenaren aangepast.

Vindplaats: [LJN BK5778](#); [Aanhangsel Handelingen II 2009/10, nr. 1573](#) (kamervragen Roefs (PvdA), ingezonden 11 december 2009), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

3.3.3 Haat zaaien en groepsbelediging

Gerechtshof Amsterdam 21 januari 2009, beklagprocedure tegen niet vervolgen van Geert Wilders – aanzetten tot haat en groepsbelediging

Het hof te Amsterdam heeft op grond van artikel 12 van het Wetboek van Strafvordering een bevel gegeven aan het Openbaar Ministerie alsnog een strafvervolging in te stellen tegen het Tweede Kamerlid Geert Wilders (PVV). In 2008 had het OM besloten geen actie te ondernemen. Het hof overweegt echter dat de betwiste uitlatingen van Wilders – gedaan in ingezonden brieven, interviews en een film – door hun inhoud en presentatie wel degelijk strafbaar kunnen zijn. Het algemeen belang rechtvaardigt dat Wilders wegens haat zaaien strafrechtelijk wordt vervolgd. Ten aanzien van groepsbelediging oordeelt het

hof genuanceerd. Hoewel de meeste uitlatingen als strafbare belediging kunnen worden aangemerkt, is een strafrechtelijke reactie niet altijd nodig. Een uitzondering maakt het hof voor beledigende uitlatingen waarbij vergelijkingen met het nazisme worden gemaakt, in het bijzonder Mein Kampf. Die acht het hof dermate beledigend voor moslimgelovigen dat een strafvervolgging gerechtvaardigd is. Zolang een uiteindelijke veroordeling van Wilders proportioneel blijft, hoeft deze volgens het hof niet in strijd met de uitingsvrijheid van artikel 10 EVRM te komen.

Vindplaats: [LJN BH0496](#), Mediaforum 2009-3, nr. 8 m.nt. A.J. Nieuwenhuis

Aangiften tegen diverse cartoons

Op de website van Geert Wilders alsook in een uitzending van het televisieprogramma *NOVA* zijn de beruchte 'Deense cartoons' over de profeet Mohammed getoond. Het Openbaar Ministerie (OM) heeft besloten om aangiften hiertegen te seponeren. Volgens het OM is het verspreiden van de 'Deense cartoons' niet strafbaar.

Bij wijze van tegenactie heeft de Arabisch-Europese Liga op haar eigen website een cartoon geplaatst waarop twee ogenschijnlijk Joodse mannen een bordje met de tekst 'Auswitch' bestuderen. De ene Joodse man zegt: 'I don't think they are Jews', en de andere man zegt: 'We have to get to the 6,000,000 somehow'. Volgens het OM is deze cartoon wel aan te merken als belediging van een groep. In augustus 2009 heeft het OM besloten vervolging tegen de Liga te seponeren op voorwaarde dat de cartoon van de site zou worden afgehaald en niet meer herplaatst of hoe dan ook verspreid zou worden. Na dit aanvankelijk te hebben toegezegd, heeft de Liga verklaard van mening te zijn dat er sprake is van dubbele maatstaven en de cartoon opnieuw op de site geplaatst. De zaak komt in 2010 voor een meervoudige kamer van de Rechtbank Utrecht.

Bron: <www.om.nl>.

3.3.4 Smaad, laster en bedreiging

Gerechtshof Amsterdam 26 februari 2009, beklagprocedure Mohammed El Yaakoubi – familievete in de media

In de ogen van El Yaakoubi, voormalig Amsterdams PvdA-deelraadslid, was er sprake van strafbare smaad en laster vanwege een artikel in *De Volkskrant* en blogbijdragen op *missjeanette.nl* waarin hij wordt beschuldigd van mishandeling en bedreiging van zijn ex-vrouw i.v.m. een aangifte tegen hem, en verder, door enkele geciteerde familieleden, van het ‘dumpen’ van zijn ex-vrouw zonder haar paspoort in het Marokkaanse Rifgebergte. Yaakoubi heeft middels een beklagprocedure via art. 12 van het Wetboek van Strafvordering (WvSv) geklaagd over de beslissing van de officier van justitie in Amsterdam om geen vervolging in te stellen tegen onder andere Volkskrant-journalist Willem Beusekamp, weblog beheerder Jeanette Koolmoes-Lubbers en Yaakoubi’s ex-vrouw Habiba El-Yousfi.

In deze zaak oordeelt het gerechtshof in zijn beschikking dat wat betreft El-Yousfi het dossier onvoldoende bewijs oplevert voor uitlatingen door haar gedaan die smaad cq. laster opleveren. Wat betreft enkele blogbijdragen die zijn ondertekend met de voornaam van El-Yousfi, staat het journalistieke privilege van bronbescherming in de weg aan verder onderzoek daarnaar. Dit laatste geldt ook voor de identiteit achter de ‘verre neef’ die in het Volkskrant-artikel wordt geciteerd. Wat betreft dit artikel en overige blogbijdragen oordeelt het Hof dat de vrijheid van meningsuiting in dit geval aan vervolging in de weg staat. Het weegt zwaar dat in voldoende mate hoor en wederhoor is toegepast. De hoedanigheid van Yaakoubi als politicus maakt dat de grenzen van acceptabele kritiek ruimer zijn dan bij gewone burgers

Vindplaats: op <www.mediareport.nl>.

Kamervragen over arrestatie webmaster Ravage Digitaal

De webmaster van de site *ravagedigitaal.org* is op het politiebureau van districtsbureau Meer en Vaart gevangen gehouden

voor verhoor in verband met een column op de website van de hand van Alex van Veen onder het pseudoniem Rene Danen. Politicus Geert Wilders had aangifte gedaan tegen de column omdat hij zich bedreigd voelde. De webmaster heeft zich op verzoek bij de politie gemeld. Later heeft de schrijver zich ook op uitnodiging gemeld waarna hij is verhoord maar niet aangehouden. Na bestudering van de complete tekst van de column en na de verhoren is de zaak geseponneerd. Volgens de officier van justitie was er geen sprake van een bedreiging als bedoeld in art. 285 van het Wetboek van Strafrecht (WvSr).

Tweede Kamerlid Van der Ham (D66) heeft Minister van Justitie Hirsch Ballin en Minister Plasterk van OC&W vragen gesteld over de achtergrond van deze gang van zaken en de proportionaliteit ervan. Volgens de ministers heeft er vooraf geen overleg plaatsgevonden met de officier van justitie over de duur van de inverzekeringstelling. De ministers schetsen ook het moment waarop en op basis van welke informatie het Openbaar Ministerie (OM) in Den Haag de eerste aangifte van Wilders heeft beoordeeld en het OM in Amsterdam de zaak hierna heeft voortgezet. Naar aanleiding hiervan en om een goede gang van zaken in dit soort gevoelige zaken in de toekomst te verbeteren zijn er gesprekken geweest tussen het OM te Amsterdam en de districtsleiding alsmede de betrokken rechercheurs. Het onderwerp is tevens aan de orde gekomen tijdens een regulier overleg tussen het OM en de korpsleiding. De minister benadrukt nog wel dat de reden om te seponeren niet in de vrijheid van meningsuiting lag, maar in de constatering dat de column geen 'redelijke vrees' oproep. Dit is een vereiste voor de strafbaarheid van bedreiging. In de onderhavige zaak is achteraf gezien onvoldoende zorgvuldig gehandeld.

Vindplaats: [Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 2862](#) (kamervragen ingezonden 22 april 2009), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>; [Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 3406](#) (kamervragen ingezonden 9 juni 2009), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

Kamervragen over arrestatie directeur kunstfestival Today's Art

De directeur van het kunstfestival Today's Art is gearresteerd in verband met drie filmpjes op internet met een mogelijk bedreigende dan wel opruiende inhoud. De Tweede Kamerleden Van Velzen (SP) en Van der Ham (D66) hebben aan minister van Justitie Hirsch Ballin en minister Plasterk van OC&W vragen gesteld omtrent de arrestatie. In de antwoorden wordt toegelicht dat de recherche overdag bij de woning van de verdachte heeft aangebeld. Nadat de verdachte had open gedaan is hij in zijn woning aangehouden op verdenking van opruiing, strafbaar gesteld in art. 131 en 132 Wetboek van Strafrecht (WvSr). Op dat moment was duidelijk dat het ging om de directeur van Today's Art. Hij is op het politiebureau verhoord en dezelfde dag heengezonden; later is hij nog een keer verhoord. Voorts is een medewerker van Today's Art door de recherche uitgenodigd om te worden gehoord als getuige. Tijdens diens verhoor ontstond aanleiding hem als verdachte aan te merken en is hij verder als verdachte verhoord. De ministers zijn van oordeel dat de politie en het Openbaar Ministerie (OM) zorgvuldig hebben gehandeld. *Vindplaats:* [Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 466](#) (kamervragen ingezonden 21 september 2009), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>; [Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 467](#) (kamervragen ingezonden 22 september 2009), op <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>>.

Gerechtshof Amsterdam 13 oktober 2009, strafzaak tegen Maurice de Hond (aanwijzen schuldige 'Deventer moordzaak')

Maurice de Hond heeft op televisie, in een landelijk dagblad en bij herhaling op zijn weblog 'klusjesman' Michaël de Jong en zijn vriendin Meike Wittermans als schuldige en medeplichtige aangewezen in de zogenoemde 'Deventer moordzaak'.

Het gerechtshof veroordeelt De Hond in deze zaak wegens smaad en smaadschrift tot twee maanden voorwaardelijke gevangenisstraf. Het kritisch volgen van politie en justitie in de

'Deventer moordzaak' en het aan de kaak stellen van fouten die volgens de verdachte door die instanties zijn gemaakt, vallen volgens het gerechtshof binnen de grenzen van de vrijheid van meningsuiting. Maar met het aanwijzen van een persoon als de dader – terwijl een ander voor die moord onherroepelijk strafrechtelijk is veroordeeld – met als doel aan te tonen dat politie en justitie zich schuldig maakten aan een tunnelvisie, is De Hond te ver gegaan. Het gerechtshof legt de straf geheel voorwaardelijk op nu de verdachte niet eerder strafrechtelijk is veroordeeld en hij door de civiele rechter is veroordeeld tot het betalen van aanzienlijke geldsommen aan de aangevers en tot het verbod om hen, op straffe van verbeurte van een dwangsom, in het openbaar in verband te brengen met de moord.

Vindplaats: [LJN BK0036](#).

3.3.5 Privacy en Eer en goede naam

- *Aansprakelijkheid forumbeheerders en moderators*

Ktr. Rb. Amsterdam 21 januari 2009 (P.V. Schuld en J.C. Dubos t. Stichting Maroc-NL) – kopie artikel op forum *maroc.nl*

Stichting Maroc-NL onderhoudt op het internet de website *maroc.nl*. Onderdeel van de website is een forum waar bezoekers met elkaar kunnen discussiëren. Op dit forum is door een gebruiker een artikel geplaatst dat afkomstig is van de nieuws-site *telegraaf.nl*, dat een foto bevat van de minderjarige dochter van Dubos. Schuld, beroepsfotograaf en journalist, is als maker van de foto auteursrechthebbende.

Volgens de kantonrechter in deze zaak is onjuist de stelling van Schuld en Dubos dat Maroc-NL moet worden geacht degene te zijn die de foto's heeft geplaatst waarmee, nu toestemming voor plaatsing ontbrak, schending van het auteursrecht en portrecht is gegeven. Het zijn de betreffende gebruikers die door plaatsing van het artikel de schending hebben begaan. Maroc-NL is daarmee als forumbeheerder niet van iedere verantwoordelijkheid voor eventuele auteurs-/portretrechtelijke schendingen

gen ontheven. Het gaat te ver om van Maroc-NL te verlangen dat hij voorafgaand aan plaatsing iedere forumbijdrage op dergelijke aspecten controleert, dan wel het plaatsen van afbeeldingen volledig onmogelijk maakt. Wel mag van een forumbeheerder een alerte houding worden verwacht in het tegengaan van dit soort plaatsingen op het forum. Een forumbeheerder moet ongewenste bijdragen als waarvan hier sprake is op eerste aanmaning verwijderen en het doen van dit soort aanmaningen faciliteren. Ook moet een forumbeheerder medewerking verlenen bij het achterhalen van de identiteit van de werkelijke plaatser van auteursrechtelijk beschermd materiaal. Volgens de kantonrechter is niet gebleken dat Maroc-NL hierin in gebreke is gebleven

Vindplaats: op <www.boek9.nl> (B9 7509).

Vzr. Rb. Amsterdam 13 mei 2009 (Zwartepoorte t. Schoonderwoerd)

In de onderhavige zaak komt de aansprakelijkheid aan de orde van de beheerder van de website *klup.nl* voor bepaalde zoekresultaten die worden gegenereerd door de internetzoekmachine *google.nl*. Wanneer men zoekt op de woorden 'Zwartepoorte' en 'failliet', bevatte het zoekresultaat de suggestie dat op *klup.nl* zou staan dat Zwartepoorte failliet is. In feite combineerde de zoekmachine delen van de bedrijfsgegevens van Zwartepoorte en een commentaar over een ander bedrijf.

Volgens de voorzieningenrechter staat het recht op vrijheid van meningsuiting de websitebeheerder in beginsel toe om gegevens van Zwartepoorte op internet te publiceren en gebruikers in de gelegenheid te stellen berichten over bedrijven te plaatsen. De weergave van de verschillende teksten op *klup.nl* is op zichzelf niet onrechtmatig. De teksten geven geen onwaarheden weer, betreffen geen vertrouwelijke gegevens en schaden op zichzelf ook niet de reputatie van Zwartepoorte. Aannemelijk is echter dat de ongelukkige samenvoeging door Google van twee op zichzelf staande teksten, bij een groot aantal mensen de indruk kan wekken dat Zwartepoorte failliet zou zijn verklaard.

De samenvoeging stond bovenaan de zoekresultatenpagina van Google. De rechter is van oordeel dat de websitebeheerder Schoonderwoerd in dit concrete geval onrechtmatig jegens ZwartePoorte handelt. De onrechtmatigheid bestaat hierin dat Schoonderwoerd, na meermalen te zijn gesommeerd, heeft nagelaten een kleine aanpassing te verrichten zodat de zoekbewerking via Google niet langer het aangevochten resultaat oplevert. Het voorgaande betekent niet dat een websitebeheerder voortdurend moet controleren of er mogelijk schadelijke zoekresultaten ontstaan. Telkens zal moeten worden gezien wat het zwaarste weegt, de vrijheid van meningsuiting van de websitebeheerder of de schade van de benadeelde. Deze toets behoeft niet altijd in het voordeel van de benadeelde uit te vallen. Alle omstandigheden van het concrete geval dienen in aanmerking te worden genomen.

Vindplaats: [LJN BJ1595](#), Mediaforum 2009-7/8, nr. 24 m.nt. D. Griffiths.

Vzr. Rb. Amsterdam 10 september 2009 (Proximedia Nederland t. TROS) – zorgplicht TROS discussieforum *trostaradar.nl*

TROS Radar is een programma van de TROS, waarin vooral consumentenzaken worden behandeld. TROS Radar heeft een eigen website, *trostaradar.nl*. Onderdeel van die website is het 'Forum' waar bezoekers van de website berichten kunnen plaatsen. Voor het Forum heeft de TROS gedragsregels ontwikkeld, die op de website vermeld staan.

Sinds medio 2004 was er op het Forum een topic gewijd aan Proximedia. Als bij Google 'proximedia' werd ingetoetst, verwezen het derde en vierde zoekresultaat naar het Forum. Dit onderdeel van het Forum was inmiddels zeer omvangrijk.

Proximedia stelt in deze zaak dat de TROS handelt in strijd met de zorgvuldigheid die zij in acht dient te nemen en onrechtmatig jegens Proximedia met het in stand houden van het Forum. Aan Proximedia moet volgens de voorzieningenrechter worden toegegeven dat de termen 'oplichters', 'boevenbende' en

'bandieten' zware termen zijn die een ernstige beschuldiging inhouden. Het bezigen van dergelijke termen moet echter anders worden beoordeeld dan bijvoorbeeld in een journalistiek artikel, een juridische context of een consumentenonderzoek, aangezien ze zijn gebruikt in het vuur van de discussie door gedupeerden. De gehanteerde termen moeten in dit geval niet al te letterlijk worden genomen. Dat *Tros Radar* als een min of meer gezaghebbend consumentenprogramma geldt, maakt dat niet anders, nu het hier niet gaat om het televisieprogramma zelf, maar om een Forum op de website dat dient als discussieplatform voor particulieren en de berichten daarop niet worden gepresenteerd als bevindingen van de TROS zelf. Dat neemt niet weg dat de TROS wel de nodige zorgvuldigheid dient te betrachten als beheerder en redacteur van deze site. TROS heeft getoond bezwaren van Proximedia serieus te hebben genomen en bereid te zijn in overleg te treden. De voorzieningenrechter oordeelt dat noch de handelwijze van degenen die de berichten op het Forum hebben geplaatst, noch die van de Tros als onrechtmatig moet worden aangemerkt. Het in stand laten van de topic als zodanig is ook niet onrechtmatig. De TROS wordt wel in overweging gegeven om de omvang van de topic te beperken. Als er daadwerkelijk verbetering in de werkwijze optreedt is het in het belang van Proximedia en haar medewerkers om niet tot in lengte van jaren met oude klachten te worden geconfronteerd. Voor een veroordeling van de TROS tot het treffen van een dergelijke maatregel bestaat volgens de rechter onvoldoende aanleiding.

Vindplaats: [LJN BJ7440](#).

**Rb. Dordrecht 3 december 2009, (*zwerfkattendordrecht.nl*
t. *asielvriendenlouterbloemen.info*)**

Dierenasiel Louterbloemen heeft een eigen website. Daarnaast bestaat er nog een aparte website, *asielvriendenlouterbloemen.info*. Op de laatstgenoemde website zijn diverse verwijten gemaakt aan het adres van eiseressen in de onderhavige zaak die zeggenschap hebben over de website *zwerfkattendordrecht.nl*.

Bij de beoordeling van de geoorloofdheid van de verwijten laat de rechtbank in deze zaak meewegen dat op *zwerfkatten.dordrecht.nl* ook verwijten zijn gemaakt aan het adres van Dierenasiel Louterbloemen. Op het bezoekersforum van die website valt, of viel, te lezen 'Dierenasiel Louterbloemen (of Klein Auschwitz zoals het in de volksmond genoemd wordt).' Geconfronteerd met de vraag of het klopte dat die tekst anderhalf jaar op de website heeft gestaan was het antwoord van eiseressen dat niet elke dag werd gelezen wat er op de website staat. Volgens de rechtbank hebben zij in dit geval een eigen verantwoordelijkheid om te bezien of de berichten op hun website aan minimaal aanvaarbare normen voldoen en om minst genomen duidelijk te maken dat zij zich distantiëren van een zodanige uitlating. Als zonder meer wordt geduld dat op een eigen (kleine) website anderhalf jaar lang een vergelijking wordt gemaakt tussen enerzijds de kwaliteit van een dierenasiel waarmee de websitebeheerders in onmin leven en anderzijds de jodenvervolging, dan valt in ieder geval nog niet in te zien dat een spoedeisend belang bestaat bij een voorziening in kort geding ter bestrijding van aantasting van hun eer en goede naam. Anders gezegd: hier verwijt de pot de ketel dat hij zwart ziet.

Vindplaats: [LJN BK4876](#).

- *Online archief en publicatie persoonsgegevens*

Rb. Den Haag 28 oktober 2009 (X t. Het College van Bestuur RUG – journalistieke exceptie online archief)

Eiser in de deze zaak heeft in 2003 zijn medewerking verleend aan een artikel van het Hoger Onderwijs Persbureau (HOP) over een juridisch conflict wat hij destijds had met de Informatie Beheer Groep. Het artikel is in augustus 2003 gepubliceerd in een aantal bij het HOP aangesloten hogeschool- en universiteitskranten. In het artikel wordt eiser met zijn voor- en achternaam genoemd. Het artikel is ook te vinden op het online archief van de *Universiteitskrant Groningen*, op de website van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Eiser verzoekt op basis van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) om verwij-

dering van zijn gegevens van de website. Het College van Bestuur RUG (hierna: College) heeft dit geweigerd.

De rechtbank oordeelt dat, gelet op het feit dat eiser zijn medewerking heeft verleend aan een artikel van het HOP, in het onderhavige geschil de zogenoemde 'journalistieke exceptie' van art. 3 Wbp van toepassing is. Het opnemen van de persoonsgegevens van eiser in het betreffende artikel diende uitsluitend journalistieke doeleinden en dit werkt door in de publicatie in het online archief van de *Universiteitskrant Groningen*.

Vanwege het van toepassing zijn van de 'journalistieke exceptie', valt de weigering van het College niet aan te merken als een besluit in de zin van de Wbp in combinatie met de Algemene wet bestuursrecht (Awb). De rechtbank acht een dergelijke beslissing evenmin een besluit op grond van art. 1:3 Awb, nu de beslissing niet is gericht op rechtsgevolg. De mogelijkheid om, na bezwaar bij het College, in beroep te komen bij de rechtbank stond dan ook, zo stelt de rechtbank vast, niet open. Het beroep wordt hiermee afgedaan. De rechtbank merkt nog wel op dat de gang naar de burgerlijke rechter openstaat.

Vindplaats: [LJN BK1467](#), Mediaforum 2010, nr 2 m.nt. T.A. Schiphof.

Rb. Rotterdam 24 maart 2009, civiele rechtszaken tegen websitebeheerder stopkindersex.com (publicatie persoonsgegevens)

De twee onderhavige uitspraken gaan over de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van de websitebeheerder van de site *stopkindersex.com*, voor de vermelding van persoonsgegevens en plaatsing van foto's in verband met beschuldigingen van vermeende pedoseksuele voorkeuren van de eiser in de eerste zaak, en de plaatsing van hyperlinks op dezelfde website naar de Amerikaanse websites *dutchpedophilesexposed.org* en *dutchpredators.org* waarop soortgelijke informatie is te vinden over de eisers in de tweede zaak. De verwerking van de persoonsgegevens acht de rechtbank in dit geval onrechtmatig. Deze uitspraken worden wat betreft het oordeel over de onrecht-

matigheid van de verwerking van persoonsgegevens, uitvoeriger beschreven in de sectie 'Verdachten, veroordeelden en Trial by media', in deze subparagraaf (§3.3.5).

Vindplaats: [LJN BH7630](#), Privacy & Informatie 2009/3 m.nt. I. de Vré; [LJN BH7631](#), Privacy & Informatie 2009/3 m.nt. I. de Vré.

- *Privacy*

Vzr. Rb. Den Bosch 6 november 2009, Hulpverleners Herculesramp t. Hans Matheeuwsen (afgelegde verklaringen)

Eisers in deze zaak zijn als hulpverleners betrokken geweest bij de zogenaamde 'Herculesramp', een noodlottig ongeluk met het militaire Hercules-vliegtuig C 130 op 15 juli 1996.

De hulpverleners komen bij de voorzieningenrechter tegen een boek met de titel *Herculesramp* dat Matheeuwsen ten tijde van de rechtszaak van plan was om te publiceren waarin de hulpverleners met naam en functie worden genoemd en meerdere passages uit een vertrouwelijk gesprek dat heeft plaatsgevonden tijdens een onderzoek naar de ramp, letterlijk worden weergegeven.

De hulpverleners vorderen een preventief publicatieverbod van de genoemde passages.

De rechter stelt voorop dat Matheeuwsen als professioneel journalist met de publicatie van zijn boek in de openbaarheid wil treden en zijn boek dan ook als een perspublicatie moet worden beschouwd. De rechter oordeelt dat op de grondslag van inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de hulpverleners geen aanleiding bestaat voor het opleggen van het door hen gevorderde publicatieverbod. Het noemen van de namen van de hulpverleners is een geringe inbreuk op de privacy van de hulpverleners die onvermijdelijk gevolg is van het hebben vervuld van een dergelijke openbare functie. De verklaringen die zij hebben afgelegd hebben ook enkel betrekking op de gang van zaken bij de Herculesramp en gaan in het geheel niet over hun privé-leven. De werkwijze van Matheeuwsen zorgt voor een zo

volledig mogelijk inzicht in de handelingen, beslissingen en gebeurtenissen van destijds, en is daarmee zorgvuldig.

Wat betreft het oordeel van de voorzieningenrechter over het beroep van de hulpverleners om op de grondslag van inbreuk op hun auteursrecht op de afgelegde verklaringen een publicatieverbod toe te wijzen, wordt deze zaak nader beschreven in dit hoofdstuk, in de paragraaf 'Intellectuele eigendom'.

Vindplaats: [LJN BK2290](#).

- *Portretrecht*

Gerechtshof Amsterdam 27 januari 2009 (De Rooij t. Hollandse Hoogte)

In juni 2007 heeft een fotograaf nabij een sportpark een foto genomen van eiseres De Rooij, die vergezeld door haar hond aan het joggen was en daarbij een kinderwagen voortduwde. Hollandse Hoogte heeft deze foto in haar online databank op de website *hollandse-hoogte.nl* geplaatst. Hollandse Hoogte heeft de foto in licentie gegeven aan de Consumentenbond. De Consumentenbond heeft de foto paginagroot in zijn gids (oplage 600.000) gepubliceerd bij een artikel over MP3 spelers. Volgens De Rooij heeft Hollandse Hoogte door publicatie en exploitatie van de foto inbreuk gemaakt op haar portretrecht en is de handelwijze van Hollandse Hoogte onrechtmatig. Zij vordert in dit kort geding dat Hollandse Hoogte wordt geboden de inbreuk te staken en gestaakt te houden.

Het gerechtshof is van oordeel dat het op zichzelf begrijpelijk is dat De Rooij bezwaar heeft tegen publicatie van de foto als hier aan de orde, maar dat dit niet opweegt tegen het door Hollandse Hoogte ingeroepen belang op informatievoorziening. Het belang van de informatievoorziening brengt mee dat berichtgeving zoals hier aan de orde moet kunnen worden voorzien van illustratiemateriaal, zoals foto's van de werkelijkheid. De foto is neutraal en niet op enigerlei wijze compromitterend of diskwalificerend.

Vindplaats: [LJN BH3726](#), AMI 2009-2, nr. 6 m.nt. J.C.S. Pinckaers.

Vzr. Rb. Breda 3 februari 2009 (E. ten Winkel t. Stichting Abot Kamay c.s.) – verdachte nabestaande versus overledene

Ten Winkel, echtgenoot van en (voormalig) verdachte in de zaak omtrent de vermoorde Filippijnse Bebe Paña, komt op tegen de publicatie van het boek getiteld *De wrede dood van de Filipijnse Bebe Paña en Divina Urbi* van D.J. Barreveld. Dat boek is uitgegeven door Stichting Abot Kamay.

De voorzieningenrechter oordeelt in deze zaak dat de publicatie van enkele foto's van Bebe Paña die ter illustratie in het boek zijn opgenomen niet onrechtmatig is jegens Ten Winkel als nabestaande. Ten Winkel heeft het lichaam van Bebe Paña tweemaal heimelijk begraven en gedurende vier jaar verborgen gehouden. Ten Winkel heeft door dit respectloos gedrag jegens Bebe Paña het recht als nabestaande verwerkt, verloren, om zijn eigen belangen te laten meewegen in dit verband. Alleen de belangen van Bebe Paña, van haar nagedachtenis, spelen een rol. In dit geval gaat het om normale foto's van Bebe Paña, en aan te nemen valt dat zij zou wensen dat zij en haar lot niet vergeten worden.

Vindplaats: [LJN BH1712](#).

Gerechtshof Amsterdam 14 april 2009 (Tirion Uitgevers t. M. Sauerbreij en B. Elhorst) – foto snowboarders

Sauerbreij en Elhorst zijn professionele snowboarders. Tirion heeft hun portretten afgebeeld op het door haar uitgegeven boek *Go Snowboarden*. Sauerbreij en Elhorst vinden in deze zaak dat zij een redelijk belang hebben zich daartegen te verzetten, vooral omdat dat gebruik afbreuk doet aan de verzilverbare populariteit die zij als beoefenaren van de snowboardsport hebben verworven.

Het gerechtshof gaat in op het begrip portret, waarvan naar zijn oordeel in dit geval sprake is, en oordeelt dat het commerciële gebruik van de foto's door Tirion slechts in zo geringe mate toegespitst is op en voortvloeit uit de identiteit van de Sauerbreij en Elhorst dat daaruit het bestaan van een verzilver-

bare populariteit niet kan worden afgeleid. Zij hebben desgevraagd ook geen enkel voorbeeld kunnen noemen van commerciële exploitatie van hun portretten, hetzij door henzelf, hetzij door een sponsor, supplier of de Nederlandse Skivereniging. Elhorst heeft verder een persoonlijk belang om niet in verband te worden gebracht met de inhoud van het boek omtrent de wijze waarop het snowboarden onderwezen moet worden, onvoldoende omschreven en gemotiveerd.

Vindplaats: [LJN BI4777](#), AMI 2009-5, nr. 19 m.nt. E.J. Dommering.

Vzr. Rb. Amsterdam 28 augustus 2009 (Willem-Alexander en Máxima t. Associated Press) – foto's ski-vakantie Argentinië

Associated Press (AP) is een Amerikaans persbureau dat nieuws en nieuwsfoto's aan zijn afnemers (media over de gehele wereld) tegen betaling ter beschikking stelt. Via een zogenoemde 'satellite stream' worden dagelijks 800 tot 1000 foto's ter beschikking gesteld aan alle afnemers. Op 20 juli 2009 heeft de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD) een zogenaamd mediamoment georganiseerd waarbij foto's van (het gezin van) Willem-Alexander en Máxima mochten worden gemaakt door (professionele) fotografen en journalisten. Dergelijke mediamomenten vinden plaats op grond van de door de RVD opgestelde Media-code. AP heeft voor het mediamoment van 20 juli 2009 een uitnodiging ontvangen waarin – zakelijk weergegeven – is vermeld dat ervan wordt uitgegaan dat een genodigde partij die de uitnodiging aanvaardt, zich zal houden aan de Media-code. AP heeft een fotografe gezonden naar het mediamoment op 20 juli 2009.

Nadien is het koninklijk paar gefotografeerd tijdens hun vakantie in Argentinië door een bij AP aangesloten fotograaf en door een freelance fotograaf die zijn foto's aan AP heeft aangeboden. Dagbladuitgever PCM heeft vier foto's afgenomen en gepubliceerd in het *Algemeen Dagblad* en in *Trouw*. Tevens zijn foto's geplaatst op de websites *royalblog.nl* en *troonopvolgers weblog.nl*. AP heeft hiervoor geen toestemming gegeven. Ver-

schillende Nederlandse media (waaronder het *Algemeen Dagblad* en *Trouw*) hebben na een namens het koninklijk paar verzonden sommatie daartoe toegezegd de desbetreffende foto's niet meer te zullen publiceren. AP is gesommeerd om de desbetreffende foto's niet langer te verspreiden of te publiceren en te bevestigen dat in de toekomst geen foto's van privéaangelegenheden van het paar worden verspreid. Verder is AP gesommeerd kopieën toe te zenden van alle foto's die in juli 2009 in Argentinië zijn genomen alsmede een lijst met namen aan wie AP de desbetreffende foto's reeds heeft verspreid. AP heeft aan deze sommatie geen gevolg gegeven.

Uit: AD 30 juli 2009

In de onderhavige zaak oordeelt de voorzieningenrechter dat de afnemers van AP onrechtmatig hebben gehandeld door het publiceren van de foto's en dat zij hiertoe door AP in de gelegenheid zijn gesteld. AP is de 'bron' van hun onrechtmatig handelen. Het verspreiden van de foto's door AP aan haar afnemers kan als een vorm van 'openbaarmaking' als bedoeld in art. 21 Auteurswet worden aangemerkt. Geoordeeld wordt dat dit verspreiden eveneens onrechtmatig is.

AP wordt een verbod opgelegd de vier foto's verder te verspreiden. De rechter overweegt hierbij dat niet kan worden aangenomen dat AP zich bij de verspreiding van nieuwe of andere foto's van Willem-Alexander en Máxima niet zal laten leiden door de inhoud van dit vonnis. Ondanks dat AP dagelijks een groot aantal foto's verspreidt, kan van haar worden gevergd dat zij niet klakkeloos elke foto op de 'satellite stream' plaatst en dat zij een rechtmatigheidstoets uitoefent alvorens zij foto's verspreidt. Of het in de toekomst verspreiden van vergelijkbare of andere foto's al dan niet is toegestaan is afhankelijk van de omstandigheden (nieuws waarde) en van de context van dat moment. Het opleggen van een ruim verbod, waaronder nog niet bestaande foto's kunnen vallen, is volgens de rechter niet proportioneel, mede omdat dit gemakkelijk kan leiden tot executiegeschillen.

De Mediacode rechtvaardigt evenmin toewijzing van een verderstrekkend verbod. De Mediacode kan niet worden aangemerkt als een rechtens bindende overeenkomst tussen Willem-Alexander en Máxima of de RVD enerzijds en de journalistiek (in dit geval AP) anderzijds. Voor hen die een uitnodiging op basis van de Mediacode aanvaarden gelden voor wat betreft het publiceren van zonder toestemming in de publieke ruimte gemaakte privé-foto's dezelfde regels als voor hen die niet bij de mediamomenten aanwezig waren. Voor beantwoording van de vraag of dergelijke privé-foto's mogen worden gepubliceerd, is niet de Mediacode beslissend maar een belangenafweging op basis van het wettelijk kader inzake het portretrecht en de vrijheid van meningsuiting.

Vindplaats: [LJN BJ6330](#), Mediaforum 2009-10, nr. 30.

Vzr. Rb. Amsterdam 11 september 2009 (X t. G.S. Media – filmpje dronken studente)

Eiseres in de onderhavige zaak is in beschonken toestand middenin de nacht op straat gefilmd door een voor haar onbekende. Studenten-TV heeft het filmpje op hun homepage gezet. Hierna heeft G.S. Media (Geenstijl) het op haar beurt geplaatst op haar website *dumpert.nl*, waarnaar via *geenstijl.nl* kan worden doorgelinkt.

De voorzieningenrechter stelt dat, doordat Geenstijl het filmpje op haar website heeft geplaatst, sprake is van een zelfstandige openbaarmaking. Daarnaast kan Geenstijl niet alleen worden aangesproken op de commentaren/beelden die zij zelf op haar site(s) plaatst maar ook op die zij op haar sites handhaaft na sommatie tot verwijdering, al zijn die daarop geplaatst door derden, aangezien zij daarvoor de gelegenheid biedt en de eindredactie voert van de desbetreffende websites. Er is geen sprake van louter technische doorgifte van informatie. Plaatsing van het filmpje vormt een onrechtmatige inbreuk op het portretrecht en de privacy van eiseres. De bijbehorende commentaren worden als onnodig grievend en daarmee onrechtmatig jegens haar bestempeld. Door het hebben van een Hyves-pagina, en het (via haar raadsman) doen van mededelingen over de door haar aangespannen procedure heeft eiseres haar recht op bescherming van haar persoonlijke levenssfeer niet prijsgegeven of beperkt. Geenstijl moet openbaarmaking, verveelvoudiging en verspreiding van het filmpje via haar sites staken en al het bijbehorende tekst en commentaar op de websites *geenstijl.nl* en *dumpert.nl* verwijderen en verwijderd houden.

Vindplaats: [LJN BK1859](#).

- *Publiek figuur*

Vzr. Rb. Amsterdam 5 februari 2009 (Wendy Van Dijk t. GS Media)

Op de website *geenstijl.nl* was door GS Media (Geenstijl) het bericht verspreid dat Wendy van Dijk, bekend als presentatrice

op de Nederlandse televisie, een affaire gehad zou hebben met televisieproducent en voormalig soapacteur Reinout Oerlemans.

De voorzieningenrechter is in deze zaak van oordeel dat het bericht een onrechtmatige inbreuk is op de reputatie van Van Dijk. Geenstijl heeft het bericht niet voldoende met feiten onderbouwd en wil verder een door haar aangehaalde anonieme bron voor de beschuldiging niet onthullen. Geenstijl wordt bevolen iedere verdere publicatie van het verhaal dat Van Dijk en Oerlemans een relatie van intieme aard hebben gehad, te staken op straffe van verbeurte van een dwangsom. Geenstijl wordt daarnaast veroordeeld om op haar website te rectificeren en aan Van Dijk € 7.500,- aan immateriële schadevergoeding te betalen.

Vindplaats: [LJN BH2138](#).

Vzr. Rb. Amsterdam 17 juli 2009 (Albert Verlinde c.s. t. BNN) – heimelijk gemaakte opnamen

Albert Verlinde en zijn man Onno Hoes hebben met de onderhavige zaak voorkomen dat BNN hun privacy zou schenden door uitzending van gespreksopnamen die bij hun thuis met verborgen afluisterapparatuur waren gemaakt. De voorzieningenrechter wijst in deze zaak een uitzendverbod toe vanwege de onrechtmatigheid van de nieuwsgaring en het ontbreken van voldoende belang van BNN. De omroep wilde alleen de betrokkenheid van Verlinde bij roddeljournalistiek aan de kaak te stellen. BNN betoogde tevergeefs dat de uit te zenden geluidsopnamen onschuldig van aard zouden zijn en de reputatie van Verlinde en Hoes niet zouden schaden. De rechter stelt voorop dat BNN zelf de geluidsopnamen onrechtmatig heeft verkregen. Daarnaast kan niet zonder meer worden aangenomen dat hetgeen BNN als 'onschuldig' aanmerkt door Verlinde en Hoes en door de kijkers van de voorgenomen uitzending eveneens als onschuldig wordt ervaren. Bovendien kan ook onschuldige informatie de privacy schenden. De stelling van BNN dat Verlinde als publiek persoon meer heeft te dulden dan andere burgers, is volgens de voorzieningenrechter op zich juist, maar brengt in de

gegeven omstandigheden niet met zich dat Verlinde een inbreuk op zijn privacy als de onderhavige moet dulden.

Vindplaats: [LJN BJ4470](#), Mediaforum 2009-9, nr. 25 m.nt. R.D. Chavannes. (deze uitspraak wordt wat betreft het oordeel over de onrechtmatigheid van de journalistieke werkwijze, beschreven in paragraaf 2.2.4).

- *Beschuldigingen en misstanden*

Hoge Raad 15 mei 2009 (Vereniging tegen de Kwakzalverij c.s. t. M. Sickesz) – verspreiding lijst Kwakzalvers

De Vereniging tegen de Kwakzalverij c.s. (hierna: de Vereniging) hebben Sickesz, arts en sedert 1965 werkzaam op het gebied van orthomanuele geneeskunde, op een lijst geplaatst in de bundel *Kwakzalverij in de twintigste eeuw*. De Vereniging meldde daarin uitdrukkelijk een eigen definitie van kwakzalver met eigen criteria te hanteren, ‘die allerm minst vereist of impliceert dat kwade trouw of oplichting in het spel is’. De lijst is later in kranten en tijdschriften gepubliceerd waarbij geen melding is gemaakt van de beperkte, meer neutrale betekenis van het woord kwakzalver die de Vereniging blijkens haar publicaties hanteert.

Volgens de Hoge Raad is de Vereniging niet verantwoordelijk voor deze publicaties. Ook valt niet zonder meer in te zien dat aan de Vereniging kan worden toegerekend dat door die berichtgeving in de media de eer en goede naam van Sickesz bij het grote publiek ernstiger is beschadigd dan wanneer dat publiek had kennisgenomen van de toelichting op de definitie.

Vindplaats: [LJN BH1193](#), NJ 2009, 372 m.nt. E.J. Dommering, Mediaforum 2009-7/8, nr. 23 m.nt. D. Griffiths.

Rb. Amsterdam 9 september 2009 (Vermaas c.s. t. Stichting Radio Nederland Wereldomroep) – voorlezen sms

In het radioprogramma *Onderweg* van de Wereldomroep is het volgende SMS-bericht van een luisteraar voorgelezen: ‘En dan was het gisteravond ook nog heel gezellig met Jonny Walker en

de zes chauffeurs van Edgard Vermaas, die door inkrimping op straat zijn gekomen. Welkom bij Van Doesburg.' Daaraan werd door de presentator het volgende toegevoegd: 'Dat is collegialiteit zegt Don Fredrik. Nou, we zeiden het al we hebben behoefte aan collegialiteit op de weg natuurlijk. Want het is al... ja, dat is vaak ver te zoeken. Dit is dus erg mooi, het ene bedrijf houdt ermee op en het andere bedrijf neemt mensen over, dat vind ik hartstikke leuk.' Dezelfde dag ontvingen de makers van het programma een e-mail van een andere luisteraar, die meldde dat de inhoud van het voorgelezen SMS-bericht onjuist was. In een latere uitzending heeft de presentator hier aandacht aan besteed.

Vermaas acht de voorgelezen SMS in de eerste uitzending onrechtmatig jegens hem. De rechtbank oordeelt in deze zaak dat het bericht geen uiting bevatte die, mede gezien de context van het radioprogramma *Onderweg*, noopte tot nader onderzoek. De aard en inhoud van het bericht gaven geen aanleiding om te twijfelen aan het waarheidsgehalte daarvan. Het is geen bericht dat Wereldomroep alvorens het in de uitzending voor te lezen, uit oogpunt van zorgvuldigheid had moeten verifiëren bij Vermaas. Het standpunt van Vermaas dat hier sprake is van kwaadsprekerij door Wereldomroep, deelt de rechtbank niet. Het commentaar dat de presentator gaf bij het bericht is achteraf gezien ongelukkig, maar kan evenmin als het SMS-bericht zelf als kwaadsprekerij worden aangemerkt. Wereldomroep heeft, zodra ze op de hoogte raakte van de onjuistheid van het uitgezonden bericht, dit in de eerstvolgende uitzending ruimhartig gerectificeerd.

Vindplaats: Mediaforum 2009-11/12, nr. 32 m.nt. D. Griffiths.

Rb. Amsterdam 4 november 2009 (M.C. Kraland c.s. t. H.P.T. Veldhuijzen van Zanten) – zorgvuldigheid bijdrage online discussieforum

In de onderhavige zaak staat ter beoordeling de vraag of Veldhuijzen van Zanten met zijn berichten op een internetforum een onrechtmatige inbreuk heeft gemaakt op de eer en goede

Rb. Rotterdam 24 maart 2009, civiele rechtszaken tegen websitebeheerder *stopkindersex.com* (publicatie persoonsgegevens)

De onderhavige zaken gaan in op de aansprakelijkheid van de websitebeheerder van *stopkindersex.com* voor de vermelding van persoonsgegevens in verband met beschuldigingen van vermeende pedoseksuele activiteiten ten aanzien van met naam genoemde personen.

De rechtbank stelt de vraag of het onrechtmatige karakter aan de publicaties kan worden ontnomen omdat het recht op vrijheid van meningsuiting mogelijk zwaarder weegt dan het recht op de persoonlijke levenssfeer van de met naam genoemde personen. De rechtbank benadrukt dat deze afweging in de regel plaatsvindt bij de beoordeling van zaken waarin de persvrijheid aan de orde is, maar is van oordeel dat de afweging ook in dit geval dient te worden gemaakt. De vermelding van de persoonsgegevens is in dit geval onrechtmatig. De rechtbank laat zwaar meewegen dat het op internet vermelden van persoonsgegevens van personen die verdacht worden gemaakt van strafrechtelijk handelen dan wel die zich strafrechtelijk hebben moeten verantwoorden, eigenrichting in de hand werkt en dat dit ernstige gevolgen heeft respectievelijk kan hebben voor deze personen.

Vindplaats: [LJN BH7630](#), Privacy & Informatie 2009/3 m.nt. I. de Vré; [LJN BH7631](#), Privacy & Informatie 2009/3 m.nt. I. de Vré.

Gerechtshof Amsterdam 7 april 2009 (Maurice de Hond t. Michaël de Jong en Meike Wittermans) – aanwijzen schuldige ‘Deventer moordzaak’

Maurice de Hond heeft in diverse media ‘klusjesman’ Michaël de Jong en zijn vriendin Meike Wittermans als schuldige en medeplichtige aangewezen in de zogenoemde ‘Deventer moordzaak’.

Het Gerechtshof Amsterdam oordeelt in deze zaak dat Maurice de Hond aansprakelijk is voor de schade geleden door De Jong en Wittermans en veroordeelt De Hond tot betaling van

€ 25.000,- respectievelijk € 10.000,- aan immateriële schadevergoeding. De Rechtbank Amsterdam had in haar vonnis van 21 mei 2007, waartegen De Hond in deze zaak in beroep is gekomen, betaling van € 60.000,- respectievelijk € 30.000,- aan De Jong en Wittermans bevolen.

Vindplaats: [LJN BI0274](#).

Vzr. Rb. Amsterdam 9 april 2009 (Ali A. en mr. N. Meijering t. De Telegraaf c.s.) – onzorgvuldige beschuldiging van advocaat verdachte Ali. A.

In *De Telegraaf* was een artikel geplaatst met de kop ‘Advocaat opent aanval op Teeven’ waarin over het liquidatieproces tegen Ali A. wordt bericht, het zogenoemde ‘Passage-proces’, in het kader waarvan oud-officier van justitie en Tweede Kamerlid Teeven een verklaring heeft afgelegd bij de rechter-commissaris. Het artikel bevat de passage ‘Advocaat Meijering meent dat Teeven een complot heeft gesmeed met zijn vroegere collega’s. De zeer ernstige beschuldiging uitte hij in een urenlang betoog, waarin hij inging op alle vermeende onwaarheden die het Kamerlid onder ede zou hebben verklaard.’

De voorzieningenrechter oordeelt in deze zaak dat dit onderdeel van het artikel onvoldoende steun vindt in het beschikbare feitenmateriaal. Het artikel is daarmee onrechtmatig jegens Meijering en zijn cliënt Ali A. aangezien ten onrechte zware beschuldigingen aan het adres van het Openbaar Ministerie (OM) in de mond van Meijering worden gelegd en Ali A., door de aantasting van de goede naam van zijn advocaat, belemmerd kan worden in zijn verdediging in het liquidatieproces. De voorzieningenrechter veroordeelt *De Telegraaf* en hoofdredacteur Sjuul Paradijs tot het plaatsen van een rectificatie.

Vindplaats: [LJN BI0693](#).

Vzr. Rb. 's-Gravenhage 12 mei 2009 (X en De Orde der Transformanten t. Staat der Nederlanden en AVRO) – opsporingsberichtgeving OM

In AVRO's televisieprogramma *Opsporing verzocht* heeft het Openbaar Ministerie (OM) bericht over een lopend strafproces. In de onderhavige zaak staat de verantwoordelijkheid van het OM voor berichtgeving over het lopend strafproces ter beoordeling, waarin de vraag of de AVRO zelfstandig verantwoordelijk is voor de inhoud van de uitzending in het midden blijft.

De voorzieningrechter stelt voorop dat het antwoord op de vraag of rectificatie geboden is, ligt in het spanningsveld tussen het zwaarwegend opsporingsbelang enerzijds en het recht op privacy en de daaraan gekoppelde bescherming van de eer en goede naam en de persoonlijke levenssfeer van gedaagden (X en de Orde) anderzijds. Vast staat ook dat de opsporingsberichtgeving een opsporingsmiddel is in strafvorderlijke zin teneinde de opsporing en bewijsvergaring te bevorderen en dat het inzetten van dat middel tot de verantwoordelijkheid van het OM behoort. De inzet van dat opsporingsmiddel zal in beginsel door de voorzieningenrechter moeten worden gerespecteerd, nu de wet niet voorziet in een voorafgaand rechterlijk toezicht op de opsporing en bewijsvergaring zoals die onder het gezag van het OM plaatsvinden. Het is in beginsel aan de strafrechter om daarover te oordelen.

Naar voorlopig oordeel van de rechter weegt het opsporingsbelang van de Staat in dit geval zwaarder dan het belang van gedaagden op bescherming van hun eer en goede naam. Of de eenzijdigheid van het opsporingsonderzoek tot gevolg heeft dat X geen kans meer heeft op een eerlijk strafproces is in beginsel ter beoordeling van de strafrechter. Zo al sprake zou zijn van een eenzijdig opsporingsonderzoek dan is het aan de strafrechter om daaraan eventueel – zo deze dat noodzakelijk zou achten – consequenties te verbinden. Voor zover de Orde heeft willen betogen dat de huidige opsporingsberichtgeving een eenzijdig opsporingsonderzoek oplevert, heeft ook hier te gelden dat een voorlopig oordeel van de voorzieningenrechter daarover in

beginsel niet past. Dat uit het strafrechtelijk dossier ook andere aanwijzingen, niet in de richting wijzend van leden van de Orde, volgen die eveneens onderzocht dienen te worden, doet daaraan niet af. Het OM heeft immers een ruime beleidsvrijheid hoe zijn onderzoek vorm te geven.

Vindplaats: [LJN BI3527](#).

Rb. Amsterdam 23 juni 2009, strafzaak bekende oplichter (actieve rol verdachte in 'trial by media')

In een strafzaak over oplichting, verduistering, valsheid in geschrift en witwassen op grote schaal, heeft de verdachte het verweer gevoerd dat vanwege 'trial by media' zijn straf lager zou moeten uitvallen.

De rechtbank neemt als uitgangspunt dat van 'trial by media' onder meer sprake kan zijn als in strijd met de onschuldpresumptie wordt gehandeld en verdachte zich niet voor de rechter moet verantwoorden, maar via de media terechtstaat en die media een zodanig beeld schetsen dat het publiek zich een niet meer uitwisbare mening vormt over de verdachte en over de schuldvraag en daardoor een rechterlijke uitspraak die mening niet meer kan beïnvloeden. Voorts geldt als uitgangspunt dat een strafproces in beginsel openbaar is (artikel 269 WvSv), dat verdachte recht heeft op een fair trial (artikel 6 EVRM) en dat ook voor hem geldt dat hij recht heeft op zijn privacy (artikel 8 EVRM). Daar staat dan tegenover het beginsel van openbaarheid en de persvrijheid (artikel 10 EVRM). De aan de media toekomende persvrijheid is niet onbeperkt. In het licht van de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens staat vast dat die vrijheid 'duties en responsibilities' met zich meebrengt, dat de media hebben te handelen 'in good faith in order to provide accurate and reliable information in accordance with the ethics of journalism' en dat ze bij berichtgeving over een strafzaak rekening houden met het recht op een eerlijk proces op grond van artikel 6 EVRM. Hun commentaar mag de kansen op een eerlijk proces niet schaden noch

het vertrouwen ondermijnen van het publiek in de rol van de rechterlijke macht bij de strafrechtstoedeling.

In dat geheel moet onderscheid gemaakt worden naar verschillende verantwoordelijkheden. In de onderhavige zaak gaat het alleen om de verantwoordelijkheid van verdachte en de media. De slotsom is dat geen sprake is van 'trial by media', noch dat de aandacht van de media een factor zou moeten zijn bij de straftoemeting in deze strafzaak. De actieve rol van verdachte in de media aangezien hij zich veelvuldig en actief heeft ingelaten met bij het grote publiek bekende personen, weegt daarbij zwaar.

Vindplaats: [LJN BI9641](#).

Ktr. Rb. Leeuwarden 28 augustus 2009, X. tegen NDC Mediagroep (ontsnapte TBS'er Mesdagkliniek)

In een publicatie in *Dagblad van het Noorden* wordt de ontsnapping van eiser in de onderhavige zaak uit de Mesdagkliniek aangehaald ter illustratie bij een ontsnapping door een andere TBS'er uit dezelfde kliniek, 11 jaar na dato.

De kantonrechter oordeelt in deze zaak dat eiser onvoldoende heeft onderbouwd waarom er sprake zou zijn van een ontoelaatbare schending van zijn privacy met de stelling dat het noemen van zijn naam jegens hem onrechtmatig is gezien het tijdsverloop sinds de publicaties over zijn ontsnapping in 1997 en het feit dat het noemen van zijn naam in verband met de ontsnapping in 2008 niet functioneel is. Dat door het enkele verstrijken van tijd het noemen van de naam onrechtmatig zou kunnen worden houdt verder nog niet in dat daarvan in dit geval sprake is.

Vindplaats: [LJN BJ6443](#).

Vzr. Rb. Amsterdam 24 september 2009, R. Charité t. TROS en M. Weerwag (beschuldiging oplichting)

Charité is in het televisieprogramma *Tros Opgelicht* ter sprake gekomen in verband met beschuldigingen van oplichting. Op

verschillende webfora is door Weerwag als gedupeerde over Charité bericht.

De voorzieningenrechter oordeelt in deze zaak dat TROS en Weerwag een gerechtvaardigd belang hebben om het publiek te waarschuwen voor de praktijken van Charité, ook indien dat met zich brengt dat Charité in een negatief daglicht komt te staan en ook indien deze praktijken (vooralsnog) niet hebben geleid tot een strafrechtelijke veroordeling van Charité.

Vindplaats: [LJN BJ979](#).

Rb Amsterdam 7 oktober 2009 (X t. Regiopolitie Amsterdam-Amstelland (misplaatste videobeelden bij zoektocht pinpasfraudeur)

In het televisieprogramma *Ter Plaatse* zijn beelden vertoond waarop X herkenbaar is te zien. In het begeleidende commentaar wordt X als verdachte in een pinpasfraudezaak geprofileerd. X heeft zich gemeld bij de politie waarna uit onderzoek is gebleken dat door een fout, en daardoor onterecht, de beelden van X zijn gekoppeld aan pinpasfraude. X vordert in de onderhavige zaak € 5000,-. Kernpunt van het geschil in de onderhavige zaak is de vraag of Regiopolitie, alvorens tot vertoning van de beelden over te gaan, redelijkerwijs had kunnen vaststellen dat X niet de gezochte pinpasfraudeur was en aldus vertoning van de beelden had kunnen voorkomen.

De rechtbank stelt in deze zaak vast dat de fout simpel voorkomen had kunnen worden en dat Regiopolitie geen sluitende uitleg voor de gemaakte fout heeft kunnen geven. De uitzending is dan ook onrechtmatig jegens X en Regiopolitie is aansprakelijk voor de schade die als gevolg van deze uitzending is toegebracht aan X. De omstandigheid dat er in een aflevering van *Ter Plaatse* van latere datum een rectificatie heeft plaatsgevonden doet daar niet aan af, gelet op het tijdsverloop. Bij de begroting van de schade speelt mee dat de kinderen van X eveneens zijn aangesproken op de uitzending. De rechtbank acht, gezien vergelijkbare zaken, een schadevergoeding aan X van € 750,- redelijk.

Vindplaats: [LJN BK0999](#).

- *Overige zaken*

In de jurisprudentielijst van dit boek staat onder het kopje 'Niet besproken jurisprudentie' een opsomming van rechterlijke uitspraken waarin vergelijkbare rechtsvragen aan de orde komen als behandeld in deze subparagraaf (§ 3.3.5). Kenmerkend is een afweging tussen enerzijds het belang van de betreffende journalistieke media of daarmee vergelijkbare personen om informatie te verschaffen over actuele gebeurtenissen, meningen en ideeën en anderzijds het belang van slachtoffers bij bescherming van hun persoonlijke levenssfeer en hun eer en goede naam. Bij deze afweging wordt gelet op alle omstandigheden van het geval.

3.4 Rechtsgang

Europees Hof voor de Rechten van de Mens 30 juni 2009 (Bas van Hout t. Nederland) – compensatie na trage rechtsgang

Journalist Bas van Hout heeft in 1996 een aantal schrijvers en uitgevers voor de rechtbank in Den Haag gedaagd en gesteld dat enkele publicaties jegens hem onrechtmatig waren. Gedurende het verloop van de procedure bij deze rechtbank heeft Van Hout een schikking getroffen met drie van de gedaagden. In 1999 heeft de Haagse rechtbank vonnis uitgesproken waarbij de overige gedaagden zijn bevolen de gewraakte publicaties te verwijderen en verwijderd te houden. Hierop volgend heeft één van de uitgevers samen met Van Hout de rechtbank in Den Haag een executiegeschil voorgelegd omtrent het in 1999 uitgesproken verbod. Dit geschil is uiteindelijk bij het Hof Amsterdam na hoger beroep van de uitgever behandeld. Dit hof heeft in deze zaak in 2003 en 2006 tussenarresten uitgesproken, en op 20 februari 2007 aan de advocaat van Van Hout medegedeeld dat het eindarrest zou worden uitgesproken in april 2008. Na druk van Van Hout's advocaat, heeft het Hof Amsterdam op 1 maart 2007 definitief in het nadeel van Van Hout besloten. De advo-

caat van Van Hout heeft vervolgens besloten dat er onvoldoende belang was bij een cassatieberoep bij de Hoge Raad, en is direct naar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) in Straatsburg gestapt met een klacht over de lengte en effectiviteit van de rechtsgang in het executiegeschil.

Het EHRM concludeert in een beslissing dat er geen reden is voor een verdere behandeling van de klacht gezien een schikking tussen de Nederlandse Staat en Van Hout waarbij Van Hout € 6.000,- heeft gekregen ter compensatie.

Vindplaats: EHRM 30 juni 2009, [appl. no. 20500/07](#), op <www.echr.coe.int/echr/homepage_en>.

EVALUATIE

4 Blikvangers van 2009

In dit slothoofdstuk zetten we de schijnwerpers op drie actuele thema's: de privacy van gefotografeerde personen, het recht op bronbescherming van journalisten en het recht op openbaarheid van bestuur. Het jaar 2009 liet op deze terreinen verrassende jurisprudentie zien, waarin de rechter niet kon volstaan met het toepassen van bestaand recht. Met andere woorden: de rechter moest aan rechtsontwikkeling doen. Wat betreft de journalistieke bronbescherming is een wetsvoorstel in voorbereiding en op het gebied van openbaarheid van bestuur dwingen Europese ontwikkelingen tot een aanpassing van het Nederlandse recht. De actualiteit van de drie thema's zal waarschijnlijk nog enige tijd voortduren. Een volgende monitor zal uitwijzen of die voorspelling is uitgekomen.

4.1 De skifoto's van Willem-Alexander

Eind augustus 2009 was het een thema voor alle televisiejournalaals. Willem-Alexander, Máxima en hun drie dochters waren in de zomer op vakantie gegaan naar Argentinië voor een skivakantie. De bestemming hadden zij opzettelijk geheim gehouden om tijdelijk verlost te zijn van nieuwsgierige 'paparazzi'. Bij wijze van tegenprestatie had het kroonprinselijke paar van tevoren een fotosessie in Wassenaar georganiseerd in de hoop dat de pers hen tijdens de vakantie met rust zou laten. Die vlieger ging niet op. Het gezin werd in Argentinië ontdekt en gefotografeerd door een medewerker van het Amerikaanse persbureau Associated Press (AP) en een freelance fotograaf die zijn foto's verkocht aan AP. Handelde AP vervolgens onrechtmatig door de foto's op een 'satellite stream' aan te bieden aan de Nederlandse media? Ja, zo oordeelde de voorzieningenrechter van de Amsterdamse rechtbank op 28 augustus 2009. Na een afweging van de vrijheid van meningsuiting enerzijds en het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer anderzijds, verbood de voorzieningenrechter AP iedere verdere open-

baarmaking en het te koop aanbieden van vier foto's die in de procedure op tafel hadden gelegen.

Door veel juristen wordt deze uitspraak gezien als een negatief punt voor de persvrijheid in Nederland. De voorzieningenrechter zou onvoldoende onder ogen hebben gezien dat er belangrijke verschillen zijn met het EHRM-arrest Caroline von Hannover uit 2004. Ook toen ging het om een 'royalty' die tegen haar zin was gefotografeerd en die opkwam tegen de publicatie van foto's van haar privéleven. Een verschil is echter dat Willem-Alexander een officiële functie heeft als troonopvolger en daarvoor ook een salaris ontvangt. Bovendien was Caroline gefotografeerd op afgeschermd terrein, terwijl de Oranjes zich bevonden op een open skipiste. Tenslotte zou men kunnen stellen dat de foto's van Caroline geen enkel maatschappelijk belang dienden, terwijl de vakantie van Willem-Alexander en zijn gezin tot op zekere hoogte verband hield met een maatschappelijk debat. De kosten van het koningshuis stonden in 2009 enkele malen op de agenda van de Tweede Kamer.

Er zijn echter ook positieve punten voor de persvrijheid. De eisers hebben lang niet alles gekregen waarom zij vroegen. Zo heeft de voorzieningenrechter het verbod uitdrukkelijk beperkt tot vier concrete foto's. De vordering om AP te verbieden in de toekomst andere privéfoto's te koop aan te bieden werd afgewezen. Bovendien maakte de rechter een strikt onderscheid tussen het maken en publiceren van foto's. Ter zitting hadden de eisers al gezegd geen bezwaar te hebben tegen het maken van foto's in een privésituatie in de publieke ruimte door niet-professionele fotografen, zolang die foto's niet worden gepubliceerd en slechts in de beperkte kring van familie en vrienden van de fotograaf worden getoond. De voorzieningenrechter voegde daaraan toe dat in beginsel ook professionele fotografen in een privésituatie in de publieke ruimte foto's kunnen maken, zolang dit niet heimelijk en op een gepaste afstand gebeurt. Het vonnis bepaalt letterlijk:

'Een gemaakte foto die aanvankelijk niet mag worden gepubliceerd, kan eventueel later nieuwswaarde krijgen of een bijdrage leveren aan een publiek debat over een onderwerp van maatschappelijk belang,

waardoor publicatie wel is gerechtvaardigd. Concreet betekent dit dat AP in sommige gevallen eerst niet en eventueel later wel een foto op de “satellite stream” mag plaatsen’.

Met deze laatste overweging gaf de voorzieningenrechter impliciet een draai aan het arrest Reklos tegen Griekenland dat op 15 januari 2009 was gewezen door het EHRM. In die zaak ging het om een foto die de fotograaf van een ziekenhuis had gemaakt van een pas geboren baby zonder dat de ouders toestemming hadden gegeven. Toen het ziekenhuis weigerde de negatieven af te geven stapten de ouders naar de nationale rechter die hen in het ongelijk stelde. Een klacht bij het EHRM slaagde wel. Hoewel er geen sprake was van een publicatie oordeelde het EHRM dat het recht op privacy alleen al door het maken van de foto’s geschonden was. De relevante passage van het Hof in Straatsburg luidt:

‘As a person’s image is one of the characteristics attached to his or her personality, its effective protection presupposes, in principle and in circumstances such as those of the present case (see paragraph 37 above), obtaining the consent of the person concerned at the time the picture is taken and not simply if and when it is published. Otherwise an essential attribute of personality would be retained in the hands of a third party and the person concerned would have no control over any subsequent use of the image.’

Potentieel is dit een grote bedreiging voor de persvrijheid. Als een persfotograaf alle negatieven moet afstaan aan de geportretteerde, vervalt de mogelijkheid deze in een later stadium te publiceren. Dat is vooral te betreuren wanneer de foto’s later waardevolle informatie hadden kunnen geven over een maatschappelijk belangrijke kwestie. Het is daarom nuttig de nadruk leggen op de woorden ‘in circumstances such as those of the present case’. Eerder in het arrest had het EHRM overwogen dat de pas geboren baby ‘did not knowingly or accidentally lay himself open to the possibility of having his photograph taken in the context of an activity that was likely to be recorded or reported in a public manner.’ Op een open skipiste bestaat een andere situatie. Skiërs moeten er rekening mee houden dat hun bezigheid de aandacht trekt. Een verbod op het fotograferen als

zodanig is eerder te rechtvaardigen als het gaat om foto's die met een telelens zijn gemaakt door de ramen van iemands woning. Voor het slachtoffer is het belastend om te weten dat dergelijke foto's ergens in een archief worden bewaard en ooit weer kunnen opduiken. Thuis heeft men het recht om onbespied zichzelf te zijn.

Het Nederlandse vonnis in de zaak van de skifoto's gaat niet over het afstaan van de negatieven en verbiedt uitsluitend de openbaarmaking en de verkoop aan de media. Dat laatste verbod roept vraagtekens op. Volgens de Amsterdamse voorzieningenrechter kan van AP gevergd worden dat zij de foto's niet 'klakkeloos' op de satellite stream plaatst, maar eerst een rechtmatigheidstoets uitvoert. Dat betekent dat het persbureau van geval tot geval zou moeten nagaan of een inbreuk op het portretrecht van de Oranjes wordt gerechtvaardigd door de nieuwswaarde daarvan. Dat is wel veel gevraagd van een internationaal persbureau dat vanuit de Verenigde Staten werkt. Nederlandse media kunnen beter beoordelen welke privéfoto's van Willem-Alexander c.s. op een bepaald moment nieuwswaardig zijn. Het zou dus logischer zijn wanneer de eisers hun pijlen uitsluitend hadden gericht op de Nederlandse media die de foto's wilden publiceren. In de gegeven omstandigheden hadden verschillende media na een sommatie al toegezegd daarvan te zullen afzien. Het lijkt overtrokken om vervolgens het persbureau voor de rechter te slepen, maar de voorzieningenrechter zag daar geen bezwaar in.

4.2 Bronbescherming van journalisten

Op 23 juli 2009 deed de voorzieningenrechter van de rechtbank te Amsterdam uitspraak in een kort geding tussen *De Telegraaf* e.a. en de Staat der Nederlanden. Tot de eisers behoorden onder meer de NVJ en het Nederlands Genootschap van Hoofdredacteuren. De Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) had uit twee berichten in *De Telegraaf* de conclusie getrokken dat de journaliste Van der Graaf contacten onderhield met een

'lek' en staatsgeheimen in haar bezit had. Om de identiteit van het lek te achterhalen zette de AIVD verschillende opsporingsbevoegdheden in, omschreven in de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv 2002). Van der Graaf werd telefonisch afgeluisterd, geobserveerd en gevolgd en even later vond een doorzoeking plaats in haar woning. Daarbij werden diverse voorwerpen in beslag genomen. Ook een collega van Van der Graaf werd afgeluisterd, alsmede de hoofdredacteur. *De Telegraaf* e.a. vorderden dat de AIVD de activiteiten onmiddellijk moest staken en dat de verkregen informatie niet mocht worden gebruikt. Eisers deden daarbij een beroep op het recht op journalistieke bronbescherming, erkend in de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. Dit recht omvat niet alleen het recht om als getuige te weigeren een verklaring af te leggen. In diverse arresten heeft het EHRM bepaald dat de Staat het recht op bronbescherming ook niet op andere wijze mag frustreren, bijvoorbeeld door een huiszoeking.

De Telegraaf heeft een zekere reputatie op te houden als strijder voor het recht op bronbescherming. Op 25 maart 2008 en 11 juli 2008 wees de Hoge Raad twee arresten over dit onderwerp waarbij *De Telegraaf* partij was. Omdat zij slechts gedeeltelijk in het gelijk werd gesteld, heeft de krant over beide zaken een klacht ingediend bij het EHRM. Hoe het EHRM over de twee klachten zal beslissen is nog niet bekend. Bij de voorzieningenrechter van de Amsterdamse rechtbank boekten *De Telegraaf* en haar mede-eisers op 23 juli 2009 wel een overwinning. Volgens deze rechter had de AIVD onvoldoende terughoudendheid betracht. Ten aanzien van Van der Graaf werd het voorbehoud gemaakt dat zij nog een klacht moest indienen bij de minister van Binnenlandse Zaken, zodat de Commissie van Toezicht voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten de gelegenheid zou krijgen zich over de kwestie uit te spreken. In het feitelijke overzicht van deze monitor is na te lezen dat het Hof te Amsterdam op 13 oktober 2009 het vonnis van de voorzieningenrechter heeft bekrachtigd en dat de Commissie van Toezicht op 10 november 2009 aan de minister van Binnenlandse Zaken heeft geadviseerd de ingediende klacht grotendeels ge-

grond te verklaren. Op 4 december 2009 heeft de minister besloten dit advies over te nemen.

Eind goed, al goed? Natuurlijk zou het beter zijn wanneer het recht op bronbescherming al in de opsporingsfase wordt gerespecteerd en niet pas bij de rechter. 'Justice delayed is justice denied' zei William Gladstone in de 19^e eeuw. Het is nuttig eraan te herinneren dat Nederland op dit moment geen wettelijke regeling kent inzake de journalistieke bronbescherming. Dankzij artikel 10 EVRM en de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens moet dit recht worden gerespecteerd, maar hoeveel ambtenaren hebben een jurisprudentiebundel van het EHRM op hun bureau staan? Wellicht zou Nederland in navolging van België moeten besluiten het bronnengeheim alsnog bij wet te regelen, bijvoorbeeld in het Wetboek van Strafvordering. De laatste jaren heeft Nederland geen goede indruk gemaakt wat betreft dit onderwerp. In het arrest Voskuil tegen Nederland van 22 november 2007, inzake het gijzelen van een journalist die weigerde zijn bron te onthullen, overwoog het EHRM:

'Whatever the consequences might have been for the source, the Court is struck by the lengths to which the Netherlands authorities were prepared to go to learn his or her identity. Such far-reaching measures cannot but discourage persons who have true and accurate information relating to wrongdoing of the kind here at issue from coming forward and sharing their knowledge with the press in future cases.'

Unaniem oordeelde het EHRM in het Voskuil-arrest dat Nederland de persvrijheid had geschonden.

Op 31 maart 2009 ontsnapte ons land ternauwernood aan een veroordeling in de zaak Sanoma tegen Nederland. In deze zaak ging het om de inbeslagname van een cd-rom met foto's van een illegale straatrace, gemaakt door journalisten van het blad *Autoweek*. Probleem was dat de journalisten aan de deelnemers geheimhouding hadden toegezegd. Met de kleinst mogelijke meerderheid van vier tegen drie oordeelde het EHRM dat de persvrijheid (artikel 10 EVRM) weliswaar was beperkt, maar dat de beperking in de bijzondere omstandigheden van het geval

gerechtvaardigd was. Van harte ging het niet, want de meerderheid concludeerde:

The Court is bound to agree with the Regional Court that the actions of the police and the public prosecutors were characterised by a regrettable lack of moderation (.). Even so, in the very particular circumstances of the case, the Court finds that the reasons advanced for the interference complained of were “relevant” and “sufficient” and “proportionate to the legitimate aims pursued”. There has accordingly been no violation of Article 10 of the Convention.’

De zaak heeft zoveel principiële aspecten dat een college van vijf rechters van het EHRM op 14 september 2009 heeft besloten een verzoek van Sanoma om verwijzing naar de Grote Kamer te aanvaarden. Een arrest van de Grote Kamer wordt in 2010 verwacht.

Naar aanleiding van het Voskuil-arrest publiceerde de minister van Justitie op 29 oktober 2008 een conceptwetsvoorstel dat beoogt een zwijgrecht voor journalisten in strafzaken in te voeren. De zaak Sanoma en de twee klachten van *De Telegraaf* doen de vraag rijzen of de reikwijdte van het voorstel niet te beperkt is. Waarborgen tegen de inbeslagneming van journalistiek materiaal, onderzoeken en telefoontaps zijn evenzeer nodig om bronnen de zekerheid te geven dat zij onbevreesd kunnen spreken met de media. Zulke waarborgen ontbreken in het conceptvoorstel. Veel wetgevende creativiteit is niet vereist, want het Comité van Ministers van de Raad van Europa heeft hierover een gedetailleerde aanbeveling op papier gezet. Deze is in het Sanoma-arrest van 31 maart 2009 integraal geciteerd. Het is de vraag of de regering deze voorzet zal willen inkoppen. Begin 2010 heeft de Raad van State een advies over het conceptwetsvoorstel vastgesteld, maar het definitieve voorstel is nog niet bij de Tweede Kamer ingediend. Zolang dit niet is gebeurd, is het advies volgens artikel 25a van de Wet op de Raad van State geheim.

4.3 Openbaarheid van overheidsinformatie

De Nederlandse Wet openbaarheid van bestuur (Wob) kent een paar hoofdregels die deels uit de jurisprudentie voortvloeien en deels in de wet zijn vastgelegd. Tot die regels behoren:

- openbaarheid voor de één is openbaarheid voor een ieder;
- eens openbaar is altijd openbaar;
- degene die om openbaarmaking verzoekt hoeft geen belang aan te tonen (art. 3, lid 3 Wob);
- openbaarheid is een algemeen belang waarvan het gewicht niet van geval tot geval varieert (art. 2, lid 1 Wob).

Een ander belangrijk kenmerk van de Wob is dat de wet alleen betrekking heeft op documenten die berusten bij een bestuursorgaan. De definitie van het begrip 'bestuursorgaan' is neergelegd in de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Sommige instanties zijn door de Awb expliciet uitgezonderd. Het rijtje uitzonderingen in artikel 1:1, tweede lid, Awb is tamelijk omvangrijk. Men treft daarin onder meer aan: de Kamers van de Staten-Generaal, rechterlijke colleges, de Raad van State, de Algemene Rekenkamer, de Nationale ombudsman en de commissie van toezicht betreffende de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Zij vallen dus allemaal buiten de reikwijdte van de Wob.

In 2006 heeft de Wageningse hoogleraar Bernt van der Meulen in opdracht van de regering een voorontwerp voor een Algemene wet overheidsinformatie ontworpen die de Wob zou moeten vervangen. De nieuwe wet zou op veel meer organen van de overheid van toepassing zijn, zoals de rechtsprekende macht. Op 27 november 2008 deelde minister Ter Horst van Binnenlandse Zaken mondeling aan de Tweede Kamer mee dat zij weinig heil zag in het voorstel. Op 21 december 2009 stelde het lid Peters (GroenLinks) schriftelijke vragen aan de minister, waarin zij vroeg welke elementen uit het voorontwerp de minister wel zou willen overnemen. Het antwoord kwam begin 2010. De minister schrijft daarin dat een kabinetsreactie op het voorontwerp van prof. Van der Meulen nog in voorbereiding is. Zeker na de val van het kabinet is het onwaarschijnlijk dat de

regering op korte termijn een wetsvoorstel tot herziening van de Wob zal indienen.

De belangrijkste ontwikkeling op het gebied van de openbaarheid van overheidsinformatie in het jaar 2009 komt niet uit Nederland, maar uit Europa. Vaak is verondersteld dat het grondrecht om inlichtingen te ontvangen, neergelegd in artikel 10 EVRM, geen plicht aan de overheid zou opleggen om actief informatie te verschaffen. Artikel 10 EVRM is een afweerrecht en geen recht op openbaarheid van bestuur, zo wordt vaak gezegd. Deze stelling moet worden genuanceerd als gevolg van het EHRM-arrest *Társaság a Szabadságjogokért* tegen Hongarije van 14 april 2009. In Hongarije had de hoogste rechter van het land geweigerd documenten uit een rechtszaak beschikbaar te stellen aan een maatschappelijke organisatie die een publiek debat wilde aanzwengelen. Het EHRM kwam na enkele principiële overwegingen unaniem tot de conclusie dat de weigering een inbreuk op artikel 10 EVRM opleverde:

'(The Court) considers that the present case essentially concerns an interference – by virtue of the censorial power of an information monopoly – with the exercise of the functions of a social watchdog, like the press, rather than a denial of a general right of access to official documents. In this connection, a comparison can be drawn with the Court's previous concerns that preliminary obstacles created by the authorities in the way of press functions call for the most careful scrutiny (...). Moreover, the State's obligations in matters of freedom of the press include the elimination of barriers to the exercise of press functions where, in issues of public interest, such barriers exist solely because of an information monopoly held by the authorities. The Court notes at this juncture that the information sought by the applicant in the present case was ready and available (...) and did not require the collection of any data by the Government. Therefore, the Court considers that the State had an obligation not to impede the flow of information sought by the applicant.'

Enkele weken later, op 26 mei 2009, oordeelde het EHRM in dezelfde zin in de zaak *Kenedi* tegen Hongarije. Deze keer ging het om een historicus die onderzoek deed naar de geschiedenis van de Hongaarse geheime dienst. Kenedi mocht de documenten alleen inzien wanneer hij een verklaring zou ondertekenen waarin hij vertrouwelijkheid beloofde. Daarmee ging de histo-

ricus niet akkoord, omdat hij juist een publicatie over dit onderwerp wilde schrijven. Wederom oordeelde het EHRM dat de weigering door de overheid om informatie te verschaffen een beperking opleverde van artikel 10 EVRM die niet gerechtvaardigd kon worden in een democratische samenleving.

Wat is de praktische betekenis van deze arresten voor Nederland? In de eerste plaats valt op dat het EHRM het recht op informatie niet beperkt tot bestuursorganen die onder de Wob vallen. In de zaak *Társaság a Szabadságjogokért* berustte de gewenste informatie bij het Constitutionele Hof van Hongarije, dat in Nederland beschouwd zou worden als een 'onafhankelijk bij de wet ingesteld orgaan dat met rechtspraak is belast' in de zin van artikel 1:1, tweede lid, Awb en dus niet als een bestuursorgaan. In de tweede plaats kan zich de situatie voordoen dat een bestuursorgaan de gevraagde informatie moet weigeren, omdat sprake is van een absolute weigeringsgrond als bedoeld in artikel 10, eerste lid, van de Wob. Dat geldt bijvoorbeeld voor documenten die de eenheid van de Kroon in gevaar 'zouden kunnen' brengen en bij documenten met bedrijfsgeheimen die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld. In die gevallen mag het bestuursorgaan geen afweging maken. Deze verplichting laat zich moeilijk verenigen met de plicht op grond van het EVRM om nu juist wel de betrokken belangen tegen elkaar af te wegen.

De conclusie is dat in bepaalde gevallen artikel 10 EVRM meer rechten geeft om informatie van de overheid te ontvangen. Voor deze aanvullende bescherming gelden eigen spelregels. Het motief van degene die de informatie opvraagt is in het licht van artikel 10 EVRM – anders dan op grond van de Wob – wel belangrijk. Journalisten en andere 'social watchdogs' die een bijdrage willen leveren aan een maatschappelijk debat hebben een streepje voor ten opzichte van particulieren die alleen hun eigen belang nastreven. Het belang van openbaarheid varieert bovendien per onderwerp. Handhaving van een informatiemonopolie van de overheid is vooral schadelijk als de informatie betrekking heeft op 'issues of public interest'. Dat blijkt uit de zojuist besproken EHRM-arresten. Tenslotte kan een rol spelen

of de informatie weliswaar niet openbaar is gemaakt op grond van de Wob, maar feitelijk is uitgelekt. Op 27 mei 2009 oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in een zaak die was aangespannen door de *Volkskrant* dat de hoofdregel van de Wob ‘eens openbaar is altijd openbaar’ in zo’n geval niet opgaat. Bij de toepassing van artikel 10 EVRM ligt dat anders. Het belang van geheimhouding werpt immers minder gewicht in de schaal wanneer het geheim toch al geschonden is.

De ontwikkeling van de Straatsburgse jurisprudentie zou een extra impuls kunnen krijgen door de Council of Europe Convention on Access to Official Documents, gesloten te Tromsø op 18 juni 2009. Bij de voorbereiding heeft de Nederlandse parlementariër Klaas de Vries als rapporteur een belangrijke rol gespeeld. Ook bij andere gelegenheden trad Nederland vaak op als voorvechter van meer openbaarheid van bestuur. Het is een beetje teleurstellend te moeten constateren dat Nederland zich niet bevindt bij de twaalf eerste ondertekenaars. Overigens zal de Conventie pas in werking treden nadat tien lidstaten deze niet alleen hebben ondertekend, maar ook geratificeerd. Op 12 april 2010 waren er nog maar twee ratificaties ontvangen: van Noorwegen en van Hongarije.

Jurisprudentieregister

- **Besproken jurisprudentie**

EHRM 24 juni 2004, Caroline von Hannover t. Duitsland, *NJ* 2005, 22 m.nt. E.J. Dommering p. 92

EHRM 22 november 2007, Voskuil t. Nederland, *NJ* 2008, 216 m.nt. E.J. Dommering p. 96

EHRM 15 januari 2009, Reklós en Davourlis t. Griekenland, *NJ* 2009, 524 m.nt. E.J. Dommering p. 93

EHRM 31 maart 2009, [application no. 38224/03](#), *Mediaforum* 2009-5, nr. 17/*NJ* 2009, 450 m.nt. E.J. Dommering (Sanoma Uitgevers B.V./Nederland) p. 18, 96, 97

EHRM 4 april 2009, Társaság a Szabadságjogokért t. Hongarije, EHRC 2009, 74 m.nt. A.W. Hins p. 99

EHRM 26 mei 2009, Kenedi t. Hongarije, *NJ* 2009, 589 m.nt. P.J. Boon p. 99

EHRM 30 juni 2009, [application no. 20500/07](#) [decision] (Bas van Hout/Nederland) p. 87

HR 25 maart 2008, beklag De Telegraaf tegen inbeslagneming documenten, *NJ* 2009, 452 m.nt. E.J. Dommering p. 95

HR 11 juli 2008, De Telegraaf c.s. t. Staat, *NJ* 2009, 451 m.nt. E.J. Dommering p. 95

HR 15 mei 2009, [LJN BH1193](#), *NJ* 2009, 372 m.nt. E.J. Dommering, *Mediaforum* 2009-7/8, nr. 23 m.nt. D. Griffiths (Vereniging tegen de Kwakzalverij c.s./M. Sickinge) p. 78

HR 18 september 2009, [LJN BI7191](#) (Stichting Ostade Blade/Staat) p. 26

ABRvS 27 mei 2009, [LJN BI4972](#), *Mediaforum* 2009-9, nr. 27 m.nt. L.A.J. Spaans en L.P.W. Mensink (De Volkskrant/Minister van Buitenlandse Zaken) p. 39, 101

ABRvS 22 juli 2009, [LJN BJ3414](#) (Pretium Telecom/Consumentenautoriteit) p. 44

ABRvS 14 oktober 2009, [LJN BK0116](#), *AB* 2009, 390 m.nt. P.J. Stolk (X/ Minister van Algemene Zaken) p. 48

- Gerechtshof Amsterdam 21 januari 2009, beklagprocedure tegen niet vervolgen van Geert Wilders, [LJN BH0496](#), *Mediaforum* 2009-3, nr. 8 m.nt. A.J. Nieuwenhuis p. 59
- Gerechtshof Amsterdam 27 januari 2009, [LJN BH3726](#), *Auteurs-Media en Informatierecht* 2009-2, nr. 6 m.nt. J.C.S. Pinckaers (De Rooij/Hollandse Hoogte) p. 71
- Gerechtshof Amsterdam 26 februari 2009, niet gepubliceerd (beklagprocedure Mohammed El Yaakoubi) p. 61
- Gerechtshof Amsterdam 7 april 2009, [LJN BIO274](#) (Maurice de Hond/Michaël de Jong en Meike Wittermans) p. 81
- Gerechtshof Amsterdam 14 april 2009, [LJN BI4777](#) *Auteurs-Media en Informatierecht* 2009-5, nr. 19 m.nt. E.J. Dommering (Tirion Uitgevers/M. Sauerbreij en B. Elhorst) p. 72
- Gerechtshof Amsterdam 13 oktober 2009, [LJN BK0003](#), *Mediaforum* 2009-11/12, nr. 31 m.nt. I.J. de Vré (Staat der Nederlanden/De Telegraaf c.s.) p. 34, 36, 95
- Gerechtshof Amsterdam 13 oktober 2009, [LJN BK0036](#) strafzaak tegen Maurice de Hond (aanwijzen schuldige 'Deventer moordzaak') p. 63
- Rb. Amsterdam 23 juni 2009, [LJN BI9641](#) (strafzaak bekende oplichter) p. 84
- Rb. Amsterdam 9 juli 2009, [LJN BJ2034](#) (RTL Nederland/Minister van Algemene Zaken) p. 43
- Rb. Amsterdam 9 september 2009, *Mediaforum* 2009-11/12, nr. 32 m.nt. D. Griffiths (Vermaas c.s./Stichting Radio Nederland Wereldomroep) p. 78
- Rb. Amsterdam 7 oktober 2009, [LJN BK0999](#) (X/Regiopolitie Amsterdam-Amstelland) p. 86
- Rb. Amsterdam 4 november 2009, niet gepubliceerd (via *img.iex.nl*) (M.C. Kraland en Amsterdam Financial Media/H.P.T. Veldhuijzen van Zanten) p. 79
- Rb. Arnhem 22 september 2009, [LJNBJ8347](#) (Brenno de Winter/Openbaar Vervoer Ambassadeur) p. 46
- Rb. Den Haag 20 mei 2009, [LJN BJ0906](#) (Maurice de Hond/Staat der Nederlanden (Minister van Justitie)) p. 25

- Rb. Den Haag, Nevenzittingsplaats Haarlem 23 juli 2009, [LJN BJ3535](#) (klaagschriftprocedure Telegraaf-journaliste) p. 28
- Rb. Den Haag 28 oktober 2009, [LJN BK1467](#), *Mediaforum* 2010, nr 2 m.nt. T.A. Schiphof (link) (X/Het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG)) p. 68
- Rb. Den Haag 23 november 2009, [LJN BK4065](#) (strafzaak hoofdredacteur REVU Erdogan) p. 14
- Rb. Den Haag 23 november 2009, [LJN BK4047](#) (strafzaak journalist Kivits) p. 16
- Rb. Dordrecht 3 december 2009, [LJN BK4876](#) (zwerfkatten *dordrecht.nl* t. *asielvriendenlouterbloemen.info*) p. 67
- Rb. Rotterdam 24 maart 2009, [LJN BH7630](#), *Privacy & Informatie* 2009/3 m.nt. I. de Vré (websitebeheerder *stopkindersex.com*) p. 69, 81
- Rb. Rotterdam 24 maart 2009, [LJN BH7631](#), *Privacy & Informatie* 2009/3 m.nt. I. de Vré (websitebeheerder *stopkindersex.com*) p. 69, 81
- Vzr. Rb. Amsterdam 5 februari 2009, [LJN BH2138](#) (Wendy van Dijk/GS Media) p. 76
- Vzr. Rb. Amsterdam 9 april 2009, [LJN BI0693](#) (Ali A. en mr. N. Meijering tegen Uitgeversmaatschappij De Telegraaf, Sjuul Paradijs, John van den Heuvel en Bert Huisjes) p. 82
- Vzr. Rb. Amsterdam 13 mei 2009, [LJN BJ1595](#), *Mediaforum* 2009-7/8, nr. 24 m.nt. D. Griffiths (Zwartepoorte/Schoonderwoerd en Soeters) p. 65
- Vzr. Rb. Amsterdam 17 juli 2009, [LJN BJ4470](#), *Mediaforum* 2009-9, nr. 25 m.nt. R.D. Chavannes (Albert Verlinde, Onno Hoes en de provincie Noord-Brabant tegen BNN) p. 13, 77
- Vzr. Rb. Amsterdam 23 juli 2009, [LJN BJ3552](#) (De Telegraaf c.s./Staat) p. 29, 33, 94, 95
- Vzr. Rb. Amsterdam 28 augustus 2009, [LJN BJ6330](#), *Mediaforum* 2009-10, nr. 30 (Willem-Alexander en Máxima/Associated Press) p. 73, 91
- Vzr. Rb. Amsterdam 10 september 2009 [LJN BJ7440](#) (Proximedia Nederland tegen TROS) p. 66

- Vzr. Rb. Amsterdam 11 september 2009, [LJN BK1859](#) (X tegen G.S. Media) p. 76
- Vzr. Rb. Amsterdam 24 september 2009, [LJN BJ979](#) (R. Charité tegen TROS en M. Weerwag) p. 85
- Vzr. Rb. Amsterdam 23 december 2009, [LJN BK7395](#) (DNB tegen RTL Nederland c.s.) p. 55
- Vzr. Rb. Breda 3 februari 2009, [LJN BH1712](#) (E. ten Winkel/Stichting Abot Kamay c.s.) p. 72, 80
- Vzr. Rb. Den Bosch 6 november 2009, [LJN BK2290](#) (X en Y/Hans Matheeuwsen) p. 57, 70
- Vzr. Rb. Den Haag 12 mei 2009, [LJN BI3527](#) (X en Het Kerkgenootschap de Orde der Transformanten tegen Staat der Nederlanden en AVRO) p. 83
- Vzr. Rb. Den Haag 4 juni 2009, niet gepubliceerd (*iept*: IEPT20090604, *boek9*: B9 7959) (AD Nieuwsmedia/GS Media) p. 56
- Vzr. Rb. Den Haag 9 december 2009, [LJN BK5778](#) (Marcel Metze/Rijkswaterstaat) p. 58
- Ktr. Rb. Amsterdam 21 januari 2009, niet gepubliceerd (*boek9*: B9 7509) (P.V. Schuld en J.C. Dubos/Stichting Maroc-NL) p. 64
- Ktr. Rb. Leeuwarden 28 augustus 2009, [LJN BJ6443](#) (X./NDC Mediagroep) p. 85

- **Niet besproken jurisprudentie***

Gerechtshof Amsterdam 22 maart 2009 [LJN BI4331](#) (TROS tegen X).

---

* De hier vermelde uitspraken hebben betrekking op de afweging van het recht op vrijheid van meningsuiting en het recht op privacy en eer en goede naam. Om niet te verdrinken in een eindeloze casuïstiek volstaan wij met het noemen van de vindplaatsen. Zie ook het slot van subparagraaf 3.3.5.

- Gerechtshof Amsterdam 30 juni 2009, [LJN BJ2305](#), (Het Parool c.s. tegen 't Hoen).
- Gerechtshof Amsterdam 4 augustus 2009, [LJN BK8503](#) (Vereniging Vastgoed Participanten/ Investment4U Group).
- Gerechtshof Amsterdam 22 september 2009, niet gepubliceerd (*boek9*: B9 8216) (De Gooijer tegen TROS).
- Gerechtshof Den Haag 23 juni 2009, [LJN BI9304](#) (Hans Westenberg tegen Memory Productions Publication en Micha Kat) (link) en [LJN BI9309](#) (Hugo Smit/Hans Westenberg).
- Gerechtshof Den Haag 21 juli 2009, [LJN BJ3772](#) (TROS tegen Pretium Telecom).
- GiEA Nederlandse Antillen 15 juni 2009, [LJN BI8221](#) (Insel Air International tegen Uitgeverij Amigoe c.s.).
- Rb. Amsterdam 21 januari 2009, [LJN BH0582](#) (Stichting Nederlandse Moslimomroep c.s. tegen Omroepvereniging VARA en Nederlandse Programma Stichting c.s.).
- Rb. Amsterdam 25 februari 2009, [LJN BI3425](#) (Stichting uit de bron van Christus tegen Friese Pers c.s.).
- Rb. Amsterdam 15 april 2009, [LJN BI0904](#) (De Meyere tegen Het Parool en Vugts)
- Rb. Amsterdam 18 november 2009, niet gepubliceerd (Friesland Vlees tegen De Staat en TROS).
- Vzr. Rb. Alkmaar 28 mei 2009, [LJN BI5248](#) (Stichting William Schrikker Groep/Marja Tuk- Koek).
- Vzr. Rb. Amsterdam 26 januari 2009, niet gepubliceerd (*iept*: IEPTS20090126) (Up2Date tegen TROS c.s.).
- Vzr. Rb. Amsterdam 6 februari 2009, [LJN BH4282](#) (Jan 't Hoen tegen Het Parool c.s.)
- Vzr. Rb. Amsterdam 12 februari 2009, [LJN BI2912](#) (Loveland tegen Beurs van Berlage en de Telegraaf).
- Vzr. Rb. Amsterdam 12 maart 2009, [LJN BH7529](#) (Trendy-laarzen tegen 2dehands.nl); zie ook: executiegeschil: Vzr. Rb. Haarlem 29 april 2009, [LJN BI2823](#) en Vzr. Rb. Amsterdam 2 juli 2009, [LJN BJ1669](#).

- Vzr. Rb. Amsterdam 5 juni 2009, [LJN BI6627](#) (X en Y tegen SBS Broadcasting en Noordkaap TV).
- Vzr. Rb. Amsterdam 11 juni 2009, [LJN BJ1727](#) (Foreclosure Investment tegen Bartels Advocaten c.s. en Geassocieerde Persdiensten Coöperatie).
- Vzr. Rb. Amsterdam 10 september 2009 (Proximedia Nederland t. TROS)Vzr. Rb. Amsterdam 14 oktober 2009, [LJN BK0189](#) (Rozendaalse Vastgoed Groep Holding c.s. tegen Uitgeversmaatschappij De Telegraaf c.s.).
- Vzr. Rb. Amsterdam 6 november 2009, [LJN BK2781](#) (Tandheelkundig centrum X c.s. tegen Het Parool).
- Vzr. Rb. Amsterdam 12 november 2009, niet gepubliceerd (DWN Service tegen NCRV en FNV).
- Vzr. Rb. Amsterdam 19 november 2009, [LJN BK3946](#), (Avalon Media en Music Store tegen Het Parool).
- Vzr. Rb. Amsterdam 14 december 2009, niet gepubliceerd (*boek9*: B9 8490) (André Rieu Productions Holding c.s. tegen Stijl&Inhoud Media c.s.).
- Vzr. Rb. 's-Gravenhage 13 februari 2009, [LJN BH2777](#) (Pretium Telecom tegen TROS).
- Vzr. Rb. 's-Gravenhage 29 juni 2009, [LJN BJ1571](#) (Pretium Telecom BV tegen Omroepvereniging VARA).
- Vzr. Rb. 's-Gravenhage 7 mei 2009, [LJN BJ4408](#) (Pretium Telecom tegen Omroepvereniging VARA en Renzo Veenstra).
- Rb. Haarlem 25 november 2009, [LJN BK4750](#) (imam tegen Sanoma uitgevers).
- Vzr. Rb. Maastricht 19 februari 2009, [LJN BH4378](#) (Zwemvereniging Patrick tegen Uitgeversmaatschappij De Limburger en Uitgeversmaatschappij Limburgs Dagblad).
- Vzr. Rb. Utrecht 1 april 2009, [LJN BH9285](#) (Homburg Services Group (Europe) c.s./X.).
- Vzr. Rb. Groningen 10 april 2009, [LJN BI0725](#) (Eric Blokzijl tegen Close-up Publishers c.s.).
- Vzr. Rb. Groningen 25 september 2009, [LJN BJ8795](#) (X/Y).

Over de auteurs

Prof. dr. A.W. (Wouter) Hins is als hoogleraar mediarecht verbonden aan het Centrum eLaw@Leiden van de Universiteit Leiden. Tevens verricht hij onderzoek binnen het Instituut voor Informatierecht (IViR) van de Universiteit van Amsterdam

Mr. dr. M.M. (Marga) Groothuis is universitair docent aan de Universiteit Leiden en fellow van het E.M. Meijers Instituut, het onderzoeksinstituut van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van deze universiteit. Zij is gespecialiseerd in staats- en bestuursrecht en ICT en publiceerde diverse artikelen en boeken over de elektronische overheid en mensenrechten.

Mr. C. (Chris) Wiersma werkt als onderzoeker voor het Instituut voor Informatierecht (IViR). Aan het IViR heeft hij tevens zijn mastertitel behaald (LLM Informatierecht). Chris maakt sinds 2007 deel uit van de redactie van de documentatierubriek van het juridische tijdschrift over media- en communicatierecht *Mediaforum*.